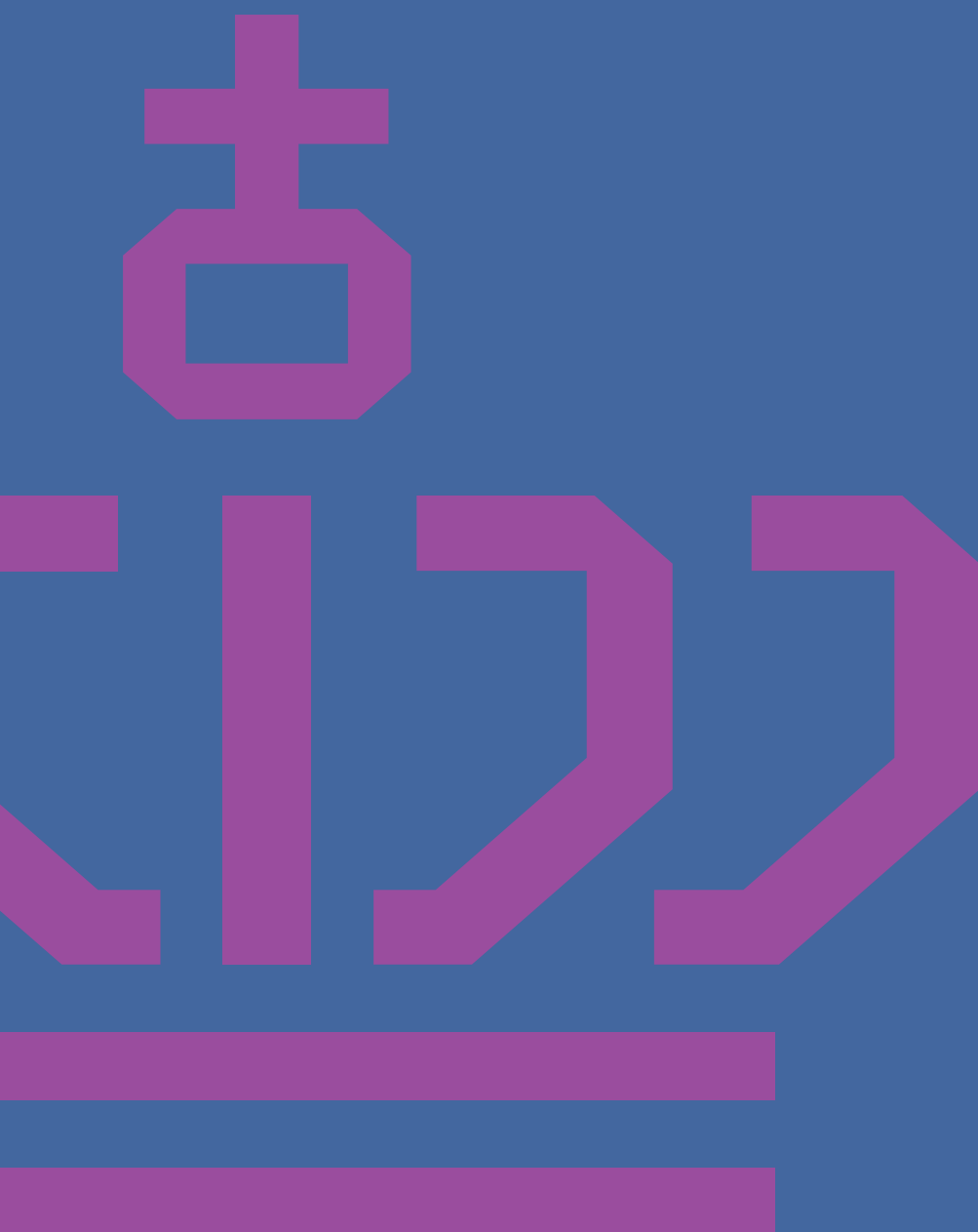

Årsberetning **2011**

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Den militære anklagemyndigheds opgaver, organisation og uafhængighed	7
Den militære straffe- og retsplejeordning	9
Reglerne for behandling af militære straffesager	12
Reglerne i den militære straffelov	23
Afgrænsningen mellem militære straffesager og militære disciplinarsager	29
Gennemgang af udvalgte konkrete sager fra 2011	31
Nye strafferetlige undersøgelser indledt i 2011	32
Sanktioner i militære straffesager	35
Udvalgte sager afsluttet uden tiltale og frifindende domme	52
Særlige undersøgelser i strafferetsplejens former	55
Særligt om efterforskning af sager i internationale missionsområder	57
Supplerende oplysninger om sager omtalt i tidligere beretninger	66
Eksempler på verserende sager ved domstolene	69
Undersøgelse af sager uden for strafferetsplejen	70
Den militærjuridiske rådgiverordning i forsvaret og humanitær folkeret m.v.	71
Internationale aktiviteter i 2011	78
Hjemmeværnssager	80
Bilagsdel	87
Sagsstatistik	90

ISBN 978-87-92431-05-9

Forord

2011 var navnlig præget af sager med tilknytning til forswarets internationale engagement. Fokus var således rettet mod undersøgelser af hændelser i missionsområderne, der fortsat har en betydelig tyngde i auditørkorpsets ressourceforbrug. Flere af sagerne har haft en mere alvorlig karakter og medført tiltalerejsning for grov pligtforsømmelse under væbnet konflikt. Det er sager, hvor udgangspunktet er frihedsstraf.

Det er positivt at se, at forswarets ledelse støtter op om behovet for at få undersøgt hændelserne grundigt, selvom det af forskellige årsager ikke altid er muligt at indfri forventningerne om en meget kort sagsbehandlingstid.

Sager fra de internationale missionsområder beskrives i lighed med tidligere beretninger i et særligt afsnit om efterforskning i internationale missionsområder, der blandt andet er forestået af den militære anklagemyndigheds egne efterforskere under udrykning til missionsområderne.

Forswarets maritime bidrag til bekæmpelse af pirater i Adenbugten indebar i beretningsåret undersøgelse af to hændelser med sårede og dræbte formodede pirater. Efterforskningen i sagerne blev indstillet, da der ikke var grundlag for at statuere, at reglerne om magtanvendelse var tilsidesat. Den særlige civile anklagemyndighed for internationale straffesager - Statsadvokaten for Særlige Internationale Straffesager - foretog i disse sager en undersøgelse af mulighederne for at retsforfølge pirater, der havde anvendt våbenmagt mod dansk militært personel. Sagerne åbnede mulighed for et øget strategisk samarbejde mellem de to anklagemyndigheder.

Der er efterfølgende – i marts 2012 – af forsaret indgivet anmeldelse om yderligere én hændelse, der fandt sted i april i beretningsåret 2011. Denne sag undersøges for tiden.

Forsaret indgav i årets løb blandt andet anmeldelse i forbindelse med et udateret notat om antallet af tilbageholdte i Irak – kaldet "papkassenotatet" - der

gav mistanke om afgivelse af urigtige oplysninger til Folketinget i 2007 om antallet af tilbageholdte under det tidligere danske engagement i Irak. Også denne sag havde forbindelse til WikiLeaks' offentliggørelse af en række fortrolige udenlandske militærrapporter, der var i fokus i 2010.

Årets nationale strafferetlige efterforskninger omfattede bl.a. en efterforskning på Station Nord for at undersøge det strafferetlige ansvar efter et omfattende olieudslip.

Flere sager, der blev påbegyndt i 2010, kunne ikke afsluttes i beretningsåret. Det var bl.a. tilfældet for den i forrige beretning omtalte undersøgelse om en dansk militær tolks mulige observationer af "Abu Graib lignende" forhold i en tilbageholdelsesfacilitet i Kandahar i 2002. Denne sag er af et modvilligt vidne prøvet i flere instanser i retssystemet og blev tillige søgt indbragt for Højesteret. Procesbevillingsnævnet fandt dog ikke, at sagen havde en sådan karakter, at Østre Landsrets kendelse blev tilladt kæret. Sagen afventer for tiden, at vidnet – en psykolog – under tvang af dagbøder afgiver forklaring om sin viden om sagen i byretten.

Sagen om den arabiske oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten" blev i beretningsåret foreløbigt afgjort med en domfældelse i Østre Landsret. Sagen blev af de domfældte med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket til Højesteret, hvor den fandt sin endelige afgørelse i april 2012.

Højesteret fastslog i sin principielle dom, at sandhedspligten er af fundamental betydning i tjenesteforhold, og at afgivelse af usande oplysninger overfor ledelsen af Forsvarskommandoen indebar en så grov forsømmelse af de pligter, der følger af stillingen, at forholdet måtte karakteriseres som særlig grov pligtforsømmelse.

Den militære anklagemyndigheds virksomhed er i disse år – ikke mindst i kraft af de mange udfordrende og højt profilerede sager, den

behandler, til stadighed genstand for interesse fra medierne og det politiske niveau m.v. Folketingets Forsvarsudvalg stillede også i beretningsåret 2011 spørgsmål om den militære anklagemyndigheds virksomhed og rolle i Forsvarsministeriets koncern m.v.

På de følgende sider har vi beskrevet den militære anklagemyndigheds opgaveløsning og resultater i beretningsåret illustreret ved eksempler fra nogle af de sager, der er behandlet i årets løb. Vi sigter mod at give en bred orientering om blandt andet regelgrundlaget for virksomheden og de grundlæggende principper og værdier, der gælder for behandlingen af militære straffesager og kvalitets- og legalitetssikring af straffesagsbehandlingen m.v.

Mens billedet af nye undersøgelser er præget af undersøgelser i missionsområderne, er det generelle sanktionsbillede fortsat præget af sager om ulovlig udeblivelse fra tjenesten og overtrædelse af færdselsloven, men der blev i årets løb også truffet afgørelse i en række mere alvorligere sager, herunder sager fra missionsområderne. En minerydder, der nægtede at rydde vej for et rescue-team blev f.eks. idømt betinget frihedsstraf. Sager, der er mundet ud i frihedsstraf er behandlet i et særskilt afsnit i beretningen.

Der synes at være en tendens til, at flere sager bliver afgjort i byretten. Det skyldes navnlig, at antallet af udenretlige bøvedtagelser er reduceret. Antallet af sager, hvor der er nedlagt påstand om frihedsstraf er fortsat behersket.

Samlet set er der et mindre fald i antallet af strafferetlige sanktioner, der nu ligger på niveau med 2008. Overtrædelser af militær straffelov udgør knap 40 % af samtlige sanktioner, og reduktionen inden for denne sagskategori har navnlig omfattet sager om rusmidler, ulovlig udeblivelse og øvrige pligtforsømmelser. Færdselssagerne udgør fortsat ca. 60 % af samtlige strafferetlige afgørelser.

Fordelingen af de strafferetlige afgørelser på personalgrupper ligger på niveau med tidligere, således at sanktioner vedrørende værnepligtige og konstabelgruppen udgør ca. 2/3 af sagerne.

Antallet af registrerede nye strafferetlige undersøgelser har i en årrække bl.a. været påvirket af indberetninger af "såkaldte" særlig hændelsesmeldinger fra forsvarrets operative myndigheder.

Der har i årets løb været en dialog med forsvarrets ledelse om en mere hensigtsmæssig form for inddragelse af auditørkorpset i sager, der bør undersøges, således at vedkommende militære myndighed sender en formel anmeldelse eller anmodning om undersøgelse. Auditørerne har tillige i årets løb haft fokus på registreringen af disse hændelsesmeldinger. Der er med initiativet sket en reduktion af antallet af registrerede nye sager hos auditørerne med ca. 25 %. Der kan herom henvises til de statistiske oplysninger i beretningens bilagsdel.

Initiativet indgår som et element i den plan for videreudvikling og effektivisering af Forsvarets Auditørkorps, der blev igangsat i beretningsåret.

København, maj 2012

Lars Stevnsborg
Generalauditør

Hovedopgaver

- Militære straffesager
- Tjenestemandssager
- Personvurderinger af hjemmeværns-personel
- Humanitær folkeret

Indledning

Forsvarets Auditørkorps er en uafhængig myndighed under Forsvarsministeriet, der primært efterforsker og behandler militære straffesager i ind- og udland. Den særligt sagkyndige militære anklagemyndighed har samme beføjelser som politiet og den civile anklagemyndighed i relation til efterforskning og anklagevirksomhed i militære straffesager.

Grundlaget for den militære anklagemyndigheds virke findes i den militære straffe- og retsplejeordning, der fik sit nuværende indhold efter en gennemgribende lovrevision i 2005, og retsplejeloven. De processuelle og materielle regler beskrives i de følgende afsnit.

Opgaver inden for strafferetsplejen

Den militære anklagemyndigheds hovedopgave er efterforskning og behandling af militære straffesager. Efterforskningen af militære straffesager varetages af auditørerne, der efter den militære retsplejelov kan trække på bistand fra både forsvaret og politiet. Efterforskningen foretages i praksis af politiuddannede efterforskere (auditørfuldmægtige) under ledelse af en auditør.

Auditørerne virker som første instans i straffesager, og auditørernes afgørelser kan påklages til

generalauditøren. Auditørerne giver møde som anklagere i både byretter og landsretter og har i øvrigt samme processuelle beføjelser som statsadvokater og politidirektører i forhold til den civile retsplejelovs regler.

Generalauditøren er auditørerne overordnet og virker som klage- og tilsynsinstans i forhold til auditørerne og møder som anklager i Højesteret. Generalauditøren har samme beføjelser i militære straffesager, som rigsadvokaten er tillagt i civile straffesager. Det indebærer blandt andet, at han kan give auditørerne pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager og kan fastsætte bestemmelser om auditørernes udførelse af deres opgaver.

Opgaver uden for strafferetsplejen

Generalauditøren er endvidere tillagt en række opgaver uden for strafferetsplejen. Generalauditøren varetager behandlingen af tjenestemandssager inden for Forsvarsministeriets ressort og fungerer som juridisk konsulent for hjemmeværnet i sager om optagelse og afskedigelse af frivilligt personel i hjemmeværnet.

Generalauditøren er endvidere forsvarets øverste faglige myndighed inden for humanitær folkeret. Dette sagsområde omfatter generel rådgivning af militære myndigheder samt generel rådgivning og uddannelse af de militære juridiske rådgivere (MJUR) inden for den humanitære folkerets område.

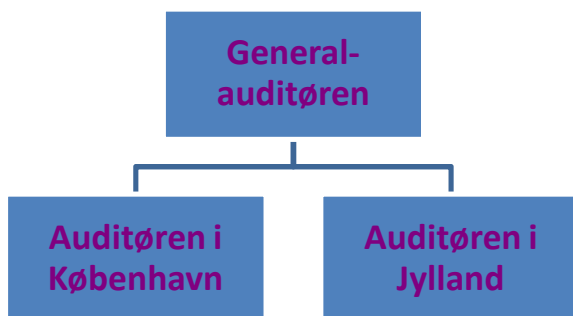
Generalauditøren varetager endelig den almindelige drift og administration af Forsvarets Auditørkorps og bistås heri af vicegeneralauditøren og et sekretariat.

De anførte kerneopgaver er uddybet i de følgende afsnit.

Organisation

Forsvarets Auditørkorps er organisatorisk opbygget med et generalauditoriat i København og to operative enheder (auditørkontorer) placeret i København (øst) og Karup (vest). Auditøren i København er dog for tiden midlertidigt placeret i en bygning ved Garderkasernen i Høvelte på grund af omfattende vandskader på kontorerne i København i forbindelse med skybruddet i juli 2011.

Fordelingen af opgaverne mellem auditørerne har traditionelt været fordelt efter regimentsmodellen, der indebærer, at den enkelte auditør havde ansvar for behandlingen af sager vedrørende konkrete militære afdelinger/værn. Denne ordning blev i 2010 ændret derhen, at opgaverne mellem auditørkontorerne generelt er fordelt geografisk. Auditøren i København varetager således strafferetlige undersøgelser m.v. øst for Storebælt, på Færøerne og i Grønland samt i de internationale missionsområder. Auditøren i Jylland varetager strafferetlige undersøgelser m.v. vest for Storebælt. Begge auditørkontorer omfatter en efterforskningsafdeling, administrativt og juridisk personale.

Generalauditøren, vicegeneralauditøren og auditørerne er jurister, der har gjort tjeneste i politiet og den civile anklagemyndighed, mens den militære anklagemyndigheds efterforskere – auditørfuldmægtige – alle er rekrutteret fra politiet.

Uafhængighed og tilhørsforhold

Forsvarets Auditørkorps er organisatorisk placeret som en selvstændig myndighed i Forsvarsministe-

riets concern. Den militære anklagemyndighed er uafhængig af forsvaret.

Uafhængig anklagemyndighed

"Jeg kan supplerende oplyse, at Forsvarsministeriet som overordnet myndighed fører tilsyn med, at den økonomiske og aktivitetsmæssige styring i Forsvarets Auditørkorps er tilrettelagt på betryggende vis. Forsvarsministeriets tilsyn er tilrettelagt under hensyntagen til de generelle krav til styring i staten og auditørkorpsets særlige status som uafhængig anklagemyndighed."

Forsvarsministerens besvarelse af Forsvarsudvalgets spørgsmål 30 (FOU alm. del 2010-11)

Den er alene undergivet forsvarsministerens tilsyn på samme måde, som den civile anklagemyndighed er underlagt justitsministerens tilsyn. Forsvarsministeren varetager efter militær retsplejelov de opgaver inden for den militære strafferetspleje, som efter retsplejeloven er henlagt til justitsministeren.

Der har i beretningsåret været rejst spørgsmål om, hvorvidt der vil være retssikkerhedsmæssige betænkeligheder eller fordele ved en overflytning af den militære anklagemyndigheds opgaver til den civile anklagemyndighed. Forsvarsministeren udtalte i den forbindelse, at det er "Forsvarsministeriets opfattelse, at retssikkerhedsmæssige overvejelser ikke giver anledning til at overflytte den militære anklagemyndighed til den civile anklagemyndighed. Den første generalauditør blev udnævnt for mere end 350 år siden, og den militære anklagemyndighed er indrettet i lyset af de særlige behov mv., der gælder på det militære område. Ordningen er senest blevet revideret i forbindelse med reformen af den militære straffe- og retsplejeordning i 2005."

Den militære straffe- og retsplejeordning

Militær jurisdiktion i fredstid omfatter tjenstgørende militært personel, når der er tale om

- overtrædelse af militær straffelov
- overtrædelse af (civil) straffelov og andre straffelagte civile bestemmelser, når overtrædelsen vedrører tjenesten, er begået i anledning af tjenesten eller på militært område m.v.

Ikke omfattet

Civilt ansatte medarbejdere og frivillige i hjemmeværnet

Indledning om den militære straffe- og retsplejeordning

Spørgsmålet om behovet for at opretholde en særlig militær strafferetlig jurisdiktion har flere gange været genstand for behandling i Folketinget. Med lovreformen i 2005 blev det fastslået, at der fortsat er behov for en særlig militær straffe- og retsplejelov. Der skulle fortsat gælde bestemmelser, der beskriver centrale militære pligter, og tilsidesættelse af disse pligter skal kunne sanktioneres, herunder med straf også under fredsforhold.

Det blev i forarbejderne om betydning af den militære *disciplin* bl.a. anført

"Tjenesten i udlandet er ofte karakteriseret ved, at den foregår under forhold, hvor personellet kan blive udsat for situationer, som kræver skærpet agtpågivenhed, eller som kan udvikle sig til direkte militære konfrontationer. Det er i denne situation af afgørende betydning, at det udsendte per-

sonel er i stand til at løse opgaverne på en hensigtsmæssig og forsvarlig måde.

Brud på disciplinen kan efter omstændighederne få alvorlige følger og i yderste konsekvens medføre tab af menneskeliv og materiel. En hurtig og effektiv indskriden over for pligtforsømmelser i form af sanktioner kan efter omstændighederne være nødvendig for at markere konkret over for den, der forser sig, at den pågældendes adfærd er uacceptabel og har konsekvenser.

Af generalpræventive grunde gør tilsvarende sig gældende over for personellet som helhed."

Spørgsmålet om behovet for at opretholde en særlig militær strafferetlig jurisdiktion var også genstand for behandling i Folketinget i forbindelse med lovrevisionen i 1973, hvor der også blev fundet påkrævet at underkaste tjenstgørende militært personel særlige regler om pligtforsømmelser – også i fredstid – for at beskytte forsvarets effektivitet og kampdygtighed gennem opretholdelse af den militære disciplin og orden.

Som anført i betænkningen fra det særligt sagkyndige udvalg, der forberedte lovrevisionen i 2005, er Danmark i henhold til artikel 43, stk. 1, i 1977 Til lægsprotokol I til Genèvekonventionerne samt 1907 Landkrigsreglementet forpligtet til at have et internt disciplinært system ("an internal disciplinary system"). Det antages, at denne forpligtelse også gælder i fredstid.

Militært ansatte

Militære straffesager er defineret i militær retsplejelov § 2. Det er sager, hvor tjenstgørende militært personel – og hjemsendt militært personel med hensyn til militære pligter, som påhviler det efter hjemsendelse – overtræder militær straffelov, den civile straffelov eller andre straffelagte civile bestemmelser.

Er der tale om overtrædelser af straffeloven eller andre straffelagte civile bestemmelser, skal over-

trædelsen dog vedrøre tjenesten eller være begået i anledning af tjenesten eller på militært område mv. Ved overtrædelse af civile straffebestemmelser i udlandet forudsættes det, at der er dansk jurisdiktion (f.eks. dobbelt strafbarhed).

Også udenlandsk militært personel, der er interneret her i landet, og andre personer, der efter mellemfolkelige overenskomster, som Danmark har tiltrådt, har krav på behandling som militærpersoner, er omfattet.

Under væbnet konflikt udvides personkredsen. Det er beskrevet nedenfor.

Civilt ansatte m.v.

Civilt ansatte i forsvaret er *ikke* omfattet af den militære retspleje. Det gælder f.eks. kontorpersonele, håndværkere m.fl. Det kan dog f.eks. være fastsat i en ansættelseskontrakt, at vedkommende er tillagt militær status og dermed er omfattet af den militære retspleje.

Efter hjemmевærnslovens § 13 er "Frivillige i hjemmевærnet [...] kun under krig eller andre ekstraordinære forhold omfattet af reglerne i militær straffelov, militær retsplejelov og militær disciplinarlov".

Hjemmевærnspersonel, som bliver udsendt til Afghanistan med en tidsbestemt korttidskontrakt med forsvaret, udsendes under de samme retningslinjer og bestemmelser, der gælder for alt udsendt personel under Hærens Operative Kommando, og er herunder også omfattet af den militære straffelov.

Begår en civilt ansat strafbare handlinger, behandles sagen af politiet og den civile anklagemyndighed. Hvis efterforskningen i sagen er indledt af auditørkorpset, foregår det i praksis ved, at sagen oversendes til vedkommende politikreds til videre behandling og afgørelse.

Eksempel – Kontraktansat officer ikke omfattet

Forsvarets Auditørkorps foretog efterforskning mod en militærpilot, der i marts 2008 påkørte og dræbte en tilskuer til en opvisning. Den pågældende officer havde fået forlænget sin kontrakt med forsvaret efter det fyldte 60. år. Da det under efterforskningen viste sig, at han efter kontrakten ikke længere var omfattet af den militære retspleje, oversendte auditøren samme år sagen til vedkommende politikreds. Den civile anklagemyndighed rejste i 2010 tiltale mod den pågældende for uagtsomt manddrab.

Sagen er nærmere omtalt i årsberetningen for 2008, side 33 f., og i årsberetningen for 2010, side 58.

Den militære anklagemyndigheds strafferetlige jurisdiktionskompetence

Afgrænsningen af den militære anklagemyndigheds strafferetlige kompetence er nærmere behandlet i Årsberetningen for 2010.

Det er vigtigt, at den civile anklagemyndighed er opmærksom på spørgsmålet om påtalekompetence.

Eksempel – Påtalekompetence

Østre Landsrets dom af 15. september 2010

I denne sag var en overkonstabel af den civile anklagemyndighed tiltalt for overtrædelse af færdselsloven og våbenloven. Overkonstabelen blev imidlertid frifundet ved landsretten, idet påtalekompetencen i sagen tilkom den militære anklagemyndighed.

Sagen er optrykt i UfR 2011 side 67.

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2010, side 10 og side 47.

Personkredsen udvides under væbnet konflikt

Under væbnet konflikt udvides personkredsen efter § 2 til også at omfatte:

1. Enhver, der gør tjeneste ved det militære forsvaret eller følger en enhed af dette.
2. Krigsfanger samt sanitetspersonel og feltpræster, der tilbageholdes til bistand for krigsfanger, for så vidt andet ikke følger af gældende mellemfolkelige overenskomster.
3. Enhver, der gør sig skyldig i overtrædelse af militær straffelov §§ 28-34 og §§ 36-38 (særligt grove og farlige forbrydelser).

Eksempel

Der er i årsberetningen for 2008 omtalt en sag vedrørende en civil person, som i længere tid havde opholdt sig i Camp Bastion i Afghanistan. Personen var efter det oplyste ikke formelt ansat af forsvaret. Auditøren anså den pågældende for omfattet af militær straffelovs bestemmelser om pligtforsømmelser, i det omfang vedkommende i øvrigt måtte have de nødvendige forudsætninger for at overholde disse.

Reglerne for behandling af militære straffesager

For den danske militære strafferetspleje gælder samme regler som i den civile strafferetspleje.

Militær retsplejelov indeholder endvidere enkelte særregler, der er begrundet i de særlige forhold i forsvaret.

Strafferetsplejens grundprincipper

Der gælder samme regler for den danske militære strafferetspleje som i den civile strafferetspleje. Militær retsplejelov indeholder endvidere enkelte særregler, der er begrundet i de særlige militære forhold.

Den civile retsplejelov fastsætter en lang række detaljerede bestemmelser, der blandt andet skal sikre, at den sigtede får en retfærdig rettergang og beskytte ofres og vidners retssikkerhed. Bestemmelserne skal også sikre en fair balance mellem individets og samfundets interesser, herunder hensynet til et effektivt retssystem. Disse grundlæggende bestemmelser er fælles for både den militære og den civile strafferetspleje.

Det er således blandt andet et grundlæggende straffeprocessuelt princip i dansk ret, at det er anklagemyndigheden, som skal bevise, at den tiltalte er skyldig. Der kan i den forbindelse også henvises til artikel 6, stk. 2, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, hvorefter enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses

for uskyldig, indtil hans skyld er bevist i overensstemmelse med loven.

Endvidere skal enhver rimelig tvivl om beviserne komme den tiltalte til gode, ligesom enhver sag skal fremmes med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader.

Det følger endvidere af retsplejeloven, at anklagemyndigheden skal påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted. Denne regel er et udtryk for *objektivitetsprincippet*, der er et grundlæggende princip i strafferetsplejen, og som anses for en af de vigtigste retssikkerhedsgarantier. Kravet gælder fra efterforskning til sagens afgørelse.

Den militære anklagemyndigheds forhold reguleres ligeledes af bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 10 om anklagemyndigheden. Bestemmelserne er optrykt i beretningens bilagsdel.

Den militære strafferetspleje-ordning

Den militære retsplejeordning blev grundlæggende ændret ved en reform i 2005, der indebærer, at forsvarets og den militære anklagemyndigheds kompetencer blev adskilt. Det er nu *alene* den militære anklagemyndighed, der er kompetent til at behandle militære straffesager.

Efter militær retsplejelov § 1 finder den civile retsplejelovs regler om behandlingen af straffesager anvendelse ved behandlingen af militære straffesager, medmindre andet er bestemt. Det vil sige, at hvis der ikke i militær retsplejelov er foretaget en særskilt regulering af et bestemt straffeprocessuelt spørgsmål, finder retsplejelovens almindelige straffeprocessuelle bestemmelser anvendelse ved behandlingen af militære straffesager.

Objektivitetsprincippet

" ...

det følger af retsplejelovens § 96, stk. 1, at det er de offentlige anklageres opgave ... at forfølge forbrydelser efter reglerne i denne lov. Anklagemyndigheden skal herved påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted, jf. § 96, stk. 2.

Denne regel er et udtryk for objektivitetsprincippet, der er et grundlæggende princip i strafferetsplejen, og som anses for en af de vigtigste retssikkerhedsgarantier. Princippet gælder bl.a., når anklagemyndigheden skal tage stilling til spørgsmålet om tiltale, og indebærer, at anklagemyndigheden er forpligtet til at tage enhver omstændighed, der tyder på en mistænks uskyld, i betragtning, samt ikke at rejse tiltale, medmindre anklagemyndigheden skønner, at tiltalerejsning vil føre til domfældelse.

Det ville således ikke være i overensstemmelse med objektivitetsprincippet, hvis anklagemyndigheden rejste tiltale i sager, hvor der var en sådan tvivl om beviserne, at der ikke var en rimelig udsigt til domfældelse."

Justitsministerens besvarelse af Retsudvalgets spm. 718 (alm. del 2009-10)

Militære chefer kan derimod behandle mindre alvorlige *disciplinære* forhold som administrative sager efter militær disciplinarlov. Det er en forudsætning, at der ikke er tale om strafbart forhold. Disciplinarchefen forelægger i tvivlstilfælde sagen

for en auditør, som endeligt afgør, om en sag skal behandles som en straffesag eller disciplinarsag. Der er udsendt vejledninger om de to sagskategorier. Generalauditøren har udsendt en vejledning om afgrænsningen mellem militær straffelov og militær disciplinarlov, og Forsvarets Personeltjeneste har udgivet en vejledning om militær disciplinarlov. Disciplinarsagerne er kort omtalt nedenfor.

Den militære straffesags gang

Anmeldelsesfasen

Når auditøren modtager en anmeldelse af et muligt strafbart forhold, undersøges grundlaget for anmeldelsen. Efterforskning iværksættes efter anmeldelse eller af egen drift, når der er rimelig formodning om, at et strafbart forhold, som forfølges af den militære anklagemyndighed, er begået.

Efterforskningsfasen

Den militære anklagemyndighed efterforsker militære straffesager i både ind- og udland. Efterforskningen har til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar er til stede, og at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten.

Efterforskningen af militære straffesager varetages af auditørerne, der efter den militære retsplejelov kan trække på bistand fra både forsvaret og politiet. Efterforskningen foretages af politiuddannede efterforskere (auditørfuldmægtige) under auditørens ledelse.

Når efterforskningen giver anledning til en mistanke af en vis styrke, rejses der sigtelse i sagen. Der anvendes i praksis også mellemformen "afhøring med en sigtets retsstilling". Denne afhøringsform tilkendegiver, at den afhørte ikke er forpligtet til at udtale sig, dvs. at retssikkerhedsgarantien i retsplejelovens § 752 er iagttaget.

Retsplejeloven indeholder ikke hjemmel til at beskikke forsvarer for personer, der ikke er sigtede. Der er heller ikke adgang til forsvarerbeskikkelse for personer, der afhøres med en sigtets retsstilling, jf. Højesterets kendelse af 13. oktober 2011 (trykt i UfR2012, side 272).

Den praktiske behandling af de militære straffesager svarer således til den, der gælder for civile straffesager, men med den forskel, at efterforskningen foretages af auditørpersonel med særlig indsigt i militære forhold. Auditørpersonel træder efter sundhedslovens § 190, stk. 3, også i stedet for politiet ved foretagelse af retslægeligt ligsyn og retslægelig obduktion, når efterforskning i forbindelse med et dødsfald henhører under den militære anklagemyndighed.

Militære myndigheder kan foretage *uopsættelige* efterforskningsskridt i straffesager, men kun i tilfælde, hvor det ikke på forhånd har været muligt at indhente auditørens bemyndigelse. I sådanne tilfælde skal auditøren straks efterfølgende underrettes.

Militære myndigheder har derimod *ingen* selvstændig strafferetlig kompetence. Militærpolitiet yder – som militær myndighed – efter anmodning bistand i forbindelse med konkrete straffesager og strafferetlige undersøgelser efter auditørens nærmere instruktion og bemyndigelse, eller hvor betingelserne for at foretage et uopsætteligt efterforskningsskridt i øvrigt er opfyldt.

Navnlig i forbindelse med efterforskning af strafbare forhold begået af udsendte soldater, er et sådant samarbejde med militære myndigheder meget værdifuldt, fordi auditørpersonel ikke kan være permanent til stede i missionsområderne.

I disse tilfælde autoriseres militære myndigheder – i praksis militærpolitiet – til under auditørens ledelse og ansvar at gennemføre bevissikring, afhøring eller andre konkrete efterforskningsskridt,

indtil auditørpersonel eventuelt kan komme til stede. Det har stor betydning navnlig i den efterforskningen afgørende fase umiddelbart efter et begivenhedsforløb. Der kan herom henvises til afsnittet om efterforskning i missionsområderne.

Sagens afgørelse

Når efterforskningen er afsluttet, afgør auditøren, om der er grundlag for at rejse tiltale i sagen, eller om efterforskningen skal indstilles. Også her gælder reglerne i den civile retsplejelov.

Auditøren kan f.eks. beslutte, at sigtede skal forelægges en bøde, eller at tiltale skal rejses ved domstolene. Auditøren kan også opgive påtale på bevisets stilling eller afgøre sagen med et tiltalefrafald, når betingelserne herfor er til stede. Afgørelsesformerne er beskrevet nedenfor.

Også her gælder retsplejelovens almindelige regler. Auditørens afgørelse kan således påklages til generalauditøren.

Objektivitetsprincippet gælder også, når der skal tages stilling til spørgsmålet om tiltale. Det indebærer, at den militære anklagemyndighed er forpligtet til at tage enhver omstændighed, der tyder på en mistænks uskyld, i betragtning, samt ikke at rejse tiltale, medmindre det skønnes, at tiltalerejsning vil føre til domfældelse. Det ville således ikke være i overensstemmelse med objektivitetsprincippet, hvis den militære anklagemyndighed rejste tiltale i sager, hvor der var en sådan tvivl om beviserne, at der ikke var en rimelig udsigt til domfældelse. Omvendt vil der normalt skulle rejses tiltale, hvis en sag forventes at kunne føre til domfældelse.

Bødeforelæg

I sager om lovovertrædelser, der ikke skønnes at ville medføre højere straf end bøde, kan auditøren i et bødeforelæg tilkendegive sigtede, at sagen kan afgøres uden retssag, hvis sigtede erklærer sig skyldig i overtrædelser og erklærer sig rede til inden en nærmere angiven frist (typisk tyve dage)

at betale den forelagte bøde. Det fremgår af retsplejelovens § 832, stk. 1. Fristen kan efter anmodning forlænges.

Hvis den sigtede ikke kan erklære sig skyldig eller blot ikke reagerer på bødeforelægget, bliver sagen sendt til retten til afgørelse.

Retten indkalder herefter tiltalte til et retsmøde. Udebliver tiltalte uden oplyst lovligt forfald fra retsmødet, kan retten behandle sagen, som om tiltalte har tilstået det forhold, som den pågældende er tiltalt for og afsige dom (udeblivelsesdom). Det fremgår af retsplejelovens § 897, stk. 1.

Forenkling af bødesagsprocessen

Den 1. september 2011 trådte Lov nr. 411 af 9. maj 2011 om ændring af retsplejeloven (Forenkling af bødesagsprocessen) i kraft. Loven indebærer, at der indføres en ordning, hvor det i bødeforelæg kan angives, at den pågældende – hvis bødeforelægget ikke vedtages – uden yderligere varsel kan blive dømt for den lovovertrædelse, som bødeforelægget angår, medmindre den pågældende inden for den frist, der er fastsat i bødeforelægget, anmoder om, at sagen behandles i et retsmøde. Hvis modtageren af bødeforelægget herefter hverken vedtager bødeforelægget eller anmoder om et retsmøde, vil retten – uden selv at rette henvendelse til den tiltalte forinden – kunne afsige udeblivelsesdom uden retsmøde, hvis der ikke er omstændigheder, der taler imod det.

Domsforhandling

Er der ikke grundlag for at udsende et bødeforelæg, eller skal der nedlægges påstand om frihedsstraf, indbringes sagen for retten.

Alle militære straffesager føres ved de almindelige domstole, og der har ikke siden 1919 i dansk ret været mulighed for at nedsætte militære domstole. I øvrigt gælder retsplejelovens almindelige regler.

Rejses der tiltale ved domstolene, gælder det almindelige princip om offentlighed i retsplejen og offentlighedens adgang til retsmøder. I sager, hvor særlige hensyn til den militære sikkerhed gør sig gældende, kan retten imidlertid i medfør af den militære retsplejelovs § 4, stk. 1 beslutte, at domsforhandlingen skal foregå for lukkede døre.

Anke og kære

Der gælder de samme regler for appel i militære straffesager som i civile straffesager. Det vil bl.a. sige, at byrettens dom som udgangspunkt kan ankes til landsretten inden for 14 dage. Anke af mindre bøder kræver dog en anketilladelse fra Procesbevillingsnævnet. Landsrettens domme kan kun ankes til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Anker den ene part, har den anden part adgang til modanke (*kontraanke*). Anker domfældte, kan anklagemyndigheden f.eks. kontraanke til skærpelse af straffen.

Vurderingen af hvorvidt, der skal ske kontraanke i en sag, er en anklagerfaglig vurdering, som bl.a. beror på, om resultatet i sagen følger fast praksis.

Kendelser og andre beslutninger afsagt af byretten, kan som udgangspunkt kæres til landsretten. Kære til Højesteret kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse.

Tiltalefrafald

Auditøren har også mulighed for at meddele et tiltalefrafald, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Et tiltalefrafald er en mild sanktion, der – ligesom en advarsel – anvendes i visse tilfælde. Da et tiltalefrafald har karakter af en straf, skal sigtedes skyld være utvivlsom. Det kan enten bero på en tilståelse, eller hvor de bevismæssige og retlige betingelser for, at sigtede ville kunne idømmes straf m.v., må antages at være til stede. Reglerne om tiltalefrafald findes i retsplejelovens §§ 722 og 723.

Påtaleopgivelse, indstilling af efterforskningen m.v.

Er der ikke tiltalegrundlag, standser auditøren efterforskningen. Er der sigtet i sagen opgives påtale, f.eks. på bevisets stilling. Det kan i stedet være, at sagen skal behandles af den civile anklagemyndighed, fordi sagen falder uden for auditørkorpsets jurisdiktionskompetence. Auditøren kan som nævnt også afvise at indlede efterforskning i en sag.

Reglerne om påtaleopgivelse findes i retsplejelovens § 721, mens reglerne om indstilling af efterforskningen eller afvisning af sagen findes i retsplejelovens § 749, stk. 1, og stk. 2.

Eksempler på sager, der er påtaleopgivet i 2011, er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om sager afsluttet uden tiltale.

Underretning

Afsluttes sagen uden tiltale, underretter auditøren sagens parter og andre med fornøden retlig interesse i sagens udfald og meddeler klagevejledning i relevant omfang. Auditørens afgørelse kan i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige regler påklages til generalauditøren.

Aktindsigt

Retten til aktindsigt efter offentlighedsloven omfatter ikke sager inden for strafferetsplejen.

Auditøren har dog mulighed for – når straffesagen er endeligt afsluttet – efter principperne om mer-offentlighed efter et konkret skøn at offentliggøre hele eller dele af sin afgørelse, når blot auditøren ikke derved overtræder sin tavshedspligt. Udfaldet af dette skøn afhænger af en vurdering af sagens nærmere omstændigheder, herunder personfølsomhed, operationssikkerhed, hensynet til samarbejdet med fremmede magter overfor en vurdering af offentlighedens interesse i at kende sagens udfald.

Auditørens afgørelse om aktindsigt kan også påklages til generalauditøren.

"Lessons learned"

En række af de undersøgelser, som Auditørkorpset gennemfører, indeholder i øvrigt oplysninger og konklusioner, der kan være nyttige for forsvarrets myndigheder, eller bør give anledning til ændring af procedurer m.v. Auditørerne orienterer derfor militære myndigheder om undersøgelsens udfald. Herigennem åbnes mulighed for, at militære myndigheder i fornødent omfang kan tilpasse operative procedurer efter de erfaringer, der er indhentet ved efterforskningen.

Særligt om militære myndigheds foretagelse af uopsættelige efterforskningsskridt

Efterforskningen af militære straffesager varetages af den militære anklagemyndighed. Militære myndigheder kan således kun i tilfælde, hvor det ikke på forhånd har været muligt at indhente auditørens bemyndigelse, foretage uopsættelige efterforskningsskridt i militære straffesager.

Proceduren for militære myndigheders reaktion ved militære straffesager er herefter den, at de militære myndigheder – straks de får kendskab til eller formodning om et strafbart forhold – først skal forsøge at komme i kontakt med en repræsentant fra Forsvarets Auditørkorps. Ved kontakt til auditøren modtages nærmere instruktion og bemyndigelse til, hvordan den militære myndighed nærmere skal forholde sig.

Ved "militære myndigheder" forstås i denne sammenhæng chefer på militære tjenestesteder, militært personel som tjenestestedschefer konkret bemyndiger til at foretage *uopsættelige efterforskningsskridt* samt militærpolitiet.

Uopsættelige efterforskningsskridt

”Et efterforskningsskridt er uopsætteligt, når øjeblikkelig indgriben er påkrævet for at sikre bevismidler eller pågribe personer mistænkt for et strafbart forhold”

Generalauditørens vejledning

Rammerne for militære myndigheders muligheder for at foretage uopsættelige efterforskningsskridt og for hvilket militært personel, der kan foretage disse, er fastlagt i Generalauditørens bekendtgørelse nr. 1109 af 4. november 2005. Bekendtgørelsen er uddybet i generalauditørens vejledning af 19. december 2005, der giver en generel rettesnor for militære myndigheders adgang til at foretage efterforskningsskridt i militære straffesager.

Det er i vejledningen understreget, at der er tale om en *absolut undtagelse*, når militære myndigheder skal foretage efterforskningsskridt uden forudgående bemyndigelse fra en repræsentant fra Forsvarets Auditørkorps. Det kræves, at det ikke har været muligt at komme i kontakt med auditørpersonel, og at indgrebet er uopsætteligt. I disse tilfælde er der til gengæld en pligt for de militære myndigheder til at foretage de uopsættelige efterforskningsskridt.

Ved afvejningen af om en efterforskning er uopsættelig, må det vurderes, om det er nødvendigt hurtigt at foretage det beskrevne efterforskningsmæssige tvangsindgreb, herunder om formålet med indgrebet eller muligheden for at gennemføre dette forspildes eller bliver væsentlig forringet, hvis indgrebet skal afvente auditørens godkendelse, f.eks. anholdelse af en flygtende gerningsmand eller indledende undersøgelser i forbindelse med ulykker, færdselsuheld m.v.

Eksempel på uopsættelige efterforskningsskridt

Uopsættelige efterforskningsskridt kan navnlig bestå i sikring af identiteten af en formodet gerningsmand og eventuelle vidner, besigtigelse, herunder optagelse af fotografier og visitation af tøj, iværksættelse af lægeundersøgelse af sigtede og forurettede, udtagning af blodprøver, ransagning på militært område og beslaglæggelse til sikring af bevismidler m.v., afhøring samt sigtelse af den formodede gerningsmand og afhøringer af vidner. Der kan endvidere foretages anholdelse af militært personel, der med rimelig grund mistænkes for et strafbart forhold.

Foretages der uopsættelige efterforskningsskridt, skal vedkommende auditør *straks* underrettes herom.

Militære myndigheders foretagelse af uopsættelige efterforskningsskridt og bistand til efterforskningen har været et fokusområde i 2011.

Militære myndigheders bistand til efterforskningen

Udvalget om den militære straffe- og retsplejelovgivning mv. lagde vægt på, at alene den militære anklagemyndighed i modsætning til tidligere skulle have kompetence til at efterforske militære straffesager.

Samtidigt var det for udvalget imidlertid ikke realistisk at forestille sig, at en uafhængig myndighed som Auditørkorpset helt kunne undvære bistand fra militære myndigheder i efterforskningen. Det er derfor fastslået i den militære retsplejelov (§ 8), at militære myndigheder skal yde auditørerne bistand under efterforskningen.

Det er auditøren, der også ved anvendelse af sådan efterforskningsmæssig bistand leder efterforskningen. De pågældende militære myndigheder udfører deres arbejde på auditørens ansvar.

Militærpolitienhederne har således ingen selvstændig strafferetlig kompetence. De yder efter anmodning bistand til Auditørkorpset i forbindelse med konkrete straffesager og strafferetlige undersøgelser, eller hvor betingelserne for at foretage et uopsætteligt efterforskningsskridt i øvrigt er opfyldt.

Spørgsmålet om militære myndigheders bistand til efterforskningen var fremme i et samråd i Forsvarsudvalget den 14. september 2010 om auditørkorpsets rolle, hvor forsvarsministeren blandt andet udtalte *"Jeg ser derfor ikke noget problem i, at auditøren bemyndiger eller pålægger militærpolitiet ved den pågældende mission i udlandet at iværksætte efterforskning. Den modsatte opfattelse ville medføre risiko for tab af afgørende bevis."*

Særlige processuelle regler inden for den militære straffetspleje

Som nævnt i indledningen gælder retsplejelovens regler også for den militære straffetspleje, medmindre andet er bestemt. Disse særregler inden for den militære retspleje er begrundet i hensyn til de særlige forhold ved militærtjeneste.

De særlige regler i den militære retsplejelov omfatter straffeprocessuelle tvangsindgreb og andre mere praktisk betonedede regler, herunder

- anholdelse
- varetægtsfængsling
- ransagning
- længere frister

Disse regler indebærer en vis udvidelse af den militære anklagemyndigheds beføjelser i forhold til den civile anklagemyndighed.

Varetægtsfængsling (§ 11)

Der kan ske varetægtsfængsling af disciplinære grunde, dog højst syv dage. Det er en betingel-

se, at der er begrundet mistanke om, at soldaten har overtrådt en bestemmelse i militær straffelov, der kan forventes at give fængselsstraf.

Hvis der foreligger en overtrædelse af straffeloven, anvendes retsplejelovens § 762, hvorefter de almindelige fængslingsbetingelser skal være opfyldt.

Ransagning på militært område (§ 12)

I modsætning til reglerne om ransagning i retsplejelovens §§ 793-796 kan der i militære straffesager ske ransagning på militært område uden retskendelse, og uden at den mistænkte kan kræve indgrebet indbragt for retten. Det følger af militær retsplejelov § 12. Betingelserne er, at der er begrundet mistanke om, at der er begået en lovovertrædelse, der kan medføre frihedsstraf, og at indgrebet er af væsentlig betydning for efterforskningen. Tjeneste- og lejeboliger er dog undtaget fra denne regel. I disse tilfælde kan ransagning kun finde sted efter reglerne i retsplejeloven. Særreglen om den udvidede adgang til ransagning på militært område (kollektiv ransagning/razzia) er undergivet auditørens kompetence, og sagen skal heller ikke efterfølgende indbringes for retten.

Længere frist for indbringelse for retten (§ 14)

Militær retsplejelov § 14 giver hjemmel til at udstrække retsplejelovens frist på 24 timer for fremstilling af en anholdt for en dommer ved tjeneste i udlandet eller under ekstraordinære forhold i indtil tre gange 24 timer. Bestemmelsen gælder også for indberetning om ransagning eller beslaglæggelse, der ikke er sket efter retskendelse.

Andre særlige regler

Udover de beskrevne supplerende bestemmelser gælder der særlige regler om begrænsning af det almindelige princip om offentlighed i retsplejen af hensyn til den militære sikkerhed (§ 4), en særlig (fakultativ) værnetingsregel (§ 5) og en særregel

om forkyndelse af anke/kære (§ 16). Værnetingsreglerne indebærer, at domsforhandlingen kan foretages ved retten på det sted, hvor den tiltalte er eller på gerningstidspunktet var tjenestegørende (garnisonsværneting), hvor det skib, vedkommende hører til er eller var hjemmehørende eller har taget havn.

Særlige kompetencer for militære myndigheder

Der er i militær retsplejelov også tillagt militære myndigheder og overordnede en række særlige kompetencer.

Som supplement til den almindelige adgang til anholdelse i anledning af straffbare forhold efter retsplejelovens § 755 kan en overordnet efter militær retsplejelov § 10 anholde en underordnet, hvis det skønnes nødvendigt af hensyn til disciplinen. Det vil kunne ske ved grov ulydighed eller grov respektstridig opførsel, især under overværelse af andre underordnede.

Efter retsplejelovens § 755, stk. 2, kan *enhver* anholde en person, hvis den pågældende træffes under – eller i umiddelbar tilknytning til – udøvelsen af et straffbart forhold.

Efter militær retsplejelovs § 15 har også militære myndigheder adgang til at foretage udåndingsprøver eller fremstille personel til udtagning af blodprøver samt til afgivelse af blod- og urinprøver.

Det er kun de nævnte indgreb, der kan foretages uden forudgående kontakt til auditøren. Hvis blodprøven f.eks. giver anledning til en militær straffesag, skal sagen straks overgives til auditøren. Tilsvarende skal tjenestestedschefen og auditøren straks underrettes ved anholdelse foretaget i medfør af militær retsplejelovs § 10 eller retsplejelovens § 755, stk. 2.

Hertil kommer en særregel uden for strafferetsplejen i militær retsplejelovs § 13 om adgangs kontrol ved militære områder (militær sikkerhed).

Efterforskning af straffesager i udlandet

Den militære anklagemyndighed har som myndighed under Forsvarsministeriet mulighed for at indrejse og udføre en række myndighedsopgaver i et missionsområde uden at være forpligtet til at søge værtslandets myndigheder om tilladelse til at indrejse og gennemføre den ønskede efterforskning. Denne mulighed har politiet ikke. Der kan herom nærmere henvises til afsnittet nedenfor om efterforskning i internationale missionsområder.

Samarbejdet med politiet og den civile anklagemyndighed

Den militære anklagemyndighed har et tæt samarbejde med politiet og den civile anklagemyndighed.

Det følger således af den militære retsplejelov, at politiet er forpligtet til at yde auditørerne bistand under efterforskningen i militære straffesager. Politiet kan også af egen drift foretage uopsættelige efterforskningsskridt i disse sager, men skal straks underrette auditøren herom.

Fremkommer der i en straffesag mod en militærperson flere forhold, som dels påtales af den militære anklagemyndighed dels af den almindelige anklagemyndighed, sker retsforfølgningen som udgangspunkt under en militær straffesag. Det følger af militær retsplejelovs § 3. Sagen kan dog ved enighed mellem de to anklagemyndigheder behandles som en almindelig (civil) straffesag. Det vil her normalt være afgørende, hvilket forhold der i straffemæssig henseende er det mest tungtvejende.

Omfatter retsforfølgningen både militært personel og civile, aftales det mellem de to anklagemyndigheder ud fra samme princip, om sagen skal behandles som en militær eller en civil straffesag.

Da anmeldelser om strafbare forhold fra borgerne ofte vil indgå til politiet, forudsættes det således, at politiet snarest tager kontakt til den militære anklagemyndighed, hvis mistanken rettes mod militært personel og et eller flere af de anmeldte forhold har forbindelse med tjenesten eller militært område.

Det er som anført ovenfor vigtigt, at opmærksomheden er henledt på spørgsmålet om påtalekompetence.

Eksempel

Under efterforskningen af sagen om den arabiske oversættelse af Jægerbogen bidrog efterforskere fra Rigspolitiet til efterforskningen, bl.a. ved at foretage afhøringer af personale i Forsvarsministeriet, ligesom Rigspolitiets Nationale IT- efterforskningscenter (NITEC) ydede kriminalteknisk bistand i sagen.

Foruden kriminaltekniske undersøgelser trækker Auditørkorpset også på politiet til løsning af sager, hvor politiet selv har oprettet højt specialiserede afdelinger. Det gælder f.eks. sager om transport af farligt gods.

Kvalitets- og legalitetssikring i militære straffesager

Indledning

Retsplejelovens § 96 indeholder de overordnede kriterier for anklagevirksomheden, herunder at militære straffesager og strafferetlige undersøgelser skal behandles uvildigt, hurtigt og effektivt.

Generalauditøren udsendte i november 2010 en instruks (Meddelelse nr. 2/2010) om kvalitet og legalitet i auditørernes straffesagsbehandling, der indeholder de overordnede uddybende kriterier for opfyldelsen af objektivitetsprincippet i retsplejelovens § 96.

Meddelelsen med tilhørende bilag fastsætter minimumskrav til kvalitets- og legalitetssikring af militære straffesager, der forudsættes uddybet i auditørernes mere detaljerede retningslinjer. Den indeholder også en beskrivelse af rammerne for tilsynet med behandlingen af militære straffesager, herunder navnlig kvalitets- og legalitetssikring af militære myndigheders bistand til behandlingen af militære straffesager. Ansvar for den lokale implementering af retningslinjerne og udarbejdelse af de uddybende retningslinjer påhviler auditørerne.

Instruksen følger naturligt principperne for legalitetssikringen af straffesagsbehandlingen i politiet og den civile anklagemyndighed, der er udsendt af Rigsadvokaten (RM 4/2009).

Instruksen er tilgængelig på Auditørkorpsets hjemmeside www.fauk.dk.

Særligt om tilsynet med militære myndigheders bistand til efterforskningen

Det er helt centralt i den gældende ordning, at det er auditørerne, der sikrer en effektiv kvalitets- og legalitetssikring af militære myndigheders bistand til efterforskningen. Militære myndigheder omfatter som anført oven for også de tre værns militærpolitienheder.

Samarbejdet mellem den militære anklagemyndighed og de militære myndigheder, der efter gældende regler kan yde bistand til efterforskningen – enten ved at foretage uopsættelige efterforskningsskridt eller ved efter instruks fra auditørerne at yde en konkret bistand til efterforskningen – skal derfor være baseret på en klar rollefordeling med henblik på at sikre effektiviteten, kvaliteten og legaliteten i sagsbehandlingen.

Ved auditørernes fastsættelse af retningslinjer for kvalitets- og legalitetssikringen af militære myndigheders bistand til behandlingen af militære

straffesager skal det fremgå, hvorledes den gennemføres og hvem, der har ansvaret for gennemførelsen og opfølgning.

Militære myndigheders foretagelse af uopsættelige efterforsknings-skridt

Som beskrevet oven for har militære myndigheder efter gældende regler adgang til at foretage uopsættelige efterforsknings-skridt, hvis det ikke er muligt at få kontakt med auditørpersonel. Ordningen gælder således undtagelsesvis.

Det er derfor fastsat, at auditørernes kvalitets- og legalitetssikring navnlig skal omfatte efterforsknings-skridtets uopsættelighed, dvs. om øjeblikkelig indgriben er påkrævet for at sikre bevismidler eller pågribe personer mistænkt for et strafbart forhold, samt hensigtsmæssigheden og lovligheden af foretagne uopsættelige efterforsknings-skridt.

Disse skridt *kan* omfatte:

- sikring af identiteten af en formodet gerningsmand og eventuelle vidner,
- besigtigelse af sigtedes og andres ydre, herunder optagelse af fotografier og visitation af tøj,
- iværksættelse af lægeundersøgelse af sigtede og forurettede, med henblik på at få udstedt lægeerklæring (politiattest),
- udtagning af blodprøver i de sager som ikke er reguleret i militær retsplejelovs § 15 (vedrørende overtrædelser af militær straffelovs §§ 20 og 21 eller færdselslovens §§ 53 og 54),
- ransagning på militært område efter militær retsplejelovs § 12 og retsplejelovens kapitel 73 og beslaglæggelse til sikring af bevismidler eller genstande, der bør konfiskeres eller som tilhører forurettede efter retsplejelovens kapitel 74,
- afhøring samt sigtelse af formodet gerningsmand samt afhøringer af vidner,

- anholdelse af militært personel, der med rimelig grund mistænkes for et strafbart forhold, jf. retsplejelovens § 755, stk. 1.

Auditøren skal endvidere efterprøve, om den militære tjenestestedschefs konkrete bemyndigelse af underordnede officerer eller personel af sergentgruppen til at foretage uopsættelige efterforsknings-skridt følger gældende regler. Endvidere skal auditøren efterprøve, om pligten til at underrette auditøren i forbindelse med foretagelse af uopsættelige efterforsknings-skridt er opfyldt.

Militære myndigheders konkrete bistand til efterforskningen

Som beskrevet oven for kan auditørerne i medfør af militær retsplejelov § 8, stk. 2, efter en *konkret* vurdering bemyndige militære myndigheder – herunder militærpoliti – til efter nærmere instruktion at foretage nærmere angivne efterforsknings-skridt.

Disse efterforsknings-skridt kan f.eks. omfatte

- afhøring samt sigtelse af en formodet gerningsmand samt afhøringer af eventuelle vidner,
- legemsbesigtigelse
- lægeundersøgelse, udtagning af blodprøver m.v.,
- gerningsstedsundersøgelse, sikring af koster og spor, optagelse af foto, ransagning m.v.

Ved disponering og instruktion af militære myndigheder skal opmærksomheden være særligt rettet mod den militære myndigheds – herunder militærpolitiets – *faglige kompetence* og *habilitet* i den konkrete sag m.v. Instruktionen og bemyndigelsen tilføres auditørrapport og vagtlog.

Som led i kvalitets- og legalitetssikringen skal der løbende følges op på, om der er handlet inden for den givne instruktion og bemyndigelse til at handle på auditørens vegne, hensigtsmæssigheden og

lovligheden af den militære myndigheds efterforskningsskridt, herunder om sagsbehandlingen harmonerer med god sagsbehandlingsskik (herunder habilitet m.v.).

Tiltag for at reducere sagsbehandlingstiden m.v.

Det er centralt for parter i enhver straffesag, at sagsbehandlingstiden er rimelig og også opfattes som sådan, og meget langvarige sagsbehandlingstider kan opfattes som en forringelse af parternes retssikkerhed.

En langvarig sagsbehandling kan tillige medvirke til at vanskeliggøre en hensigtsmæssig behandling af den enkelte sag. Det er derfor væsentligt, at opmærksomheden til stadighed er henledt på sagsbehandlingstiden, der til enhver tid bør være af så kort varighed, som sagens beskaffenhed tillader.

Der skal således udfoldes betydelige og målrettede bestræbelser på at nedbringe sagsbehandlingstiden. Tilliden til ethvert straffesystem afhænger i høj grad af, at afgørelserne træffes hurtigt, og at de involverede ikke skal gå for længe i uvished.

Generalauditøren udsendte i marts 2011 som opfølgning på kvalitets- og legalitetsinstruksen og efter drøftelse med auditørerne retningslinjer for indsatsen for at nedbringe sagsbehandlingstiden.

Auditøren skal herefter opstille konkrete mål for behandlingen af en sag af mere omfattende og kompleks karakter. Dette indebærer, at der løbende følges op på sagen og sker underretning af parterne om status, indtil der kan træffes afgørelse i sagen.

Disse procedurer skal endvidere følges, når der ikke er truffet afgørelse om tiltalespørgsmålet tre måneder efter, at sagen er indledt. Der skal sam-

tidig ske underretning af generalauditoriet om sagen.

Fokusområder

Generalauditøren udsender årligt efter drøftelse med auditørerne en indsatsplan med fokusområder for straffesagsbehandlingen.

Som nævnt ovenfor har militære myndigheders foretagelse af uopsættelige efterforskningsskridt og bistand til efterforskningen været et fokusområde i 2011. Det gælder også sagsbehandlingstiden, herunder langvarige sigtelser samt sager om grov pligtforsømmelse efter militær straffelovs § 27.

Auditørkorpsets fokusområder fra 2011 fortsættes i 2012, herunder *særligt* fokus på sagsbehandlingstider. Vigtigheden af at reducere sagsbehandlingstiden mest muligt gælder navnlig alvorligere sager, herunder sager fra de internationale missionsområder. Der skal foretages en omhyggelig visitering straks efter anmeldelsen, således at behandlingen af den enkelte sag opprioriteres. Der skal i den forbindelse lægges en plan for disponering af efterforskningen og den juridiske behandling af sagen med henblik på, at der kan træffes afgørelse af tiltalespørgsmålet så hurtigt, som sagens beskaffenhed tillader. Der skal herved samtidig sikres, at hensynet til at få sagen tilstrækkeligt belyst og de retssikkerhedsmæssige forhold, der i den forbindelse gør sig gældende, ikke kompromitteres.

Arbejdsgruppe om revision af sanktionskataloget

Der blev i 2011 nedsat en arbejdsgruppe med det formål at vurdere, hvorvidt der er grundlag for en revision af bøde-kataloget for overtrædelse af den militære straffelov (Generalauditørmeddelelse 7/2007 af 3. august 2007 med senere rettelser). Arbejdsgruppens arbejde forventes færdiggjort i 2012.

Reglerne i den militære straffelov

Militær straffelov er en speciallov, der indeholder bestemmelser om strafansvar for pligtforsømmelser begået af tjenstgørende militært personel m.v.

Indledning

Straffelovens regler gælder – med de begrænsninger, der er beskrevet ovenfor – også for personer, som er beskæftiget i det militære forsvar. Herudover gælder militær straffelov for strafansvar for pligtforsømmelser begået navnlig af tjenstgørende militært personel som et supplement til straffelovens regler.

Militær straffelov gælder, uanset hvor det militære personel måtte befinde sig, herunder f.eks. i en mission på fremmed stats område. I væbnet konflikt omfatter militær straffelov tillige civile, der følger de væbnede styrker, samt internerede og krigsfanger i dansk varetægt.

Militær straffelov indeholder særlige materielle regler, der finder anvendelse i væbnet konflikt, ligesom der ved overtrædelser af visse bestemmelser er hjemlet skærpet straf, når en handling eller undladelse finder sted i væbnet konflikt.

Militær straffelov består af en almindelig del, der indeholder en række særbestemmelser om bl.a. personkreds og jurisdiktion, som afviger fra straffelovens almindelige del. Endvidere består militær straffelov af en speciel del, der indeholder en

række særlige straffebestemmelser om pligtforsømmelser, forbrydelser mod forsvarsmagtens kampdygtighed og andre forbrydelser under væbnet konflikt.

Lovreformen i 2005

Reformen af den militære straffelov i 2005 tilsigtede en væsentlig afkriminalisering af militære forseelser. Derfor er en række forhold, som efter den tidligere retstilstand ville være blevet bedømt som straffbare overtrædelser af den militære straffelov, ikke længere straffbare.

Den væsentligste ændring består i, at gerningsbeskrivelserne i den gældende militære straffelov – dvs. beskrivelsen af, hvad der er strafbart – forudsætter, at der er tale om en **grovere** handling. Denne handling skal endvidere være begået enten med **forsæt** – ”med vilje” – eller som følge af **grov uagtsomhed** hos gerningsmanden.

Det betyder, at alle mindre grove og simpelt (almindeligt) uagtsomme handlinger ikke længere kan straffes. Sådanne handlinger kan derimod sanktioneres administrativt i en militær disciplinarsag.

Ved lovændringen blev der indsat et antal nye straffebestemmelser, der udtrykkeligt fremhæver forhold, som tidligere var straffbare efter den nu ophævede bestemmelse om almindelig pligtforsømmelse (§ 15 i den tidligere gældende militære straffelov).

De særligt fremhævede strafbestemmelser vedrører

- overordnede, som undlader at gribe ind over for underordnedes krænkende adfærd over for andre (§ 17),
- overordnede som forsætligt krænker en underordnet (§ 18) og
- personel, som udsætter en sideordnet for særligt krænkende behandling, herunder for nedværdigende ritualer (§ 19).

Desuden blev reglerne for strafbar spiritusindtagelse og besiddelse af euforiserende stoffer præciseret i § 20 og § 22. Forsvarsministeren har endvidere med hjemmel i § 21 udstedt bekendtgørelse nr. 220 af 20. marts 2009 om promillegrænser på særlige områder for tjeneste i forsvaret. Bekendtgørelsen omfatter faste promillegrænser på særlige områder, hvor der stilles særlige krav til personellet om omhu og agtpågivenhed, især hvor sikkerhedsmæssige grunde gør sig gældende. Bekendtgørelsen oplister en række områder, herunder vagttjeneste, skarpskydning, omgang med farlige stoffer, betjening af pansrede køretøjer m.v.

Reglen om almindelig pligtforsømmelse findes i lovens § 27, men det er kun den, der forsætligt eller ved grov uagtsomhed groft tilsidesætter sine pligter i tjenesten, som vil kunne straffes efter denne bestemmelse. Bestemmelsen er uddybet nedenfor.

Under hensyn til erfaringerne fra de senere års fredsstøttende og andre militære operationer i udlandet indeholder militær straffelov en række særlige bestemmelser, som finder anvendelse under væbnet konflikt. Militær straffelov indeholder et antal regler, herunder om strafskærpelse, som kun finder anvendelse under væbnet konflikt.

Danmark deltager i dag i en ikke-international væbnet konflikt i Afghanistan. Det følger blandt andet af Udenrigsministerens udtalelse af 7. marts 2008 til Folketingets Udenrigsudvalg (URU alm. del - spørgsmål 37, 2007-8). Der kan herom henvises til beretningen for 2008.

Anvendelsen af reglerne om væbnet konflikt i militær straffelov indebærer i hovedtræk:

- en udvidelse af den personkreds, der er omfattet af militær straffelov,
- at strafferammen forøges for en række overtrædelser, og

- at de særlige bestemmelser i §§ 28-35 og §§ 36-38 kan finde anvendelse.

Senere lovændringer

Folketinget vedtog i 2008 (lov nr. 494) ændringer af straffeloven og militær straffelov med henblik på udtrykkeligt at fastslå, at tortur skal være en strafskærpende omstændighed. Der er derfor indsat en strafskærpelsesbestemmelse i den militære straffelovs § 27 a for torturhandlinger. Bestemmelsen svarer til straffelovens § 157 a. Der er endvidere indføjet en bestemmelse som § 10 a, hvorefter der ikke indtræder forældelse for lovovertrædelser omfattet af § 27 a.

Det blev i lovforslaget blandt andet anført:

”Typisk vil en overtrædelse af den militære straffelov, som indebærer torturhandlinger, således samtidig være en overtrædelse af en eller flere af straffelovens bestemmelser.

Overtrædelser af den militære straffelov, som indebærer torturhandlinger, kan ske såvel under som uden for væbnet konflikt. Som eksempel på en overtrædelse under væbnet konflikt, hvor en strafskærpelsesbestemmelse i den militære straffelov kan være relevant, kan nævnes en overtrædelse af militær straffelovs § 36, stk. 2, hvor der i strid med artikel 13 i 3. Genève-konvention om krigsfangers behandling er påført en krigsfange stærk fysisk smerte eller lidelse for at skaffe oplysninger fra krigsfangen. Som eksempel på en overtrædelse uden for væbnet konflikt kan nævnes en overtrædelse af militær straffelovs § 27, hvor der påføres en person stærk fysisk smerte eller lidelse for at afstraffe vedkommende.

Direktiv om forbud mod tortur

"Forsvaret har ved Forsvarskommandoens direktiv om forbud mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf overfor forsvarers personel indskærpet, hvilket ansvar og forpligtelser der generelt gælder på dette område. Disse forpligtelser indbefatter udover et forbud mod medvirken også såvel en handlepligt som en indberetningspligt, hvis personel har kendskab eller rimelig mistanke om, at nogen har til hensigt at overtræde, overtræder eller har overtrådt forbuddet mod tortur. Overtrædelsen af disse forpligtelser til at handle eller melde vil være en pligtforsømmelse, der afhængigt af sagens omstændigheder vil kunne straffes efter militær straffelov eller føre til et disciplinaransvar efter den militære disciplinarlov.

Udover de generelle regler indeholder de missionsspecifikke direktiver en forpligtelse til at være opmærksom på, om der begås konstaterbare overtrædelser af folkeretten eller national ret i det pågældende missionsområde, herunder i særdeleshed om der sker overtrædelse af forbuddet mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Der er også i disse regler fastsat en forpligtelse til at forsøge at gribe ind overfor overgrebet og/eller melde dette til relevante instanser.

Ovennævnte forpligtelser er gengivet i de danske militære enheders "Standard Operation Procedure" og er også at finde på det såkaldte "soldatens kort", som er et ark med optryk af de vigtigste regler, der bliver gennemgået i forbindelse med den missionsforberedende uddannelse, og som i en lamineret udgave udleveres til alle soldater."

Forsvarsministerens besvarelse af Forsvarsudvalgets spørgsmål 65 (FOU alm. del 2010-11)

Med henblik på udtrykkeligt at fastslå, at tortur, også hvis der er tale om en overtrædelse af den militære straffelov, skal være en strafskærpende omstændighed, foreslås det, at der i den militære straffelov indsættes en strafskærpesbestemmelse for torturhandlinger, der svarer til forslaget til en strafskærpesbestemmelse i straffeloven (forslaget til straffelovens § 157 a)."

Særligt om militær straffelovs § 27

Den militære straffelov indeholder en række straffebestemmelser vedrørende nærmere angivne tjenestepligter. I tilslutning hertil straffes efter den militære straffelovs § 27, stk. 1, den, der i øvrigt groft tilsidesætter sine pligter i tjenesten, for pligtforsømmelse med bøde eller fængsel indtil tre måneder. Straffen kan efter stk. 2 stige til fængsel i et år, når pligtforsømmelsen er af særlig grov karakter, eller når den har medført betydelig skade eller fare. Under væbnet konflikt kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i tre år.

Bestemmelsen er subsidær i forhold til de andre bestemmelser i militær straffelov om tilsidesættelse af militære pligter.

Bestemmelsen i § 27 om pligtforsømmelser inden for det militære forsvar erstatter de almindelige bestemmelser i straffelovens §§ 156 og 157 om offentligt ansattes pligtforsømmelser i tjenesten. Bestemmelsen er i det væsentlige bragt i overensstemmelse med disse bestemmelser med den reelle forskel, at tjenestepligter inden for forsvaret er langt mere omfattende end, hvad der gælder for offentligt ansatte i øvrigt.

Den militære straffelovs § 27 er ikke begrænset til bestemte typer adfærd, herunder specifikt militær pligtstridig adfærd, men finder anvendelse på alle typer af pligtforsømmelser. Spørgsmålet om rækkevidden af § 27, herunder om bestemmelsen er begrænset til militære pligter, der har betydning

for sikkerheden i tjenesten, blev prøvet ved Højesterets dom af 25. april 2012. Højesteret udtalte, at *"Bestemmelsen er ikke efter sin ordlyd begrænset til tjenestepligter, der er af betydning for sikkerheden, og forarbejderne til den militære straffelov udtrykker klart, at bestemmelsen modsvare straffelovens § 156 og § 157 (Folketingstidende 2004-05, 2. samling, tillæg A, s. 990 og s. 1019, L 54), og at den omfatter alle typer af tjenestepligter, jf. herved betænkning nr. 1435/2004 om den militære straffelov, retsplejelov og disciplinarlov s. 96-98 om den til § 27 svarende bestemmelse i den tidligere militære straffelovs § 15. Denne opfattelse er tillige lagt til grund i retspraksis."*

Anklagemyndigheden havde under sagen bl.a. henvist til Højesterets domme af 9. maj 1960 (UfR 1960, s. 574) om usandfærdige oplysninger, 18. oktober 1954 (UfR 1954, s. 982) om motorsagkyndig pligtforsømmelser, 28. november 1956 (UfR 1957, s. 84) om officers brug af sjofle udtryk og 19. januar 1959 (UfR 1959, s. 149) om en tjenstgørende på motorkontor.

Militær straffelovs § 27 vedrører således forhold om grov pligtforsømmelse, der ikke er reguleret i nogle af de øvrige bestemmelser. Det er i lovforarbejderne fremhævet, at tjenestepligterne for militært personel i alt væsentligt følger af forskellige skriftlige regelsæt, der gælder for det enkelte tjenestested. Som eksempler kan nævnes kaser-nemeddelelser, blivende bestemmelser, regler om våbenbetjening, sikkerhedsforskrifter mv.

Herudover forekommer konkret udformede regler i forbindelse med enkeltstående opgaver. Endelig gælder som for alle andre offentligt ansatte eller beskæftigede de regler eller principper, som følger af tjenesteforholdets natur, særligt uskrevne, men almindeligt accepterede minimumskrav til vedkommendes daglige arbejde. Dette er ikke specielt for militær straffelov, men gælder også efter de regler, der er fastsat for andre i offentlig tjeneste.

Ved afgørelse af, om der foreligger pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter § 27, stk. 2, kan der bl.a. lægges vægt på, om der er tale om tilfælde, hvor "en befalingsmand i høj grad har svigtet over for de krav, der efter hans stilling må stilles til ham".

Højesterets dom af 25. april 2012

Eksempler på anvendelsen af bestemmelsen i praksis fremgår af afsnittet om sanktioner i militære straffesager i 2011.

Særlig grov pligtforsømmelse efter § 27, stk. 2

Den særlige bestemmelse om *skærpet* straffeframme i tilfælde af særligt grove pligtforsømmelser efter § 27, stk. 2, eller for tilfælde, hvor pligtforsømmelsen har medført betydelig skade eller fare, anvendes sjældent i praksis.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget i 1973 (Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 13), at de forhold, der var omfattet af bestemmelsen i den tidligere gældende bestemmelse i militær straffelovs § 63, stk. 2, om strafforhøjelse i tilfælde, hvor en befalingsmand i høj grad havde svigtet over for de krav, der efter hans stilling må stilles til ham, ville kunne karakteriseres som særlig grov pligtforsømmelse efter den til § 27 svarende bestemmelse i den tidligere militære straffelovs § 15, 2. pkt.

Højesteret udtalte i dommen af 25. april 2012 om forsendelsen af den arabiske oversættelse til Dagbladet BT, at "T afgav som højtstående officer

og chef i Forsvarskommandoen i et tjenstligt anliggende bevidst de nævnte usande oplysninger over for forsvarschefen og chefen for forsvarsstaben. Højesteret tiltræder, at dette er en så grov forsømmelse af de pligter, der følger af stillingen, at forholdet er omfattet af den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1.”

Eksempler på særlig grov pligtforsømmelse efter § 27, stk. 2

Eksempel 1 – Kaptajn frifundet for overtrædelse af § 27, stk. 2, i forbindelse med udspørgningen af tilbageholdte

Østre Landsrets dom af 6. juli 2006

En kaptajn, der gjorde tjeneste ved de danske styrker i Irak, blev frifundet for overtrædelse af militær straffelovs § 27, stk. 2, i forbindelse med udspørgning af tilbageholdte. Østre Landsret udtalte i dommen bl.a.:

”For så vidt angår tiltalte T1 bemærkes, at hun af sin nærmeste foresatte havde fået til opgave at udspørge de tilbageholdte irakere med henblik på at tage stilling til, om de skulle løslades, om de var almindelige kriminelle, der skulle overgives til de irakiske myndigheder, eller om de var til fare for koalitionen, så de skulle overgives til de britiske styrker. Hun anvendte hertil de metoder, bl.a. den dominerende holdning, hun havde lært under POWEX-øvelser, og som ingen havde orienteret hende om ikke længere kunne anvendes. Hun havde ingen nærmere retningslinjer for udspørgningerne, og hun fik ingen vejledning fra sine overordnede ved forespørgsel herom. Der var ingen, der greb ind over for de enkelte afhøringer. Der var heller ingen af de tilbageholdte, der led skade, og ingen af dem klagede.

Landsretten finder under disse omstændigheder, at tiltalte T1 ikke kan anses for »groft« at have tilsidesat sine pligter i tjenesten ved at have afhørt de tilbageholdte irakere under de omstæn-

digheder, der i relation til de enkelte tiltalepunkter er fundet bevist ovenfor.”

Sagen er optrykt i UfR 2006, side 2927.

Eksempel – Soldat dømt for overtrædelse af § 27, stk. 2, skudafgivelse

Østre Landsrets dom af 18. februar 2009

Soldat, der under udstationering i Afghanistan ved et uheld skød og dræbte en anden soldat, idømt 6 måneders fængsel for overtrædelse af militær straffelovs § 27, stk. 2, og uagtsomt manddrab efter straffelovens § 241.

Sagen er optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen (for 2009, side 1380)

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2008, side 38 f.

Eksempel – Beruset hundefører

Sag (2009/001505)

Beruset hundefører vedtaget et bødeforlæg på 4.000 kr.

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2009, side 29.

Eksempel – Anvendelse af computer til at hente pornografisk materiale

(Sag 2010/002282)

Anvendelse af forsvarrets computer til at hente pornografisk materiale, bødevedtagelse 3.000 kr.

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2010, side 38.

Eksempel – Gemt våben uden for kaserne Retten i Aalborgs dom af 12. september 2010

(Sag 2010/001086)

Sagen omhandlede tyveri, overtrædelse af straffelovens § 192 a samt pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter militær straffelovs § 27, stk. 2.

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2010, side 41.

Eksempel – Ulovlig ammunition

(Sag nr. 2009/002041)

Besiddelse af ulovlig ammunition. Bøde 2.000 kr.

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2010, side 53.

Se endvidere Østre Landsrets dom af 28. februar 2011 og Højesterets dom af 25. april 2012 i sagen om den arabiske oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten".

Særligt om anvendelse af bestemmelsen i forbindelse med internationale missioner

Bestemmelsen i § 27 anvendes f.eks. i sager om tilsidesættelse af bestemmelser, der er vigtige for kontingentets funktionsmuligheder, f.eks. forbud mod fraternisering og opsamling af krigssouvenirs eller for samarbejdet med lokale myndigheder (f.eks. hastighedsbegrænsninger).

Bestemmelsen anvendes også, hvor dansk lovgivning i øvrigt ikke finder anvendelse. Under udsendelse i internationale missioner træder militære bestemmelser i vidt omfang i stedet for bestemmelser i "særlovgivningen". Det gælder f.eks. overtrædelser af færdselsloven, toldloven og våbenloven m.v.

Det gælder f.eks. besiddelse af ulovlige knive. Enhver besiddelse af knive m.v., hvor besiddelsen i Danmark ville have udgjort en overtrædelse af våbenlovens bestemmelser, behandles som militære straffesager. Det gælder f.eks. besiddelse af springknive, enhåndsbetjente knive, butterflyknive, faldstiletter, kastestjerner, totenschlägere m.v.

Afgrænsningen mellem militære straffesager og militære disciplinarsager

Militær disciplinarlov indeholder en række bestemmelser, der skal sikre disciplinen inden for forsvaret

Militære disciplinarsager behandles udelukkende af de militære chefer og er ikke undergivet den militære anklagemyndigheds kompetence

Kort introduktion til behandlingen af militære disciplinarsager

Militære disciplinarsager behandles ikke af den militære anklagemyndighed, men udelukkende af det militære system.

Formålet med disciplinaransvaret er at sikre disciplinen inden for forsvaret. Disciplinaransvar for overtrædelse af loven kan pålægges, hvor der af disciplinære grunde er behov for en sanktion, men hvor der ikke er hjemmel til eller behov for straf.

Militære chefer har mulighed for at behandle mindre alvorlige disciplinære forhold – der ikke indebærer strafbare forhold – som administrative sager efter militær disciplinarlov. Dette system er opbygget af to niveauer – disciplinarmyndigheden og disciplinarchefen.

Disciplinarchefen kan i tvivlstilfælde forelægge sagen for en auditør, som endeligt afgør, om en sag skal behandles som en straffesag eller en disciplinarsag.

Auditørerne har ikke i øvrigt indflydelse på de militære chefers afgørelse af disse sager, og tilsynet med afgørelserne i disse sager henhører under Forsvarets Personeltjeneste (FPT) som tilsynsmyndighed.

De disciplinære sanktioner omfatter tilrettevisning, fremstilling, arbejde og efterøvelse i en del af fritiden, tjeneste uden for orden og en disciplinarbøde på højst 1/10 af den pågældendes månedsløn for hver enkelt forseelse.

Disciplinarmyndighedens afgørelse om anvendelse af et disciplinarmiddel kan inden 14 dage indbringes for disciplinarchefen, der ikke kan ændre afgørelsen til skade for den, der er blevet pålagt disciplinarmidlet.

Disciplinarchefens afgørelse kan inden fire uger fra forkyndelsen af afgørelsen forlanges indbragt for disciplinarnævnet. Afgørelsen kan ikke ændres til skade for den, der er blevet pålagt disciplinarmidlet.

Disciplinarnævnet består af en byretsdommer som formand, en repræsentant for forsvaret efter indstilling fra forsvarschefen og en repræsentant for den personelgruppe, som den, der er pålagt et disciplinarmiddel, tilhører. De sidstnævnte repræsentanter udpeges efter indstilling fra de forhandlingsberettigede personelorganisationer. Disciplinarnævnets afgørelse kan indbringes for domstolene.

Forsvarets Personeltjeneste har blandt andet i forbindelse med besvarelse af et spørgsmål fra Folketingets Forsvarsudvalg redegjort for udviklingen i de militære disciplinarsager. Det er oplyst, at der er registreret et fald i antallet af sanktioner efter disciplinarloven fra 632 i 2006 til 464 i 2010. Det er i øvrigt kun få afgørelser, der indbringes for nævnet.

Sondringen mellem straffesager og disciplinarsager

Sondringen mellem straffesager, der afgøres af auditøren, og disciplinarsager, der henhører under den militære chef, kan ikke angives udtømmende. Generalauditøren har efter aftale med Forsvarsministeriet udarbejdet en vejledning, således at auditøren og den militære chef har et fælles udgangspunkt, når der skal træffes afgørelse om, hvorvidt der skal indledes en straffesag. Vejledningen blev udsendt i 2005 og er revideret i juni 2007.

Kort sagt sondres der således mellem de to regelsæt:

- **Straffesager**

Alvorligere pligtforsømmelser, hvor der er handlet forsætligt eller groft uagtsomt.

- **Disciplinarsager**

Mindre grove pligtforsømmelser eller forhold, der alene skyldes simpel uagtsomhed.

Afgrænsningen mellem disciplinarloven og den militære straffelov fremgår af Årsberetningen 2009, side 20.

Der henvises i øvrigt til den udførlige vejledning om den militære disciplinarlov.

Gennemgang af udvalgte konkrete straffesager fra 2011

Gennemgangen af konkrete sager har til formål at beskrive en række typiske sager, som auditørerne har behandlet i beretningsåret. Gennemgangen af sagerne følger samme systematik som den foregående beretning. Beretningen omfatter således navnlig sager, der er mundet ud i en sanktion, men også eksempler på sager, der er afsluttet uden tiltale m.v. i beretningsåret.

Det er ikke alle sager, der munder ud i en strafferetlig sanktion. En række af sagerne har karakter af indberetninger fra militære myndigheder på baggrund af særlige hændelser i forsvaret, herunder hændelser i missionsområder. Sagerne bliver screenet ved modtagelsen, og auditøren vurderer på baggrund af indberetningerne, om der er grundlag for at indlede efterforskning. Er dette ikke tilfældet, henlægges sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 1.

Indledes der efterforskning, har denne efter retsplejelovens § 743 til formål at klarlægge, om betingelserne for at pålægge strafansvar eller anden strafferetlig retsfølge er til stede og at tilvejebringe oplysninger til brug for sagens afgørelse samt forberede sagens behandling ved retten.

Er der efter afslutningen af efterforskningen ikke grundlag for at rejse tiltale, afsluttes behandlingen af sagen efter retsplejelovens § 749, stk. 2. Hvis sigtelse er rejst under efterforskningen, afsluttes sagens behandling – efter retsplejelovens § 721.

Antallet af registrerede nye strafferetlige undersøgelser har i en årrække bl.a. været påvirket af indberetninger af "såkaldte" særlig hændelsesmeldinger fra forsvarets operative myndigheder. Der har i årets løb været en dialog med forsvarets ledelse om en mere hensigtsmæssig form for inddragelse af auditørkorpset i sager, der bør undersøges, således at vedkommende militære myndighed sender en formel anmeldelse eller anmodning om undersøgelse. Auditørerne har tillige i årets løb haft fokus på registreringen af disse hændelsesmeldinger. Der er med initiativet sket en reduktion af antallet af registrerede nye sager hos auditørerne med ca. 25 %. Der kan herom henvises til de statistiske oplysninger i beretningens bilagsdel.

Nye strafferetlige undersøgelser indledt i 2011

Eksempler på strafferetlige undersøgelser indledt i 2011

Januar. "Dummebødesagen" fra Afghanistan (Sag 2011/000129, 2011/000435, 2011/000434)

Auditøren i København indledte i slutningen af januar 2011 efterforskning i anledning af en anmeldelse om uregelmæssigheder i form af uddeling af såkaldte dummebøder ved et kompagni ved ISAF hold 10.

Tre personer blev sigtet i sagen. Der blev efterfølgende opgivet påtale mod to af personerne. Sagen mod den tredje person verserer fortsat.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet om sager afsluttet uden tiltale og frifindende domme og under afsnittet om eksempler på verserende sager.

Februar. Undersøgelse af mulig egenbeskydning i Afghanistan (Sag 2011/000276)

Den 8. februar 2011 blev en dansk soldat fra ISAF hold 11 og en afghansk soldat såret i Helmand provinsen i Afghanistan. Auditøren indledte en undersøgelse på baggrund af en formodning om, at der var tale om egenbeskydning.

Der er rejst tiltale mod en mortérobervator for overtrædelse af militær straffelovs § 27, stk. 1, jf. stk. 2 og 3 pligtforsømmelse af særlig grov karakter under væbnet konflikt.

Sagen verserer fortsat.

Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om efterforskning i de internationale missionsområder.

Marts. Dødsulykke på Flyvestation Karup (Sag 2011/000563)

Den 23. marts 2011 afgik en marineoverkonstabel ved Frømandskorpset ved døden som følge af de

kvæstelser, som han pådrog sig ved en bilulykke på Flyvestation Karup. Auditøren indledte efterforskning og rejste tiltale for uagtsomt manddrab og spirituskørsel mod tjenestebilens chauffør.

Den pågældende blev den 7. maj 2012 ved Retten i Holbæk idømt en bøde for spirituskørsel. Retten frifandt for uagtsomt manddrab.

Sagen er anket til landsretten.

April. Esbern Snare i ildkamp med formodede pirater (Sag 2011/000683)

Den 1. april 2011 foretog en indsatsstyrke fra støtteskibet Esbern Snare boarding af "F/V Hormuz" ud for Somalias østkyst og befriede 18 gidsler fra piraterne. Under indsatsen blev tre pirater såret.

Auditøren indledte en undersøgelse af, om reglerne for magtanvendelse var blevet fulgt.

Auditøren indstillede den 24. juli 2011 efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om efterforskning i internationale missionsområder.

April. Olieudslip på Station Nord i Grønland (Sag 2011/000701)

Den 1. april 2011 skete der et olieudslip under oliepåfyldning af olietankene på Station Nord i Grønland, hvor der ved en fejl blev udledt ca. 30.000 liter olie.

Auditøren indledte en undersøgelse og auditørpersonel foretog udrykning til Grønland.

Auditøren indstillede efterforskningen den 28. november 2011 efter retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet om undersøgelser i strafferetsplejens former nedenfor.

Maj. Esbern Snares standsning af skibet "Aria" (Sag 2011/000902)

Den 12. maj 2011 standsede støtteskibet Esbern Snare et iransk indregistreret fiskeskib "Aria" i somalisk farvand, hvorved 16 gidsler blev løsladt. I forbindelse med den militære indsats mod skibet blev fire pirater dræbt og 11 såret.

Auditøren indledte en undersøgelse af, om reglerne for magtanvendelse var blevet fulgt.

Auditøren indstillede den 15. juli 2011 efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet om efterforskning i internationale missionsområder.

Maj. Undersøgelse af et udateret notat om besvarelse af et folketingsspørgsmål (Sag 2011/001016)

I forbindelse med TaskForce Iraks undersøgelser fremkom fra Hærens Operative Kommando (HOK) et udateret og ikke underskrevet notat om besvarelsen af et § 20 spørgsmål fra Folketingsåret 2006-7 (Spm. S 2434), som skabte tvivl om, hvorvidt de fra HOK indberettede oplysninger svarede til det reelle antal af tilbageholdte. Dette gav forsvarschefen anledning til at anmelde sagen til Forsvarets Auditørkorps.

Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om sager afsluttet uden tiltale.

Maj. Udsendt soldat indtaget piller i Afghanistan Retten i Holstebros dom af 21. februar 2012 (Sag 2011/000981)

Den 24. maj oplyste militærpolitiet i Afghanistan, at en soldat i en patruljebase havde indtaget et stort antal tabletter af mærket Ibuprofen, og derfor var blevet fløjet til felthospitalet. Den pågældende blev ved Retten i Holstebro idømt 60 dages

fængsel for uberettiget udeblivelse under væbnet konflikt efter den militære straffelovs § 25, stk. 1, jf., stk. 2, og stk. 4. Retten lagde til grund, at der var tale om et groft tilfælde, hvor den pågældende under væbnet konflikt forsætligt havde unddraget sig tjeneste ved at indtage et ukendt antal tabletter for at blive hjemsendt til Danmark.

Sagen er anket til landsretten.

September. Udrykning til Afghanistan i forbindelse med undersøgelse af dræbt dansk soldat (Sag 2011/001819)

Den 3. september 2011 blev en dansk soldat dræbt i forbindelse med, at hans gruppe under en fodpatrulje i Helmand i Afghanistan gik ind i en compound. Der fremkom efterfølgende oplysninger om et muligt strafbart forhold. Auditøren indledte herefter en undersøgelse af sagen, og auditørpersonel rejste kort tid efter til Afghanistan for at efterforske sagen.

Auditøren rejste i november 2011 tiltale mod en delingsfører i sagen.

Sagen er nærmere behandlet under afsnittet nedenfor om verserende sager.

Oktober. Undersøgelse af sag om mulige civile tab (Sag 2011/002242)

Den 24. oktober 2011 rettede militærpolitiet henvendelse til Auditøren i København vedrørende mulige civile tab i forbindelse med en operation i Helmand i Afghanistan. Auditøren indledte herefter efterforskning i sagen. Der blev i den forbindelse foretaget udrykning til Afghanistan.

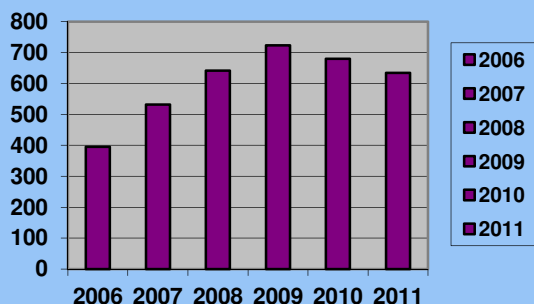
Auditøren rejste i den 25. april 2012 tiltale mod en kompagnichef for pligtforsømmelse af særlig grov karakter under væbnet konflikt efter militær straffelovs § 27, stk. 2 og stk. 3.

Sagen verserer fortsat.

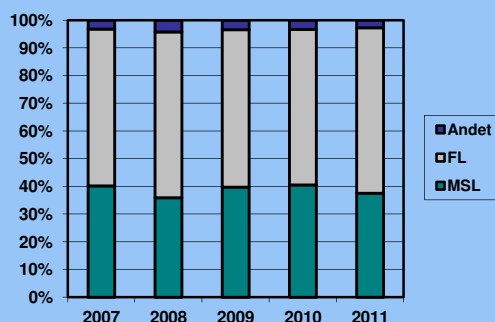
Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om efterforskning af sager i internationale missionsområder.

Sanktioner i militære straffesager i 2011

Sanktioner siden lovreformen

Fordelingen af sanktioner

Der blev i 2011 registreret 1.522 sager under anklagevirksomheden og i samme periode afsluttet 2.127 sager. 634 sager medførte strafforfølgning og en sanktion. Antallet af nye strafferetlige undersøgelser er således faldet med ca. 25 %, mens antallet af sanktioner er faldet med ca. 7 % i forhold til året før.

13 af de afsluttede sager endte med fængselsstraf, heraf 10 sager med betinget fængsel og tre sager med ubetinget fængsel. De tre sager vedrørte alle overtrædelse af den militære straffelovs § 25, udeblivelse fra tjenesten. Herudover blev én sag afgjort med en dom til psykiatrisk behandling.

Resten af sagerne blev afgjort med bøde og enkelte med tiltalefrafald.

Flere sager fik i 2011 sin afgørelse i retten, dels fordi antallet af udenretlige bøvedtagelser er reduceret, dels fordi der i et antal tilfælde er nedlagt påstand om frihedsstraf. Antallet af frifindelser er fortsat behersket.

Fordelingen af sanktioner mellem militær straffelov og den civile straffelov fremgår af den følgende oversigt, der viser en nogenlunde stabil fordeling over tid.

I de følgende afsnit beskrives en række af de sager, Auditørkorpset har behandlet i beretningsåret. Beskrivelsen i dette afsnit omfatter alene sager, der er afsluttet med en sanktion i 2011. Der kan endvidere henvises til det uddybende statistiske materiale i beretningens bilagsdel.

Sanktioner for overtrædelse af militær straffelov

Indledning

Der gives i dette afsnit et overblik over sanktioner for overtrædelse af militær straffelov og eksempler på konkrete afgørelser. Formålet med dette er at vise anvendelsen af den militære straffelov i praksis og bidrage til forståelsen af de militære pligter, som er omfattet af loven. Gennemgangen følger systematikken i loven.

De hyppigste overtrædelser af *militær straffelov* er fortsat sager om grov udeblivelse fra tjenesten efter § 25, grov pligtforsømmelse efter § 27 og påvirkethed i tjenesten efter § 20. Fordelingen af sanktionerne fremgår af tabel 4 i bilagsdelen.

Sanktioner for overtrædelse af militær straffelov udmåles efter generalauditørens bødekatolog (Meddelelse 7/2007), hvori der er fastsat vejledende minimumstakster for bøder for overtrædelser af militær straffelov. Bødekatologet er tilgængeligt på auditørkorpsets hjemmeside www.fauk.dk.

Der var i 2011 i alt 238 sager, som endte med en sanktion for overtrædelse af den militære straffelov.

Pligter som underordnet

Militær straffelov §§ 11-13 regulerer strafansvaret for tilsidesættelse af de særlige pligter, som underordnet personel, primært pligten til at adlyde en (lovlig) given ordre og respekten for overordnede.

Der har i 2011 været ni sager om ulydighed, hvilket er en stigning i forhold til 2010, hvor der var to sager om ulydighed. I 2011 har der været fire sager om respektstridig adfærd. De enkelte sager rummer ofte flere elementer. Hovedforholdet kan således være rubriceret under militær straffelovs § 11, men samme sag kan tillige rumme forhold om overtrædelse af militær straffelovs § 13, respektstridighed eller § 27, grov pligtforsømmelse.

Den vejledende minimumsbødetakst for ulydighed er 1.500 kr. og 1.250 kr. for respektstridig optræden. Bøden kan hæves under skærpende omstændigheder.

Der er ikke truffet afgørelse om sanktioner for mytteri efter § 12.

Ulydighed (§ 11)

Eksempel 1 – Undladt at efterkomme ordre (Sag 2011/000252)

En konstabel undlod at efterkomme en tjenstlig ordre fra en oversergent om at møde på soldaterhjemmet kl. 21, idet han i stedet forlod lejren og kørte hjem. Konstabelen vedtog en bøde på 2.000 kr.

Eksempel 2 – "Mineryddersagen"

Retten i Hillerøds dom af 6. september 2011 (Sag nr. 2010/000053)

En konstabel blev idømt fire måneders betinget fængsel for under udsendelse til Helmand i Afghanistan at have nægtet at udføre en ordre om at rydde et spor ned til en dansk patrulje, der var blevet ramt af en improviseret sprængladning.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet om efterforskning af sager i internationale missionsområder nedenfor.

Respektstridig opførsel (§ 13)

Eksempel 1 - Respektstridig opførsel (Sag 2011/000426)

En værnepligtig vendte efter en bytur tilbage til kasernen i beruset tilstand. Ved hovedvagten stillede han sig op foran overvågningskameraet og urinerede, samtidig med at han vinkede til samme. Den værnepligtige vedtog en bøde på 2.000 kr.

Eksempel 2 - Respektstridig opførsel (Sag 2011/001965)

En værnepligtig krænkede groft den næstkommanderende i vagten, idet han i forbindelse med indgang via hovedvagten indlod sig i diskussion med sergenten og fremsatte krænkende udtalelser som "du er et fjols – hold kæft du er et fjols" og lignende. Den værnepligtige vedtog en bøde på 2.000 kr.

Pligter som overordnet og sideordnet

Militær straffelovs §§ 15-19 regulerer strafansvaret for tilsidesættelse af de særlige pligter som overordnet og sideordnet personel. Der er primært tale om pligten til at behandle underordnet personel ordentligt, stillingsmisbrug, krænkelser af underordnet og pligten til at gribe ind ved overgreb begået af overordnet personel eller mod sideordnede (ritualer og lignende).

Der var i beretningsåret *ingen* sanktioner vedrørende tilsidesættelse af pligter som overordnet og sideordnet personel.

Rusmidler, beruselse i tjenesten m.v.

Militær straffelov §§ 20-23 regulerer strafansvaret for beruselse i forbindelse med tjenesten, omgang med euforiserende stoffer m.v. Der har i 2011 været 25 tilfælde af denne karakter.

16 af disse sager vedrørte overtrædelse af militær straffelovs § 20 om påvirkethed i tjenesten og vedrørte alle alkoholindtagelse. Bødetaksten er som udgangspunkt 2.000 kr. Er forseelsen begået under vagttjeneste, eller er der tale om gentagelsestilfælde, udmåles en bøde på 3.000 kr.

Den typiske § 20 situation opstår, når en soldat konstateres så beruset, at han ikke kan vågne, går vaklende, taler snøvlende og usammenhængende og lignende. Gerningsindholdet er opfyldt, når pågældende ikke er i stand til at varetage sin

tjeneste på fuld forsvarlig måde. Bevis for strafskyld ligger således snarere i registrering af pågældendes ageren og optræden end i en måling af alkoholpromillen. Der tages derfor kun sjældent blodprøve i denne type sager.

Eksempel - Beruselse i forbindelse med tjenesten (§ 20)

Eksempel 1

Retten i Hillerøds dom af 1. april 2011
(Sag 2010/001915)

En værnepligtig blev idømt en bøde 3.000 kr. for at være mødt til tjeneste i hæren under indflydelse af alkohol i et sådant omfang, at han ikke var i stand til at varetage tjenesten som vagt på fuldt forsvarlig måde. Alkoholkoncentrationen i blodet blev målt til 1,25 promille.

Eksempel 2

(Sag 2011/000203)

En oversergent blev på en flådestation fundet påvirket af alkohol i en sådan grad, at han ikke var i stand til at varetage sin tjeneste som vagthavende befalingsmand og brandvagt i "skibsgruppevagten". Han vedtog en bøde på 3.500 kr. Det blev ved bødens udmåling tillagt skærpende omstændigheder, at der var tale om en vagthavende befalingsmand.

Eksempel 3

Retten i Viborgs dom af 21. februar 2011
(Sag 2010/002432)

En værnepligtig mødte til tjeneste efter natten forinden at have indtaget så meget alkohol, at han ikke var i stand til at varetage sin tjeneste på fuldt forsvarlig måde og måtte udtages af tjenesten. Han blev idømt en bøde på 2.000 kr.

Overtrædelse af promillebekendtgørelsen (§ 21)

Ved bekendtgørelse nr. 220 af 20. marts 2009 (promillebekendtgørelsen) er der i medfør af den

militære retsplejelovs § 21 fastsat promillegrænser på særlige områder for tjeneste i forsvaret. I 2011 var der én sag om overtrædelse af promillebekendtgørelsen.

Eksempel (Sag 2011/001958)

En oversergent mødte om morgenen til tjeneste i form af klargøring til sejlads og sejlads på en fre-gat med en promille på ikke under 1,96. Han vedtog en bøde på 1.500 kr. for overtrædelse af militær straffelovs § 21, jf. bekendtgørelse nr. 220 af 20. marts 2009 (promillebekendtgørelsen) § 4, nr. 9.

Besiddelse eller indtagelse af euforiserende stoffer i tjene- sten eller på militært område (§ 22)

Der var i beretningsåret otte sager vedrørende narkotikabesiddelse m.v. efter § 22. Bødetaksten følger taksten i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 6/2006 (med rettelser) om sanktionspåstande m.v. i narkotikasager.

Eksempel 1 - Besiddelse og indtagelse af hash på kaserne (§22) (sag 2011/002919)

En værnepligtig vedtog en bøde på 2.000 kr. for på en på en kaserne at have besiddet og røget en joint indeholdende hash.

Eksempel 2 - Besiddelse af joint på kaserne (§22) (Sag 2011/000418)

En værnepligtig blev på en Kaserne fundet i be-siddelse af en joint med indhold af cannabis. Han vedtog en bøde på 3.000 kr. Der blev ved bødens udmåling lagt vægt på, at den pågældende tidli-gere var straffet for overtrædelse af lov om eufo-riserende stoffer.

Ordensforstyrrelser efter mili- tær straffelovs § 23

Sager om overtrædelse af militær straffelovs § 23 forekommer sjældent. Der var i 2011 ingen sager vedrørende overtrædelse af denne bestemmelse. Minimumsbødetaksten er som udgangspunkt 750 kr. for offentlig uorden i Danmark og 1.500 kr. for offentlig uorden i udlandet.

Andre pligtforsømmelser

Militær straffelov §§ 24-27 omfatter strafansvaret for tilsidesættelse af andre pligtforsømmelser end de ovenfor beskrevne. Der har inden for denne gruppe været 200 sager, dvs. et lille fald i forhold til 2010 (227 sager).

Vagtforseelse efter § 24

Der kan straffes for en vagtforseelse, når vagten er tiltrådt. Udgangspunktet er en minimumsbøde på 1.500 kr. Bøden forhøjes, når der foreligger skærpende omstændigheder, f.eks. fordi området, hvor der holdes vagt, er genstand for en skyde-øvelse eller er beliggende i et missionsområde, der jævnligt bliver udsat for beskydning.

Der blev afgjort i 2011 afgjort 17 sager om vagt-forseelser efter § 24, hvilket udgør en stigning i forhold til 2010, hvor der blev afgjort fem sager efter § 24.

Hovedparten af sagerne vedrørte de udsendte styrker. Alle sagerne blev afgjort med bødestraf. Bøderne blev udmålt til mellem 1.500 kr. og 2.500 kr. De forhøjede bøder blev udmålt til vagter, der havde sovet under skydeøvelser eller under vagt-tjeneste i missionsområder.

Eksempel 1 – Sovet på vagt (Sag 2011/001701)

En konstabelelev vedtog en bøde på 1.500 kr. for at have tilsidesat sine pligter som vagt under en øvelse, idet han faldt i søvn.

Eksempel 2 – Sovet under skarpskydningsøvelse (Sag 2011/000941+ 2011/000942)

To værnepligtige skulle udøve vagttjeneste i form af strandvagt under skydning i et skydeområde. Vagternes opgave var bl.a. at overvåge stranden og farvandet ud for og melde tilbage, hvis nogen bevægede sig ind i området. De værnepligtige blev imidlertid fundet sovende, således at det pågældende strandområde var uden opsyn i en periode. Begge værnepligtige vedtog en bøde på 2.000 kr.

Eksempel 3 – Vagtforseelse som vagtholdsleder (Sag 2011/001303)

En premierløjtnant sad som vagtholdsleder og eneste vagt i kasernens vagtlokale, idet han havde givet de øvrige vagter lov til at hvile sig. I et tidsrum på over en time i løbet af natten undlod han at overvåge monitorerne i tilstrækkeligt omfang, hvorved han ikke opdagede, at der blev forøvet omfattende hærværk på en af portene til kasernen. Premierløjtnanten vedtog en bøde på 2.500 kr.

Eksempel 4 – Sovet under vagt i missionsområde (Sag 2011/000947)

En konstabel tilsidesatte sine pligter som vagt i en patruljebase i Helmand i Afghanistan, idet han faldt i søvn under vagttjenesten. Han vedtog en bøde på 2.500 kr.

Eksempel 5 – Vagtforseelse i missionsområde (Sag 2011/002029)

En konstabel vedtog en bøde på 2.500 kr. for grov vagtforseelse under væbnet konflikt ved under vagttjeneste i Afghanistan at have spillet på en PSP-spillekonsol, hvorved han ikke var opmærksom på personer, der gik mod lejrens hovedport.

Grov udeblivelse efter § 25

Grov udeblivelse efter militær straffelov § 25 hører til en af de hyppigst forekommende overtrædelser af den militære straffelov. Langt størstedelen af sagerne drejer sig om værnepligtige, der er

udeblevet fra første mødedag ved Hærens Basis Uddannelse (HBU).

Sagerne vedrørende udeblivelse fra første mødedag af Hærens-, Søværnets- eller Flyvevåbnets Basis Uddannelse anmeldes til Forsvarets Auditørkorps af Værnepligtselementet ved Forsvarets Rekruttering (ved Forsvarets Personeltjeneste), som modtager besked fra de militære enheder om udeblivelse fra værnepligtstjenesten.

Sanktionen er bøde, der stiger ved gentagelse. Ved gentagelser ud over fire gange kan frihedsstraf idømmes.

Andre – men færre sager – drejer sig om udeblivelse under militærtjeneste, hvor mere end 10 tjenestedages fravær anses som groft fravær og dermed en straffesag. Sanktionen er i disse sager bøde. Den pågældende bliver som hovedregel hjemsendt med henblik på genindkaldelse til afvikling af ny militærtjeneste. Sager om fravær af kortere varighed afgøres med disciplinarmiddel.

Ulovlig udeblivelse var med 138 sanktioner også i 2011 den hyppigst forekommende overtrædelse af militær straffelov. De fleste sager blev afgjort med bødestraf. I alt blev 52 sager afgjort ved udenretlig bødevedtagelse, og 79 sager afgjort ved dom, heraf tre sager med ubetinget fængselsstraf. Der blev endvidere givet tiltalefrafald i syv sager, eksempelvis fordi den værnepligtige efter en fornyet session var erklæret for varigt uegnet til militærtjeneste.

Der har i 2011 været et fald i antallet af § 25 sager, idet der i 2010 var 159 sager om overtrædelse af denne bestemmelse.

Eksempel 1 – Udeblivelse fra 1. mødedag (Sag 2011/001778)

En værnepligtig vedtog en bøde på 1.200 kr. for at være udeblevet fra første mødedag af Hærens Basis Uddannelse.

Eksempel 2 – Udeblivelse i mere end 10 tjenestedage

(Sag 2011/000077)

En værnepligtig udeblev uberettiget i samlet mere end 10 tjenestedage fra sin militære uddannelse i Flyvevåbnet. Han vedtog en bøde på 2.000 kr.

Eksempel 3 – Frihedsstraf for udeblivelse Københavns Byrets dom af 11. februar 2011 (Sag 2010/001747)

En værnepligtig havde for ca. 10 år siden meldt sig frivilligt til at aftjene værnepligt. Da han blev indkaldt til værnepligten ønskede han imidlertid ikke at aftjene værnepligten. Han var fem gange tidligere straffet for i syv tilfælde at være udeblevet fra militærtjeneste, herunder i 2006 med 20 dages fængsel. Han blev efterfølgende indkaldt til Hærens Basis Uddannelse i februar 2009 og igen i februar 2010, men mødte ikke op på den første mødedag. Byretten idømte ham 30 dages ubetinget fængsel. Henset til at han forklarede, at han heller ikke i fremtiden ville aftjene værnepligten, fandt retten ikke grundlag for at gøre straffen betinget.

Eksempel 4 – Frihedsstraf for udeblivelse Københavns Byrets dom af 7. april 2011 (Sag 2010/000833)

En værnepligtig var fem gange tidligere straffet med bødestraf for i seks tilfælde at være udeblevet fra militærtjeneste. I februar 2010 og august 2010 udeblev han igen fra første mødedag af Hærens Basis Uddannelse. Byretten idømte ham nu 20 dages ubetinget fængselsstraf for grov udeblivelse. Henset til overtrædelsens karakter fandt retten ikke grundlag for at gøre straffen betinget.

Militært hærværk efter § 26

Der har i 2011 ikke været militære straffesager sager med militært hærværk.

Andre pligtforsømmelser efter § 27

Militær straffelov § 27 omfatter strafansvaret for pligtforsømmelse, der ikke kan henføres under andre bestemmelser i militær straffelov om tilsidesættelse af militære pligter. Bestemmelsen anvendes endvidere ved grov overtrædelse af tjenestebestemmelser i forsvaret. Forholdene er af forskelligartet karakter, men sagerne kan fordeles i nedenstående hovedkategorier.

Der er i alt registreret 45 sager om overtrædelse af § 27. Disse sager blev sanktioneret med bødestraf og én sag med 30 dages betinget fængsel.

Bestemmelsen er endvidere anvendt i sammenstød med blandt andet andre overtrædelser af den militære straffelov, den civile straffelov og andre civile straffebestemmelser.

§ 27 sager	
Hovedkategorier	antal
Soldaters omgang med skydevåben, ammunition og blankvåben	9
Kaserneuorden	4
Færdselssager i missionsområder	5
Toldregler (udsendte styrker)	10
Privat kørsel i forsvarets køretøjer	2
Utsigtet skudafgivelse	9
§ 27, stk. 2, særlig grov pligtforsømmelse	1
Øvrige (indlandssager)	3
Øvrige (udsendte styrker)	2
I alt	45

Eksempler på soldaters omgang med skydevåben, ammunition og blankvåben

Eksempel 1 – Omgang med våben (indland) (Sag 2011/000808)

En værnepligtig vedtog en bøde på 1.500 kr. for efter en øvelse at have undladt at aflevere en ubrugt røghåndbombe. Der blev ved bødens udmåling lagt vægt på, at der tale om en alvorlig forglemmelse.

Eksempel 2 – Opbevaring af ammunition (Sag 2011/001136)

En kaptajn blev fundet i besiddelse af 31 stk. skarp 5,56 mm ammunition i sit skab på en kaserne. Han vedtog en bøde på 1.500 kr.

Eksempel 3 – Knive i missionsområde Retten i Viborgs dom af 30. juni 2011 (Sag 2010/001825)

En flyveroverkonstabel blev under udsendelse med flyvevåbnet i Libanon fundet i besiddelse af en énhåndsbetjent foldekniv, der kunne fastlåses i udfoldet position, og som ikke var udleveret af forsvaret.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet om efterforskning i internationale missionsområder.

Eksempel på kaserneorden

Kaserneuorden (Sag 2010/002593, 2010/002594 og 2010/002595)

Tre værnepligtige vedtog hver en bøde på 1.000 kr. for kaserneuorden ved i forening på Antvorskov kaserne uden tjenstligt begrundet formål om natten at have banket på døre i en bygning, hvor der sov erhvervspraktikanter, hvilket medførte at praktikanter af begge køn tog opstilling på gangen, heraf flere alene iført undertøj.

Eksempel på misbrug af forsvarets køretøjer til privat kørsel

Brug af lånt militært køretøj til privat kørsel (Sag 2011/000800)

En seniorsergent anvendte under en øvelse i Oksbøl et af forsvarets køretøjer til privat kørsel i en periode på ca. 4 timer uden at have indhentet den nødvendige tilladelse eller autorisation. Den pågældende indberettede sig endvidere som tjenestegørende i perioden selvom, at han foretog et privat ærinde. Han vedtog en bøde på 3.000 kr.

Hærens Operative Kommando (HOK) udsendte i december 2011 en indskærpelse af bestemmelserne for anvendelsen af Forsvarets tjenestekøretøjer. I januar 2012 udsendte HOK tilføjelser og bemærkninger til indskærpelserne. Det fremgår blandt heraf, at misbrug af tjenestekøretøjer vil blive anmeldt til Forsvarets Auditørkorps.

Eksempel på overtrædelse af færdselsregler for udsendte

Færdselsforseelse i Afghanistan (Sag 2011/001908)

En overkonstabel af 1. grad førte under tjeneste i Afghanistan i en militær lejr et militært køretøj ind i et kryds uden at overholde sin ubetingede vigepligt, der var tilkendegivet ved et fuldt stop skilt, hvorved han stødte sammen med et amerikansk militært køretøj med materiel skade til følge. Han vedtog en bøde på 1.500 kr.

Eksempel på utilsigtet skudafgivning

Utilsigtet skud med tungt maskingevær (Sag 2011/000495)

Under tjeneste i Afghanistan undlod to konstabler i strid med Hærens bestemmelser for det pågældende våben at sikre og efterse et tungt maskingevær ved modtagelsen, hvorved der afgik et utilsigtet skud mod en mur på et træningscenter, da den ene af konstablerne tog fat i affyringshåndtaget. De vedtog hver en bøde på 2.500 kr.

Eksempel på overtrædelse af toldregler

Forsendelse af cigaretter med militær posttjeneste (Sag 2011/000369)

En konstabel sendte under tjeneste i Libanon i strid med forbuddet i Hærens Bestemmelser for udsendte styrker 800 stk. cigaretter, der ikke var toldberigtigede, med den militære postforsendelse til en adresse i Danmark. Han vedtog en bøde på 3.300 kr. Bøden er udmålt til tre gange den aktuelle afgift inklusiv toldværdien for 800 stk. cigaretter.

Øvrige sager om grov pligtforsømmelse - indland

Eksempel 1 – Brud på sikkerhedsinstruks (Sag 2011/000649)

En major undlod i strid med bl.a. sikkerhedsinstruks for fjernarbejdsplads at opbevare et udleveret kryptokort som en personlig værdifuld genstand, idet han om natten efterlod kryptokortet og computeren i en bil på en bekendts adresse. Han vedtog en bøde på 2.500 kr.

Eksempel 2 - Udgivet sig for at være sergent (Sag 2011/001754)

En konstabelelev udgav sig over for nogle værnepligtige for at være sergent ved at fremvise sergentdistinktioner og ved at uddele befalinger. Han vedtog en bøde 2.500 kr. for pligtforsømmelse. Det indgik ved bødens udmåling som en skærpende omstændighed, at der var tale om kompromittering af det militære kommandosystem.

Øvrige sager om grov pligtforsømmelse - udland

Eksempel 1 - Pligtforsømmelse og respektstridig opførsel

(Sag 2010/001817)

En overkonstabel blev straffet for pligtforsømmelse ved i forbindelse med udførelse af sikringsopgaver i Helmand i Afghanistan i tre tilfælde at være faldet i søvn.

Overkonstabeln blev herudover straffet for grov respektstridig opførsel efter militær straffelovs § 13 ved i forbindelse med en sikringsopgave, hvor han af sin overordnede sergent blev beordret til at aflade sit gevær, at have udtalt "din store idiot, du har kraftedme så travlt med, hvad jeg går og laver". Ligeledes havde han ved en anden episode over for en anden overordnet sergent i andre soldaters påhør flere gange udtalt "det skal du fandme ikke blande dig i". Overkonstabeln vedtog en bøde på 2.750 kr.

Sandhedspligt

»Sandhedspligten er af fundamental betydning i tjenesteforhold, og tilsidesættelse af denne pligt er som udgangspunkt en grov tilsidesættelse af de pligter, der gælder i tjenesten«

Højesteret 25. april 2012

Eksempel 2 - Overtrædelse af alkoholregler i missionsområde

(Sag 2011/001561)

En overkonstabel af 1. grad vedtog en bøde på 2.000 kr. for i strid bestemmelserne for alkoholpolitik i UNIFIL under udsendelse til Libanon at have indtaget alkohol, hvilket medførte at han mødte alkoholpåvirket til tjeneste.

Pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter § 27, stk. 2.

Den militære straffelovs § 27, stk. 2, vedrører pligtforsømmelse af særlig grov karakter, eller hvor pligtforsømmelsen har medført betydelig skade eller fare.

Der var i beretningsåret én sanktion efter militær straffelovs § 27, stk. 2.

Sagen om den arabiske oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten" vedrørte grov pligtforsømmelse efter § 27, stk. 2. Østre Landsret afsagde den 28. februar 2011 dom i sagen. Sagen blev efterfølgende anket til Højesteret. Kort inden højesterets behandling af sagen, frafaldt den tidligere it-chef imidlertid sin anke, hvorved Landsrettens dom mod ham er endelig.

Østre Landsrets dom af 28. februar 2011 (8. afd. a.s. nr. S-2839-10)

En kommandør og tidligere chef for Forsvarskommandoens It-afdeling blev fundet skyldig i pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter militær straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1, ved i september 2009 dels at have udleveret et papirdokument, der fremtrådte som en oversættelse til arabisk af bogen "Jæger i krig med eliten", til chefen for Forsvarskommandoens ledelsessekretariat, dels at have udleveret en elektronisk kopi af oversættelsen til chefen for Forsvarskommandoens kommunikationssekretariat, selvom han selv havde foranlediget oversættelse, ligesom han under en tjenstlig samtale med forsvarschefen på direkte forespørgsel oplyste, at han havde fundet oversættelsen på internettet, og under en tjenstlig samtale med chefen for forsvarsstaben tilkendegav, at han ikke havde foretaget oversættelsen.

Tiltalte blev idømt fængsel i 30 dage, der blev gjort betinget under hensyn til hans særdeles gode personlige forhold og de følger, som sagen havde haft for tiltalte.

Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om sager omtalt i tidligere beretninger.

Højesteret stadfæstede den 25. april 2012 Landsrettens dom, hvorved den tidligere kommunikationschef i Forsvarskommando blev idømt en bøde på 8.000 kr. for pligtforsømmelse efter den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1, ved i et tjenstligt anliggende bevidst at have afgivet usande oplysninger over for forsvarschefen og chefen for forsvarsstaben.

Højeste udtalte i dommen bl.a.:

"Ved afgørelse af, om der foreligger pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter § 27, stk. 2, kan der bl.a. lægges vægt på, om der er tale om tilfælde, hvor "en befalingsmand i høj grad har svigtet over for de krav, der efter hans stilling må stilles til ham".

Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om supplerende oplysninger om sager omtalt i tidligere beretninger.

Eksempler på tidligere sager vedrørende § 27, stk. 2, er omtalt ovenfor under afsnittet "særligt om militær straffelovs § 27". Der kan desuden henvises til tidligere årsberetninger.

Forbrydelser mod forsvarsmagtens kampdygtighed og andre forbrydelser under væbnet konflikt

De alvorligste bestemmelser i militær straffelov findes i § 27 a om strafskærpelse for tortur, §§ 28-35 om forbrydelser mod forsvarsmagtens kampdygtighed og §§ 36-38 om andre forbrydelser under væbnet konflikt.

Der er ikke afgjort sager af denne karakter i beretningsåret. Se endvidere afsnittet om efterforskning af sager i internationale missionsområder.

Særligt om sager ved de udsendte styrker

Der er i beretningsåret registreret 45 sanktioner ved de udsendte styrker, hvilket er en mindre stigning i forhold til 2010, hvor der blev registreret 31 sanktioner ved de udsendte styrker.

Sagerne omfattede blandt andet vagtforseelse efter militær straffelovs § 24 ved at være faldet i søvn på vagten og overtrædelse af militær straffelovs § 27, herunder færdselsrelaterede overtrædelser, besiddelse af ulovlige knive, tilsidesættelse af sikkerhedsregler m.v.

Eksempler på sagerne er omtalt under de relevante bestemmelser i beretningen og det særlige afsnit om efterforskning af sager i missionsområder.

Sanktioner for overtrædelse af straffeloven

I dette afsnit behandles udvalgte sager om militært personels overtrædelse af straffeloven. Der var i 2011 i alt 10 sanktioner for overtrædelse af straffeloven. Herudover blev der rejst tiltale for overtrædelse af straffeloven i yderligere to sager, som blev afgjort med frifindende domme.

Vold

Der var i 2011 to sager vedrørende vold efter straffelovens § 244, som førte til domfældelse. Begge sager blev afgjort med betinget frihedsstraf. Herudover blev der rejst tiltale for vold i en anden sag, som endte med frifindelse. Denne er behandlet under afsnittet om sager afsluttet uden tiltale og frifindende domme.

Eksempel 1 - Vold på kaserne

Retten i Glostrups dom af 14. april 2011
(Sag 2011/000250)

En værnepligtig blev i byretten idømt 40 dages betinget fængsel for vold efter straffelovens § 244, ved på en kaserne at have tildelt en anden værnepligtig en skalle med en brækket næse samt skade på en fortand til følge. Retten lagde som begrundelse for at gøre straffen betinget bl.a. vægt på den tiltaltes gode personlige forhold.

Eksempel 2 - Vold begået under udsendelse

Retten i Næstveds dom af 15. november 2011
(Sag 2011/001127)

En overkonstabel blev ved byretten idømt 20 dages betinget fængsel for vold efter straffelovens § 244, ved under en sikringsopgave i Helmand i Afghanistan at have tildelt en anden soldat en lussing i ansigtet. Retten lagde ved straffens udmåling vægt på den forholdsvis beskedne karakter af volden, og at volden fandt sted i en presset situation og efter forudgående samarbejdsvanskeligheder mellem den tiltalte og den forurettede.

Berigelseskriminalitet

Der var i beretningsåret seks tilfælde af berigelseskriminalitet, som førte til en strafferetlig sanktion. Tre af sagerne vedrørte arbejdspladstyveri, to af sagerne vedrørte flere forskellige typer af berigelseskriminalitet, og den sidste sag vedrørte underslæb efter straffelovens § 278.

Eksempel 1 - Tyveri og bedrageri

Retten i Hillerøds dom af 26. september 2011
(Sag 2009/000945)

En overkonstabel af 1. grad blev idømt seks måneders betinget fængsel for tyveri og bedrageri ved i perioden fra maj 2004 til maj 2009 fra depoter på forskellige kaserne, hvor han gjorde tjeneste, at have stjålet et ukendt antal genstande til en ukendt værdi, og ved fra januar 2008 til maj 2009 delvist i forening med en anden person svigagtigt for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding som depotansvarlig for reservedelsindkøb på en kaserne at have formået forsvaret til at betale for effekter, som han bestilte via forsvarets elektroniske indkøbssystem (De Mars). Retten lagde ved straffastsættelse i skærpende retning vægt på, at der var tale om tyveri og bedrageri begået overfor en arbejdsgiver. I formildende retning blev der lagt vægt på den tiltaltes gode personlige forhold og den medgåede tid siden forholdene blev afdækket. Overkonstablen blev frifundet for tyveriforhold begået forud for maj 2004, idet disse forhold var forældede.

Eksempel 2 - Tyveri og brugstyveri

Retten i Hillerøds dom af 18. november 2011
(Sag 2010/002813)

En seniorsergent blev idømt tre måneders betinget fængsel for tyveri og brugstyveri ved i en periode fra 2008 til 2010 fra forskellige kaserne at have stjålet diverse genstande, heriblandt forskellige maskiner og værktøj, samt ved i en periode uberettiget at have anvendt udstyr tilhørende forsvaret. Herudover var der rejst tiltale for overtrædelse af våbenloven for i et våbenskab på en kaserne at have været i besiddelse af en pistol, som var modtaget fra en privat borger, og som

ved en fejl ikke var blevet afleveret til politiet. Retten fandt på baggrund af forklaringerne i sagen ikke, at den tiltalte havde udøvet en sådan besiddelse over våbnet, at våbenloven var overtrådt.

Eksempel 3 – Underslæb (Sag 2011/001497)

En konstabelev vedtog en bøde på 3.000 kr. for underslæb efter straffelovens § 278, stk. 1, nr. 1, ved at have tilegnet sig diverse militær udrustning, som var i hans varetægt, til en samlet værdi af 1441 kr.

Andre overtrædelser af straffeloven

Eksempel 1 - Urigtig erklæring til offentlig myndighed

(Sag 2011/000646)

En seniorsergent havde i en periode på ca. 10 måneder i adskillige tilfælde i køresedler til sit tjenestested angivet, at han havde benyttet eget køretøj til kørsel mellem bopæl og tjenestested, selvom kørslerne var foretaget med tjenestekøretøj. Formålet var at få udbetalt kørselsgodtgørelse, hvilket han også fik op til den gældende maksimum grænse pr. rejse. Da der imidlertid ikke med tilstrækkelig sikkerhed kunne føres bevis for et tilsvarende formuetab hos tjenestestedet, blev påtale for bedrageri opgivet, og forholdet i stedet henført til straffelovens § 163, og den pågældende vedtog en bøde på 3.000 kr.

Eksempel 2 – Blufærdighedskrænkelser (Sag 2010/002885)

En kaptajn vedtog en bøde 1.500 kr. for overtrædelse af straffelovens § 232 ved i forbindelse med et socialt arrangement på et kursus i overværelse af flere kursister at have udført en "tryllekunst", idet han bl.a. bad en kvindelig kursist om at lægge en 20 kr. mønt ned af ryggen på ham, hvorefter han åbnede sine bukser og fremtog sit lem,

hvor der sad en 20-kr. under forhuden, hvilket var egnet til at krænke blufærdigheden.

Sanktioner for overtrædelse af færdselsloven

Sanktioner for overtrædelse af færdselsloven

Indledning

Færdselslovsovertrædelser er langt den hyppigste forseelse inden for de militære straffesager. Overtrædelser af færdselsloven udgjorde med 379 sanktioner ca. 60 % af samtlige sanktioner i 2011.

Hovedparten af færdselssagerne vedrørte hastighed. De øvrige færdselslovsovertrædelser har bl.a. omfattet manglende brug af sikkerhedssele, kørsel med håndholdt mobiltelefon, kørsel uden kørekort og spirituskørsel m.v.

Sagerne er fordelt på alle personelgrupper.

De fleste sager kan afgøres med bødeforlæg. Ved sanktionsfastsættelsen følges taksterne i Rigsadvokatens bødekatolog. Færdselsforseelser uden for færdselslovens område og i missionsområder kan efter omstændighederne sanktioneres efter militær straffelovs § 27. Se herom afsnittet om reglerne i den militære straffelov.

Bødekatologet

Bøder for overtrædelse af færdselsloven udmåles efter Rigsadvokatens bødekatolog (Rigsadvokat Meddelelse 4/2000 om sanktionspåstande m.v. i færdselssager). Bødekatologet revideres løbende i lyset af ny lovgivning eller domspraksis.

Der anvendes som udgangspunkt takstmæssigt en minimumsbøde. Er der flere overtrædelser af færdselsloven, udmåles bøden ved at sammenlægge den normale takstmæssige bødestraf for hver overtrædelse (absolut kumulation).

Ved lov nr. 184 af 8. marts 2011 om ændring af færdselsloven (Bødeforhøjelser, obligatorisk konfiskation af køretøjer ved kørsel uden førerret, skærpelse af sanktionerne for kørsel under påvirkning af bevidsthedspåvirkende stoffer m.v.)

blev minimumsbøden for færdselsforseelser forhøjet fra 500 kr. til 1.000 kr.

Loven indebærer således, at bødetaksterne på færdselsområdet generelt forhøjes. Forhøjelserne af bødetaksterne foretages dels som følge af den almindelige prisudvikling, dels under hensyn til den færdselssikkerhedsmæssige risiko som visse overtrædelser indebærer. Samtidig præciserer loven de gældende principper om gentagelsesvirkning inden for normalstrafferammen.

Der udmåles en skærpet bøde for en række nærmere opregnede overtrædelser af færdselsloven, der af lovgiver vurderes som værende "trafikfarlige". Det gælder f.eks. også i gentagelsestilfælde.

Endvidere indebærer loven, at kørsel uden at have erhvervet kørekort og kørsel i frakendelsestiden fremover skal være omfattet af færdselslovens ordning om obligatorisk konfiskation af køretøjer, hvorefter en række nærmere opregnede overtrædelser medfører konfiskation, hvis føreren inden for tre år gør sig skyldig i tre af sådanne forhold.

Herudover skærper loven sanktionerne for overtrædelse af den såkaldte nulgrænse i færdselslovens § 54, stk. 1 (kørsel under påvirkning af euforiserende stoffer mv.), således at førerretten fremover som udgangspunkt vil blive frakendt ubetinget i stedet for betinget, ligesom den bødestraf, der normalt idømmes ved førstegangsovertrædelser, som udgangspunkt fordobles fra en halv til en hel måneds nettoløn.

Loven trådte i kraft den 1. januar 2012.

Lovændringen vil også komme til at påvirke sanktionerne i militære færdselsstraffesager.

Hastighedssager m.v.

Hastighedsovertrædelser var også i 2011 den hyppigst forekommende lovovertrædelse. Hastighedssagerne udgjorde således i 2011 knap 70 %

af de i alt 379 sanktioner i færdselssager. 63 af sagerne medførte klip i kørekortet og to af sagerne medførte betinget frakendelse af førerretten.

Eksempel – Frakendelse af førerretten (Sag 2011/001320)

En korporal førte et militært køretøj ad Næstvedvej med en hastighed på mindst 111 km/t, selvom det ved skilte var tilkendegivet, at hastigheden ikke måtte overstige 60 km/t. Korporalen vedtog en bøde på 5.000 kr. og en betinget frakendelse af førerretten.

Forsvarets Auditørkorps modtager både hastighedssager fra politiets Automatiske Trafikkontrol (ATK) og fra militærpolitiets hastighedskontrol på kaserner og andre militære områder.

Militærpolitiets hastighedskontrol

Militærpolitiet fortager jævnligt hastighedskontrol på hastighedskontroller på militære tjenestesteder, hvor der typisk er en hastighedsbegrænsning på 40 km/t. Militærpolitiet anvender i denne forbindelse laserhastighedsmåleudstyr udlånt af politiet.

Sagerne sendes efterfølgende til auditørkorpsset til videre behandling.

Eksempel - Hastighedssag fra kaserner Retten i Næstveds dom af 28. februar 2011 (Sag 2010/000006)

En overkonstabel af 1. grad blev i forbindelse med en hastighedskontrol på Antvorskov kaserner i december 2009 registreret af militærpolitiet for at køre med mindst 51 km/t, selvom der på kaserne er fastsat en lokal hastighedsbegrænsning på 40 km/t. Den pågældende bestred, at måleresultatet var korrekt, idet han ikke mente at have kørt mere end 40 km/t.

Automatisk Trafikkontrol

ATK-ordningen har siden 2009 omfattet

- hastighed
- sikkerhedsseler
- håndholdt mobiltelefon
- manglende nummerplade foran.

Retten fandt efter forklaring fra den militærpolitisergernt, som havde foretaget målingen, at målingen var foretaget efter forskrifterne, og at der ikke forelå omstændigheder, som gav grundlag for at anfægte resultatet af målingen. Overkonstabeln blev idømt en bøde på 1.000 kr.

Politiets Automatiske Trafikkontrol (ATK)

Overtrædelse af hastighedsbestemmelserne har navnlig siden politiet har taget Automatisk Trafikkontrol (ATK) i brug udgjort en stor del af færdselssagerne.

Ordningen blev udvidet i marts 2009 til også at omfatte andre færdselsforseelser. Det betyder, at bilister, som bliver fotograferet af ATK, fordi de kører for hurtigt, også vil modtage bøder, hvis de har overtrådt reglerne om brug af sikkerhedssele, brug af håndholdt mobiltelefon, eller hvis bilen ikke er forsynet med nummerplade foran.

Efter færdselslovens § 65 påhviler det ejeren (brugeren) af et køretøj efter anmodning fra politiet at oplyse, hvilke personer der som førere har benyttet køretøjet. Der er på denne baggrund foretaget en justering af procedurerne, således at Forsvarets Materieltjeneste som ansvarlig myndighed for forsvarets køretøjer undersøger, hvem der har disponeret over det pågældende køretøj.

En række af de registrerede sager har ikke været omfattet af den militære retspleje, fordi føreren f.eks. er civilt ansat i forsvaret m.v. Disse sager bliver efter en undersøgelse overdraget til politiet og den civile anklagemyndighed til behandling.

Eksempel – ATK hastighedssag (Sag 2011/000668)

En seniorsergent vedtog en bøde på 2.000 kr. og et klip i kørekortet for i et tættere bebygget område at have ført et militært køretøj med 72 km/t, hvilket udgjorde en overskridelse på 44 % i forhold til den tilladte hastighed.

Spirituskørsel og alvorligere færdselssager

Antallet af alvorligere færdselssager, herunder sager om spirituskørsel og sager, der har medført førerretsfrakendelse, er fortsat begrænset.

Der var i 2011 13 sager om spirituskørsel. To sager endte med 20 dages betinget fængsel og en ubetinget frakendelse af førerretten, én sag med psykiatrisk behandling i medfør af straffelovens § 68, 2. pkt., og ubetinget frakendelse. Ti sager endte med bødestraf, herunder fire sager med en ubetinget frakendelse, tre sager med en betinget frakendelse, og tre sager med et kørselsforbud. Bøderne blev udmålt til mellem 3.000 og 35.000 kr.

Spirituskørsel

Det nuværende bødeniveau er fastlagt ved lov nr. 363 af 24. maj 2005 om ændring af færdselsloven (Sanktionsfastsættelse i sager om spirituskørsel m.v.). Det er i bemærkningerne til det pågældende lovforslag forudsat, at spirituskørsel med en promille mellem 0,51 og 2,00 som udgangspunkt skal straffes med en bøde svarende til 1 måneds nettoløn gange alkoholkoncentrationen i blodet.

Der sker endvidere førerretsfrakendelse. Er alkoholkoncentrationen i førstegangstilfælde mellem 0,51 og 1,20 sker der betinget frakendelse. Er den

1,21 promille eller derover, frakendes førerretten for 3 år. I gentagelsestilfælde er perioden længere. Der kan herved henvises til Rigsadvokatens Meddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande m.v. i færdselssager med senere rettelser.

Eksempel 1 – Spirituskørsel Retten i Holstebros dom af 19. august 2011 (Sag 2010/002961)

Efter en julefrokost på kasernen kørte en overkonstabel hjem i sin bil. Han blev standset af militærpolitiet i hovedvagten og taget med til politigården for udtagelse af blodprøve. Hans promille blev målt til 2,51. Overkonstabelen blev idømt 20 dages fængsel, der blev gjort betinget med vilkår om, at han inden for en længstetid på seks måneder udførte ulønnet samfundstjeneste i 30 timer, en tillægsbøde på 12.000 kr. og frakendelse af førerretten.

Eksempel 2 – Spirituskørsel og brugstyveri Retten i Glostrups dom af 25. august 2011 (Sag nr. 2009/001054)

En overkonstabel blev idømt fem års ambulant psykiatrisk behandling med tilsyn af Kriminalforsorgen med en længste indlæggelsestid på et år i perioden for brugstyveri efter straffelovens § 293 a, spirituskørsel samt lov om euforiserende stoffer, idet han var i besiddelse af tre gram hash. Baggrunden var, at overkonstabelen havde et militært tjenestekøretøj i udlån, som han skulle parkere på sin bopæl over en weekend, for mandag morgen at foretage tjenestekørsel til en arbejdsplads i nærheden. I stedet besluttede han, med den hensigt at tage sit liv at køre bilen i høj fart ind i et autoværn på Amagermotorvejen med omfattende materiel skade til følge, ligesom han selv fik skrammer ved påkørslen.

Sanktioner for overtrædelse af den øvrige strafbelagte lovgivning

Indledning

Militære straffesager vedrørende overtrædelser af den øvrige (civile) strafbelagte lovgivning er mindre hyppige.

Ved vurdering af sanktionspåstanden følges praksis i civile straffesager, herunder Rigsadvokatens bødetakster i det omfang, der er udfærdiget sådanne på området.

Der er i 2011 udmålt sanktioner i syv sager om overtrædelse af den øvrige strafbelagte lovgivning, herunder sager om overtrædelse af våbenloven, fyrværkeriloven og dopingloven m.v.

Dopingloven

Ved vurdering af sanktionspåstanden følges praksis i civile straffesager. Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 3/2007 (rettet marts 2010) fastlagt niveauet for sanktionspåstande m.v. i dopingsager. Der blev i 2011 afgjort to sager om overtrædelse af dopingloven. De senere år har der været henholdsvis to sager (2008), en sag (2009) og to sager (2010).

Eksempel 1 - Besiddelse af dopingmidler (Sag 2011/000663)

En konstabelev blev på en stue på Holstebro kaserne fundet i besiddelse af 39 stk. piller af mærket Danabol indeholdende det ulovlige stof methandrostenolon. Han vedtog en bøde på 750 kr. Det blev ved bødens udmåling tillagt formildende betydning, at den pågældende selv meldte forholdet til militærpolitiet inden iværksættelse af ransagning.

Eksempel 2 - Besiddelse af dopingmidler (Sag 2010/002662)

Retten i Aalborgs dom af 5. maj 2011

En værnepligtig blev idømt en bøde på 750 kr. for på et værelse på Skive kaserne at have været i besiddelse af 49 piller af mærket Rexobol indeholdende det forbudte stof stanozolol.

Fyrværkerilov

Eksempel – Fyrværkeri på bopæl (sag 2009/001147)

En sergent vedtog en bøde på 2.500 kr. for uden politiets tilladelse at have opbevaret signalraketter, kanonslag og luftbomber på sin bopæl.

Våbenloven

Ved vurdering af sanktionspåstanden i sager om våben, herunder knive, følges praksis i civile straffesager. Rigsadvokaten har i Meddelelse nr. 6/2005 (rettet februar 2012) fastlagt niveauet for sanktionspåstande i våbensager, herunder for hvornår der skal nedlægges påstand om fængselsstraf.

Ændring af våbenloven

Lov nr. 274 af 27. marts 2012 om ændring af våbenloven (Straf for overtrædelse af knivforbuddet) trådte i kraft den 1. april 2012.

Lovændringen indebærer, at førstegangstilfælde af overtrædelse af knivforbuddet som udgangspunkt straffes med bøde, således at der i førstegangstilfælde kun kan udmåles en frihedsstraf, hvis der foreligger skærpende omstændigheder, f.eks. fordi personen har båret kniven i nattetimerne på et diskotek eller værtshus.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår blandt andet, at regeringen i forlængelse af Højesterets to principielle domme af 15. december 2009 om rækkevidden af lovændringen fra 2008 har fundet behov for i lovgivningen at gøre klart op med forudsætningen om, at der i førstegangstilfælde som altovervejende hovedregel skal fastsættes en ubetinget frihedsstraf på syv dages fængsel.

Lovgivningsforudsætningen om ubetinget frihedsstraf ophæves derfor med lovændringen.

Bødeniveauet for overtrædelse af knivforbuddet er ikke foreslået ændret.

Besiddelse af knive på offentligt tilgængeligt sted

Efter våbenlovens § 4 er det tilladt at bære en foldekniv med en klinge på højst syv cm på offentligt tilgængelige steder, uden at der foreligger et særligt anerkendelsesværdigt formål, forudsat at klingen ikke kan fastlåses i udfoldet position.

I Årsberetningerne for 2009 og 2010 blev der redegjort for retningslinjerne for anklagemyndighedens straffpåstande i sager om ulovlig besiddelse af knive på offentligt tilgængelige steder og om nyeste retspraksis på området samt Forsvarskommando Bestemmelse (FKO BST) 642-0 om bæring af knive og øvrige blankvåben i forsvaret.

Retningslinjerne for den civile anklagemyndigheds behandling af sager om ulovlig besiddelse af knive på offentligt tilgængelige steder fremgår af Rigsadvokatens Meddelelse nr. 6/2005 om sanktionspåstande i våbensager (med senere ændringer).

Rigsadvokat Meddelelsen indeholder flere eksempler på situationer, hvor det er lovligt at have en kniv med sig på offentlige steder.

Rigsadvokatens vejledning er også retningsgivende for behandlingen af militære straffesager.

Knive, der anvendes som værktøj i lovligt erhverv eller i forbindelse med jagt, lystfiskeri og sportsudøvelse, kan lovligt besiddes på offentligt tilgængeligt sted. Det samme gælder for knive, der anvendes i forbindelse med anden lovlig fritidsaktivitet, f.eks. spejdere og andre, som dyrker friluftsvirksomhed, herunder vandreture, skovture og lignende. Det er desuden lovligt at besidde en kniv direkte på vej til eller fra den aktivitet, hvor kniven skal anvendes, f.eks. i forbindelse med en fisketur eller en spejderlejr.

Efter Rigsadvokatens opfattelse kan der endvidere foretages ophold eller ærinder undervejs, når det ud fra en samlet vurdering af omstændighe-

derne må anses for rimeligt. I denne vurdering vil bl.a. indgå formålet med og stedet for opholdet/ærindet, varigheden heraf, knivens placering og troværdigheden af besidderens forklaring om omstændighederne omkring besiddelsen af kniven. F.eks. vil et ophold med henblik på at tanke benzin eller foretage indkøb på vej i sin bil til eller fra den aktivitet, hvor kniven skal anvendes, normalt ikke udgøre en overtrædelse af våbenloven, hvis kniven forbliver i bilen. Det samme gør sig efter Rigsadvokatens opfattelse gældende, hvis en netop indkøbt husholdningskniv medbringes på den videre indkøbstur i en taske eller lignende eller ligger i bilen, mens der foretages andre ærinder. Derimod vil det som udgangspunkt være en overtrædelse af våbenloven, hvis en kniv, der opbevares på en lettilgængelig måde, f.eks. i en lomme, medbringes på en restaurant.

Der vil normalt *aldrig* foreligge et anerkendelsesværdigt formål, når en kniv medbringes til f.eks. sportsskampe eller i nattelivet ved eller på f.eks. et diskotek eller et værtshus.

Revideret Bestemmelse for bæring af knive og øvrige blankvåben i Forsvaret (FKOBST 642-0)

FKO BST 642-0 indeholder begrænsninger for militært personel, der går videre end våbenlovgivningen. Det vil derfor i visse tilfælde tillige kunne være relevant at bringe f.eks. militær straffelovs § 27 om pligtforsømmelser i anvendelse. Et eksempel vil kunne være militært personels besiddelse i tjenesten af en privat kniv med en bladlængde på mere end syv cm. Her vil man ikke kunne udelukke, at en sådan anvendelse vil kunne være lovlig i knivlovens forstand efter reglen om anerkendelsesværdigt formål, men vil samtidigt kunne være en overtrædelse af FKO BST 642-0 og dermed en pligtforsømmelse, der afhængigt af forholdets nærmere karakter vil kunne være tilstrækkelig grov til at være omfattet af militær straffelovs § 27.

Forsvarskommandoen udsendte den 9. marts 2011 en revideret Bestemmelse for bæring af knive og øvrige blankvåben i Forsvaret (FKOBST 642-0).

Den væsentligste ændring vedrører bestemmelsens punkt 6, hvor det af juridiske årsager er skønnet nødvendigt at præcisere rammerne for brug af ceremonielle blankvåben ved private arrangementer, således at forsvarets personel ikke uforvarende bringer sig i en situation, hvor de kan ifalde straf.

Dette betyder konkret, at når ceremonielle blankvåben bæres af personel uden for tjenesten ved eksempelvis bryllupper, begravelser eller lignende begivenheder, hvortil der i forsvaret er tradition for at medbringe ceremonielle blankvåben, skal der foreligge tilladelse hertil i form af en blankvåbentilladelse, der kan indhentes ved det lokale politi.

Forsvarskommandoen oplyser, at man snarest muligt vil udgive en elektronisk folder til forsvarets personel, der vil kunne downloades via internet og intranet. Folderen vil sammenfatte bestemmelsens væsentligste hovedpunkter. Ændringen af bestemmelsen og betydningen heraf vil ligeledes blive behandlet i en senere udgave af forsvarets medarbejderblad. Folderen foreligger endnu ikke ved redaktionens afslutning (maj 2012).

Eksempler på sager

Eksempel 1 – Våbenlovgivningen Retten i Næstveds dom af 21. februar 2011 (Sag 2008/002881)

En overkonstabel af 1. grad blev i offentligt tilgængelige lokaler i Bornholms lufthavn fundet i besiddelse af en 8,5 cm énhåndsbetjent lommekniv af mærket "SWAT". Han blev idømt en bøde på 5.000 kr.

Eksempel 2 – Våbenlovgivningen (Sag 2011/000376)

En sergent havde under udsendelse til Afghanistan erhvervet en énhåndsbetjent foldekniv samt en kniv med en bladlængde på 20,4 cm, som han hjemsendte med den militære posttjeneste til sin adresse i Danmark. Sergenten vedtog en bøde på 5.000 kr. for overtrædelse af våbenlovgivningen.

Ulovlig besiddelse af skydevåben under særligt skærpende omstændigheder

Folketinget ændrede i 2008 våbenlovgivningen (lov nr. 500 af 17. juni 2008), således at straffen for (ulovlig) besiddelse m.v. af »almindelige« skydevåben på offentligt tilgængeligt sted blev skærpet væsentligt (straffelovens § 192a). Ved lov nr. 501 af 12. juni 2009 blev straffelovens § 192 a på ny ændret. Der blev ved lovændringen fastsat en *minimumsstraf på fængsel i et år* ved ulovlig besiddelse m.v. af skydevåben under særlig skærpende omstændigheder. Lovændringen trådte i kraft den 15. juni 2009.

Straffelovens § 192a, stk. 1, nr. 1, omfatter alle tilfælde, hvor skydevåben besiddes m.v. under særlig skærpende omstændigheder. Bestemmelsen gælder for besiddelse såvel på offentligt tilgængeligt sted som på bopælen eller andet ikke offentligt tilgængeligt sted og såvel ved besiddelse med som uden ammunition.

Retningslinjerne for den militære anklagemyndigheds behandling af sager vedrørende skydevåben fremgår af Rigsadvokatens Meddelelse nr. 6/2005 med senere ændringer om sanktionspåstande i våbensager. Meddelelsen er justeret efter at Højesteret har haft lejlighed til at tage principiel stilling til spørgsmålet om straffastsættelse i en række sager.

Der har ikke i beretningsåret været militære straffesager af denne karakter.

Udvalgte sager afsluttet uden tiltale og frifindende domme

Der er ovenfor omtalt en række strafferetlige undersøgelser, der er indledt i 2011, flere af disse sager er afsluttet uden en sanktion. Herudover var der i 2011 i alt fire sager, hvori der blev afsagt frifindende domme.

I det følgende omtales nogle af de sager, der i 2011 er afsluttet uden en strafferetlig sanktion.

Indstilling af efterforskningen (retsplejelovens § 749, stk. 2)

Er der efter afslutningen af en efterforskning ikke grundlag for at rejse tiltale, afsluttes behandlingen af sagen efter retsplejelovens § 749, stk. 2.

Eksempel - Auditørundersøgelse i forbindelse med fremkomsten af et udateret notat, der blev udarbejdet i tilknytning til besvarelse af et folketings-spørgsmål i 2007 om tilbageholdte i Irak (Sag 2011/001016)

Forsvarsministeren besvarede i april 2007 et § 20 spørgsmål fra et medlem af Folketinget, der havde anmodet om en samlet oversigt over alle fanger, som Danmark har udleveret til andre myndigheder m.v. i Irak siden 23. marts 2002 (Spørgsmål S 2434 2006/2007).

Forsvarskommandoen (FKO) afgav i den forbindelse – efter indhentet udtalelse fra Hærens Operative Kommando (HOK) – et svarudkast til Forsvarsministeriet om antallet af tilbageholdte i Irak, der dannede grundlag for forsvarsministerens besvarelse af spørgsmålet:

”Det skal indledningsvist bemærkes, at forsvaret først fra juni 2004 har udfærdiget særskilte og systematiske opgørelser over antallet af tilbageholdte i Irak. Dette foranledigede jeg ved mit brev til forsvarschefen den 5. maj 2004, som tidligere er oversendt til folketetinget.

Generelt kan jeg endvidere henvise til min besvarelse af S 6596 fra 29. august 2006, idet der efterfølgende er tilbageholdt to personer i marts 2007 og én person i april 2007. Det samlede antal tilbageholdte er således 198, hvoraf 113 er overladt til irakisk politi og 50 er overladt til Storbritannien. De resterende 35 er frigivet af danske styrker, uden at overdragelse har fundet sted. Det bemærkes, at Forsvarskommandoen har oplyst, at opgørelserne over tilbageholdte fra juni 2003 til juni 2004 baserede sig på dels en statistik vedrørende tilbageholdte, udarbejdet ved militærpolitidetachmentet ved den danske bataljon i Irak, dels daglige situationsrapporter fra den danske bataljon i Irak.

Indtil juni 2004 er registreringen af tilbageholdte ved den danske bataljon i Irak således foretaget med en varierende detaljeringsgrad, hvilket kan afføde usikkerheder i den samlede opgørelse. Forsvaret har dog vurderet, at opgørelsesmetoden giver et korrekt billede af omfanget af tilbageholdte.

Forsvarskommandoen har slutteligt oplyst, at de efterspurgte detaljer om de tilbageholdtes identitet og de nærmere omstændigheder omkring tilbageholdelse og frigivelse i de forkerte hænder kan bringe de implicerede personers sikkerhed i fare, hvorfor forsvaret ikke frigiver sådanne detaljerede oplysninger.”

I efteråret 2010 offentliggjorde internethjemmesiden WikiLeaks en række fortrolige dokumenter om Irakkrigen, der gav anledning til, at Forsvarskommandoen iværksatte en nærmere undersøgelse (TaskForce Irak). Der fremkom i den forbindelse fra Hærens Operative Kommando (HOK) et udateret og ikke underskrevet notat om besvarelsen af § 20 spørgsmålet (Spm. S 2434), som skabte tvivl om, hvorvidt de fra HOK indberettede oplysninger svarede til det reelle antal af tilbageholdte. Dette gav forsvarschefen anledning til at anmelde sagen til Forsvarets Auditørkorps.

Auditøren i København foretog herefter en undersøgelse af, hvorvidt der var begået et strafbart forhold i forbindelse med besvarelsen af § 20-spørgsmålet. Auditøren indstillede i november 2011 efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, idet forholdet var strafferetligt forældet. Der blev således ikke rejst sigtelse mod nogen af de i notatet nævnte personer, ligesom der ikke blev taget stilling til, om der ville have været sigtelsesgrundlag, såfremt forholdet ikke havde været forældet.

Forsvarschefen fremsendte i december 2011 et brev til forsvarsministeren (Forsvarsudvalget 2011-12 FOU alm. del, Bilag 43 Offentligt), hvor han blandt andet anførte, at en undersøgelse havde fastslået, at antallet af danske tilbageholdte i Irak oversteg 500 personer, og at der i forbindelse med tidligere undersøgelser vedrørende antallet af danske tilbageholdte personer havde været anført en række faktorer, som havde medført usikkerhed vedrørende de opgjorte tal.

Sagen gav i begyndelsen af 2012 blandt andet anledning til en række spørgsmål fra Folketingets Forsvarsudvalg (FOU), herunder om auditørkorpsets behandling af straffesagen (Alm. del 2011-2012, spørgsmål 153 og 154 m.v.).

Forsvarsministeriet har i april 2012 oplyst, at kammeradvokaten nu har afleveret sin juridiske vurdering af, om der er belæg for at gennemføre en disciplinær undersøgelse i form af tjenstligt forhør mod én eller flere personer. Forsvarsministeriet vil – under inddragelse af Justitsministeriet og Moderniseringsstyrelsen – gennemgå kammeradvokatens vurdering, og på den baggrund drage konklusion.

Sagen er ligeledes omtalt nedenfor under afsnittet om efterforskning i internationale missionsområder.

Eksempel 2 – Udgivet sig for at være MP (Sag 2010/002887)

En person havde på en kaserne og i et militært øvelsesområde af flere omgange udgivet sig for at være fra militærpolitiet. Personen var iført uniform med MP-armbind og MP-baret. Den pågældende havde blandt andet udspurgt værnepligtige om beklædning og ID-kort.

Auditøren i Jylland indstillede den 5. august 2011 efterforskningen efter retsplejelovens § 749, stk. 2, idet der på baggrund af efterforskningen ikke var fremkommet oplysninger, der i tilstrækkelig grad kunne underbygge mistanken mod en eller flere personer.

Påtaleopgivelse (retsplejelovens § 721, stk. 1)

Er der efter afslutning af efterforskningen ikke grundlag for at rejse tiltale, og har der i forbindelse med efterforskningen været rejst sigtelse i sagen, afsluttes sagens behandling med påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721.

I hovedparten af sagerne sker påtaleopgivelsen på bevisets stilling efter retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2.

Eksempel 1 - "Dummebødesagen" fra Afghanistan (Sag 2011/000129)

Auditøren opgav den 19. januar 2012 i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2, sigtelsen mod to af de personer, som var sigtede for grov pligtforsømmelse i forbindelse med oprettelse af et internt bødesystem for overtrædelser af den militære straffelov og den militære disciplinarlov, begået under udsendelse til Afghanistan.

Begrundelsen for afgørelserne var, at auditøren ikke forventede, at de to personer ville blive fundet skyldige i det påsigtede.

Sagen er nærmere omtalt nedenfor under afsnittet om verserende sager.

Eksempel 2 – Udeblivelse fra værnepligtstjenesten (Sag 2011/000861)

En værnepligtig var sigtet for at være udeblevet fra første indkaldelsesdag af Hærens Basis Uddannelse. Det viste sig imidlertid efterfølgende, at den pågældende var blevet indberettet for udeblivelse ved en fejl, idet Forsvarets Rekruttering havde meddelt den pågældende, at han ikke skulle møde til tjeneste. Auditøren opgav den 15. juli 2011 påtale i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 1.

Eksempel 3 – Udeblivelse fra værnepligtstjenesten (Sag 2010/002989)

En værnepligtig var indberettet for ikke at være mødt til første indkaldelsesdag af værnepligtstjenesten i Flyvevåbnet. Den pågældende blev herefter sigtet for udeblivelse efter militær straffelovs § 25, stk. 1. Den værnepligtige indsendte efterfølgende en lægeerklæring, hvoraf det fremgik, at han var sygemeldt. Auditøren opgav den 10. januar 2011 påtale i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2.

ham udøvede vold havde handlet i lovlig nødværge, hvorfor han blev frifundet.

Eksempel 2 – Frifindelse for pligtforsømmelse Retten på Frederiksbergs dom af 15. november 2011 (Sag 2011/000259)

Militærpolitiet anmeldte, at en oversergent under udsendelse til Afghanistan uberettiget havde tilegnet sig en kuffert til en minesøger til en værdi af 4.716 kr. Oversergenten blev tiltalt for pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1. Den tiltalte forklarede i retten, at han havde fundet kufferten ved oprydning i en container. Han formodede, at den ville være blevet kasseret, hvis han ikke havde taget den, og han havde spurgt, om der var nogle der manglede den. Han havde efterfølgende sendt kufferten med forskellige af sine effekter til en kaserne i Danmark. Retten fandt ikke, at det mod den af den tiltalte og to af vidnernes afgivne forklaring kunne tilregnes tiltaltes grove uagtsomhed, at han uberettiget tilegnede sig kufferten. Byretten frifandt herefter oversergenten.

Frifindelse

Eksempel 1 - Frifindelse for vold Retten på Frederiksbergs dom af 10. februar 2011 (Sag 2010/001033)

En premierløjtnant blev anmeldt for vold ved under en fest at have tildelt en anden premierløjtnant knytnæveslag i ansigtet. Tiltalte erkendte at have udøvet vold som beskrevet, men gjorde i byretten gældende, at han havde handlet i nødværge. På baggrund af forklaringerne i retten fandt byretten, at forurettede var gået frem mod tiltalte og foretog en bevægelse, der for tiltalte måtte opfattes, som om forurettede gjorde et udfald mod ham. Retten fandt under de foreliggende omstændigheder, at tiltalte i forbindelser med den af

Særlige undersøgelser i strafferetsplejens former

I dette afsnit omtales eksempler på særlige undersøgelser foretaget i strafferetsplejens former.

Eksempel – Olieudslip på Station Nord i Grønland (2011/000701)

Den 1. april 2011 om aftenen skete der et olieudslip under oliepåfyldning på olietankene på Station Nord i Grønland, hvor der ved en fejl blev udledt ca. 30.000 liter olie.

Auditøren indledte en undersøgelse og auditørpersonel foretog udrykning til Grønland. Auditøren indstillede efterforskningen den 28. november 2011 efter retsplejelovens § 749, stk. 2, da der ikke var rimelig formodning om, at et strafbart forhold, der forfølges af det offentlige, var begået.

Auditøren lagde vægt på, at der på gerningstidspunktet ikke forelå retningslinjer eller andre regler

for, hvilke procedurer, der skulle følges i forbindelse med optankning af fuel på Station Nord. Auditøren vurderede derfor at, *"... pågældende har begået en fejl i forbindelse med tankningen, men ... at han henset til, at der ikke findes retningslinjer for tankning, kan bebrejdes i en sådan grad, at forholdet kan anses for at være strafbart."*

Auditøren underrettede Grønlandskommandoen om afgørelsen.

Dræbte og tilskadede danske soldater

Forsvarets Auditørkorps foretager undersøgelse i forbindelse med danske soldaters dødsfald i forbindelse med tjenesten og drab på danske soldater i internationale missioner.

Når danske soldater dør eller kommer alvorligt til skade – oftest i forbindelse med Improvised Explosive Devices (IED) og beskydning under kamp-handlinger i udlandet - sker der i hvert enkelt tilfælde en individuel undersøgelse. Afhængigt af situationen sker denne efterforskning i tæt samarbejde med militærpolitiet, der oftest vil være på stedet, som udsendt sammen med den militære enhed. Auditøren har endvidere et tæt samarbejde med andre militære myndigheder – bl.a. Hærens Kampskole, Forsvarets Sundhedstjeneste, samt retmedicinere. Erfaringer indhentet via undersøgelserne kan i et vist omfang være nyttige for de militære myndigheder i forbindelse med vedligeholdelse og forbedring af forskellige beskyttelsessystemer. Den militærfaglige og tekniske ekspertise ved de militære myndigheder inddrages også i undersøgelsen i det omfang det synes nødvendigt og formålstjenligt.

Formålet med disse undersøgelser er at fastslå eller udelukke, om der er begået et strafbart forhold.

Den militære retsplejelov, retsplejeloven og sundhedsloven m.fl. finder anvendelse i disse sager.

Som nærmere behandlet i Europarådets rekommandation om menneskerettigheder, følger det af Den Europæiske Menneskerettigheds Konventions artikel 2 om retten til liv, at der må kræves en uafhængig undersøgelse af omstændighederne omkring soldaters mistænkelige dødsfald i tjenesten, og at de personer, der foretager undersøgelsen, bør være uafhængige af de implicerede i hændelsen.

I praksis undersøger Forsvarets Auditørkorps alle soldaters dødsfald i forbindelse med tjenesten.

Europarådets rekommandation om menneskerettigheder inden for de væbnede styrker er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2010, side 66.

Særligt om efterforskning af sager i internationale missionsområder

Indledning

Den militære anklagemyndighed har som følge af den organisatoriske placering under Forsvarsministeriet mulighed for at rejse ind i og udføre en række myndighedsopgaver i et missionsområde uden at være forpligtet til at søge værtslandets myndigheder om tilladelse til at indrejse og til at gennemføre efterforskningen.

Det beror på en konkret vurdering fra auditørens side, om der skal udsendes auditørpersonel til missionsområdet. Der foretages efter de gældende retningslinjer navnlig udrykning med henblik på efterforskning, hvor der er mistanke om strafbart forhold begået af dansk militært personel, og hvor sagens karakter eller omfang kræver efterforskning ved en auditørfuldmægtig.

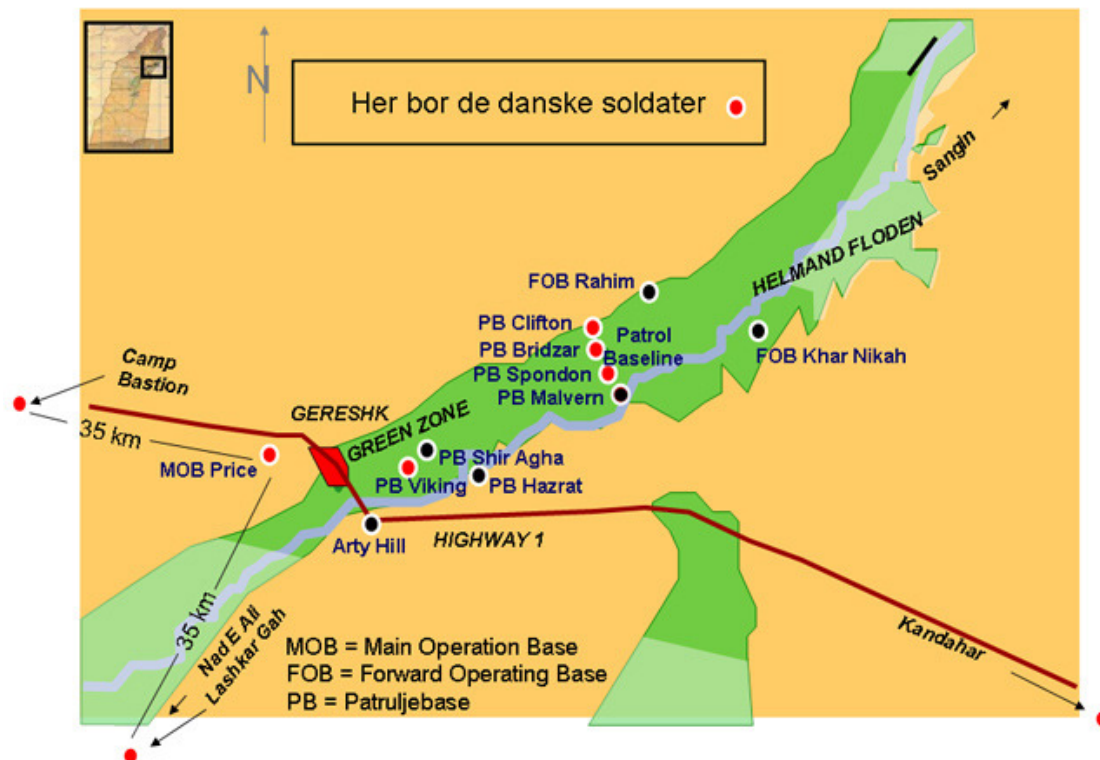
Desuden foretages der udrykning i sager, hvor der er behov for undersøgelse af dansk militært personels magtanvendelse, som resulterer i døde eller alvorligt sårede civile, og hvor der ikke er tale om egentlige kamphandlinger.

Der foretages endvidere typisk udrykning til hændelser og ulykker, hvor dansk personel er dræbt eller alvorligt tilskadekommet. Der foretages endelig udrykning til sager, som herudover påkalder sig særlig interesse og i tilfælde, hvor der fremsættes anmodning herom fra vedkommende militære chef. Udrykningerne er reguleret i Generalauditør Meddelelse 5/2007.

Udrykning til et missionsområde kan være forbundet med en stor tidsmæssig udfordring. I det hele taget gælder det, at arbejdsvilkårene i missionsområderne ofte indebærer helt særlige udfordringer i forhold til en almindelig politimæssig efterforskning i Danmark.

Sager om forhold, der ikke vedrører den internationale indsats – f.eks. overtrædelse af straffeloven, færdselsforseelser og overtrædelser af særlovgivningen – giver normalt ikke anledning til samme udfordringer. Eksempler på disse sager er beskrevet ovenfor i de respektive afsnit.

Afghanistan (ISAF)

De danske baser i Helmand provinsen, Afghanistan

Kilde: HOK.

Missionsområdet i Afghanistan Væbnet konflikt

En række af de sager, der efterforskes i internationale missionsområder, vedrører hændelser i Afghanistan.

Efterforskningen i Afghanistan foregår ofte under meget vanskelige forhold. Efterforskning i missionsområderne indebærer i sagens natur en række store praktiske udfordringer for efterforskningsarbejdet. Det gælder ikke mindst i de områder, hvor danske soldater har været i kamp og eventuelt også selv har lidt tab. På grund af situationen i et område og risikoen for nye angreb kan en normal gerningsstedsundersøgelse allerede af sikkerhedsmæssige årsager meget ofte være udelukket.

Udrykning til Afghanistan er endvidere forbundet med en stor tidsmæssig udfordring, og der kan hengå ofte dage, før auditørpersonel kan være fremme på stedet for undersøgelsen.

I forhold til en almindelig politimæssig efterforskning i Danmark indebærer arbejdsvilkårene således helt særlige udfordringer.

Auditørkorpset har i beretningsåret foretaget tre udrykninger til dette missionsområde.

Undersøgelse af drab på danske soldater og af særlige hændelser
Nogle af de alvorligere sager, Auditørkorpset har efterforsket i missionsområder i de senere år, har

blandt andet vedrørt drab på danske soldater, som er faldet i kamp eller i øvrigt blevet dræbt ved angreb på danske enheder.

Efterforskningen af disse sager har primært til formål at klarlægge hændelsesforløbet og uddrage eventuelle erfaringer heraf. Chancen for at pågribe en gerningsmand til en eventuelt strafbar krigshandling er normalt meget ringe.

Auditørkorpset har de senere år i en række tilfælde foretaget efterforskning af dødsfald og alvorlig tilskadekomst i internationale missionsområder.

Som eksempel på Auditørkorpsets undersøgelse af særlige hændelser, kan nævnes drabet på en dansk konstabel fra den Kongelige Livgarde den 9. januar 2011 i Helmand, Afghanistan. Konstablen blev ramt af en improviseret sprængladning under en patrulje.

Anvendelse af militær straffelovs regler om væbnet konflikt

Militær straffelov indeholder et antal regler, herunder om strafskærpelse, som kun finder anvendelse under væbnet konflikt. Der er redegjort nærmere for reglerne i beretningen for 2008.

Reglerne er gældende i Afghanistan, idet der på nuværende tidspunkt foreligger væbnet konflikt i landet mellem Taliban og staten Afghanistan med støtte fra det internationale samfund, herunder NATO og altså også danske styrker.

Som eksempel på skærpelsesregler, der vil kunne finde anvendelse kan nævnes militær straffelovs § 27, stk. 3. Bestemmelsen indebærer, at forsætlige grove pligtforsømmelser omfattes af en strafferamme på op til tre års fængsel, hvis de begås under væbnet konflikt.

Det beror imidlertid altid på en konkret vurdering af forseelsens grovhed mv., hvorvidt stk. 3, bør finde anvendelse.

Reglerne er derimod blevet anvendt i 2011 således at overtrædelser er blevet henført under andre bestemmelser i militær straffelov, der skærper straffene under henvisning til, at forseelsen er begået under væbnet konflikt, eller således at det i bødeforelæg er tillagt strafskærpende betydning, at "overtrædelsen var sket i et område, hvor danske soldater jævnligt er i kamp".

Eksempel 1 – "Mineryddersagen"

Retten i Hillerøds dom af 6. september 2011 (Sag nr. 2010/000053)

En konstabel, der gjorde tjeneste som minerydder ved det danske kontingent på ISAF hold 8 nægtede den 6. januar 2010 at udføre en ordre om at rydde et spor ned til en dansk patrulje, der var blevet ramt af en improviseret sprængladning.

Auditøren i København rejste tiltale mod konstablen for overtrædelse af militær straffelovs § 11, stk. 1, jf. stk. 2 og stk. 3, om ulydighed af særlig grov karakter under væbnet konflikt.

Den 6. september 2011 afsagde Retten i Hillerød dom i sagen og idømte konstablen fire måneders betinget fængsel under henvisning til, at ordren var givet under væbnet konflikt og i en situation, hvor formålet med ordren var at komme tilskadekomne kollegaer til undsætning. I formildende retning lagde retten vægt på den medgåede tid siden hændelsen og de vanskelige forhold ordren skulle udføres under.

Eksempel 2 - Vagtforseelser

(Sag nr. 2010/002143)

Der er i 2011 afgjort en række sager om soldater, der er faldet i søvn på vagten under udsendelse til ISAF.

En konstabel vedtog for eksempel en bøde på 2.500 kr. for vagtforseelse efter militær straffelovs § 24, stk. 1, ved den 3. september 2010 på et ikke præcist fastlagt tidspunkt mellem kl. 2300 og kl. 2359 under vagttjeneste i "Outpost" ved Patruljebase

Malvern, Helmand, Afghanistan, at have sovet på vagten.

Ved bødens udmåling blev der lagt vægt på, at overtrædelsen var sket under udsendelse til Afghanistan under vagttjeneste i et område, hvor danske soldater jævnligt er i kamp.

Veriserende undersøgelser af civile tab i forbindelse med kamp-handlinger

Efter reglerne i den humanitære folkeret om kamp-handlinger under væbnet konflikt må angreb kun rettes mod militære mål, herunder genstande som anvendes af fjenden til støtte for en militær aktion mod egne styrker. Angreb må ikke gennemføres, hvis det må forventes at forårsage tilfældige tab blandt civile, skade på civile genstande eller en kombination heraf, som kan forventes at overstige den forventede konkrete og direkte militære fordel ved angrebet.

Utilsigtet skade på civile eller civil ejendom er altså ikke i alle tilfælde ulovlig i væbnet konflikt.

I forbindelse med danske enheders deltagelse i kamphandlinger i Afghanistan har der udviklet sig en praksis, hvor Auditørkorpset gennemgår og foretager en vurdering af rapporteringer om sådan utilstet skade under kamphandlinger.

Efterforskningen har til formål at klarlægge det nærmere hændelsesforløb, herunder om danske styrker har handlet inden for gældende regler om magtanvendelse, herunder den humanitære folkeret.

I 2011 har Forsvarets Auditørkorps indledt undersøgelse af civile tab i to tilfælde:

Sag nr. 1 – Henvendelse fra civil afghaner den 18. maj 2011

(Sag nr. 2011/000960)

En lokal afghaner henvendte sig i Camp Price, Helmand Afghanistan den 18. maj 2011. Han berettede om, at tre af hans børn var blevet dræbt og yderligere to såret i forbindelse med en mortérbeskydning under en træfning mellem oprørere og ISAF.

Militærpolitiet ved Den Danske Kampgruppe i Afghanistan efterforskede efter bemyndigelse fra auditøren anmeldelsen, men efterforskningen kunne ikke bekræfte oplysningerne fra anmelder.

Auditøren i København indstillede den 3. april 2012 efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, idet der ikke var rimelig formodning for at et strafbart forhold, der forfølges af det offentlige var begået.

Sag nr. 2 – Mulig beskydning af civile den 24. oktober 2011.

(Sag nr. 2011/002242)

Under en vagt i Tactical Operations Center (TOC) besluttede en dansk kompagnichef den 23. oktober 2011 i Helmand, Afghanistan, at indlede et angreb imod fire uidentificerede personer, der befandt sig øst for Patrol Base Line tilsyneladende i færd med at grave i jorden ved et compound. Efter det til sagen oplyste, blev mindst én person dræbt og to såret.

Auditøren indledte herefter efterforskning i sagen. Der blev i den forbindelse foretaget udrykning til Afghanistan af auditøren og en auditørfuldmægtig.

Auditøren rejste den 25. april 2012 tiltale mod den kompagnichef, der beordrede ildafgivelsen, for pligtforsømmelse af særlig grov karakter under væbnet konflikt efter militær straffelovs § 27, stk. 2 og stk. 3.

Sagen veriserer fortsat.

Afsluttede undersøgelser af civile tab i forbindelse med kamphandlinger

Som nævnt i årsberetningen for 2010, har Forsvarets Auditørkorps til brug for besvarelsen af spørgsmål nr. 181 fra Forsvarsudvalget (alm. del 2009/10) udarbejdet en oversigt over et antal undersøgelser af hændelser, hvor der har været mistanke om, at civile personer er omkommet i forbindelse med kamphandlinger, som danske soldater har været involveret i de seneste år.

Auditørkorpset redegjorde i svarbidraget skematisk for 12 afsluttede undersøgelser af hændelser i Afghanistan i perioden fra 31. juli 2006 til 27. august 2009. Ingen af de nævnte sager havde givet auditøren anledning til videre strafferetlig forfølgning mod danske soldater, fordi soldaterne under de givne omstændigheder ikke fandtes at have handlet i strid med gældende regler for magtanvendelse. Det havde typisk også indgået i auditørens vurdering, at civile utilsigtet kan blive ramt i forbindelse med kamphandlinger under væbnet konflikt, hvilket ikke i sig selv udgør en overtrædelse af de regler, der gælder for kamphandlinger under væbnet konflikt.

Forsvarets Auditørkorps afgav den 9. september 2010 et bidrag til forsvarsministerens besvarelse af et spørgsmål fra Forsvarsudvalget om undersøgelse af civile tab (FOU spm. 321, alm. del 2009-10).

Ved svaret redegjordes for yderligere fire sager afgjort i 2010. Heller ikke her havde auditøren fundet anledning til strafferetlig forfølgning af danske soldater.

Af årsberetningen for 2010 fremgik, at der verserede to sager om mulige civile tab. Det drejede sig om sager om mortérbeskydning fra henholdsvis den 27. september og 6. oktober 2010. Disse sager blev afsluttet af Auditøren i København den 22. februar 2011.

I sagen fra den 27. september 2010 fandt auditøren at den iværksatte undersøgelse ikke havde sandsynliggjort, at nogen civile var blevet dræbt eller såret som en utilsigtet følgeskadevirkning af kamphandlingen og afsluttede derfor sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

I sagen fra den 6. oktober 2010 fandt auditøren ikke grundlag for at betvivle, at i alt fem civile, heraf to børn, omkom i forbindelse med træfningen. Undersøgelsen fokuserede herefter på, om reglerne for magtanvendelse var overholdt i forbindelse med beskydningen. Her lagde auditøren bl.a. vægt på, at den danske patrulje forinden var blevet beskudt af formodede oprørere, og at beskydningen med 60 mm mortér var sket for at sikre patruljens frigørelse uden tab og videre, at patruljen ikke havde set civile i målområdet for mortérgranaternes nedslag.

På denne baggrund fandt auditøren – uanset de tragiske konsekvenser af beskydningen – ikke, at den utilsigtede følgeskadevirkning på civile udgjorde en overtrædelse af det for den danske kampgruppe fastsatte magtanvendelsesdirektiv. Sagen blev herefter afsluttet under henvisning til retsplejelovens § 749, stk. 2.

Undersøgelse af sager om egenbeskydning

Eksempel – Egenbeskydningsulykke (Sag nr. 2010/002088)

Auditørerne i København efterforskede i samarbejde med britiske militære myndigheder en hændelse, der fandt sted den 14. januar 2009 ved Nahr-E Saraj, Helmand, Afghanistan, hvor to britiske soldater blev dræbt under en militær operation mod Taleban, da deres stilling blev ramt af et Javelin-missil. Undersøgelserne viste, at de to britiske soldater blev dræbt ved en tragisk egenbeskydningsulykke. Missilet blev affyret af britiske soldater, som under kampen var indsat sammen med en dansk enhed, ligesom det var en dansk officer, der konkret beordrede ildafgivelsen.

Ulykken er sket under sådanne omstændigheder, at hverken britisk eller dansk personel kunne anses for at have handlet på en sådan ansvarspådragende måde, at der er grundlag for at rejse tiltale mod noget personel i anledning af hændelsen.

Sagen har af hensyn til de efterladtes familier og den britiske undersøgelse ikke været omtalt i tidligere beretninger.

Andre sager fra Afghanistan

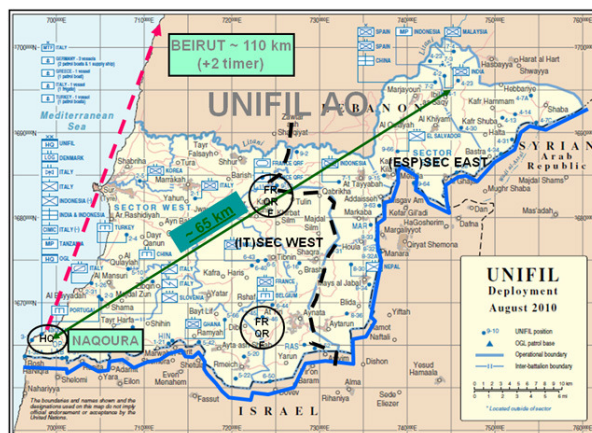
Eksempel - Tyveri af Lego-klodser bestemt for uddeling til afghanske børn.

Retten i Nykøbing Falsters dom af 6. december 2011

(Sagerne 2011/001261 og 2011/001262)

To overkonstabler, der arbejdede som terminalmænd ved lejren Camp Bastion i Afghanistan, tilegnede sig Lego-klodser af en samlet værdi af 7500 kr., der var sendt til Afghanistan af Lego-Charity med henblik på uddeling til afghanske børn. Soldaterne blev hver idømt 14 dages betinget fængsel for tyveri efter straffelovens § 276.

Libanon (UNIFIL)

Det danske hovedkvarter i UNIFIL, Kilde: HOK.

Der har i perioden mellem december 2009 og udgangen af november 2011 været udsendt danske fredsbevarende soldater til DANCON UNIFIL i det sydlige Libanon. Flyvevåbnet opstillede de første to hold, men fra august 2010 har hæren overtaget ansvaret for det danske bidrag til missionen. Missionen er tilendebragt og bidraget hjemtaget med udgangen af november 2011.

Den danske lejr var beliggende i hovedkvarteret tæt ved byen Naqoura i Sydlibanon, tæt ved Middelhavet og den israelske grænse. Det danske bidrag løste logistiske opgaver for hele UNIFIL styrken. Auditørkorpsset har i beretningsåret afgjort et antal sager relateret til DANCON UNIFIL

Eksempel 1 – Røveri af kamera fra dansk soldat, der tog billeder af lokale libanesere
(Sag nr. 2011/001436)

Under en containertransport blev en dansk overkonstabel under trusler frarøvet sit kamera af lokale libanesere, der var blevet fortørnede over, at han havde taget billeder af dem. Sagen blev efterforsket af Auditøren i København fordi der var mistanke om, at overkonstabelen havde tilsidesat en forpligtelse til at undlade at tage billeder af privat karakter udenfor lejren.

Auditøren afsluttede imidlertid sagen, da reglerne på området ikke fandtes tilstrækkeligt klare, og da der havde udviklet sig en uskreven regel om, at man kunne tage billeder, hvis det blev gjort tilstrækkeligt diskret.

Hærens Operative Kommando blev ved brev af 21. juli 2011 orienteret om sagens udfald, herunder om de uklare regler på området.

Det bemærkes, at selve røveriet af kameraet ikke blev undersøgt af auditørkorpset, da forhold begået af libanesiske borgere ikke er omfattet af auditørkorpsets saglige kompetence.

Eksempel 2 - Besiddelse af ulovlig kniv og beruselse under international tjeneste

Retten i Viborgs dom af 30. juni 2011
(Sag nr. 2010/001825)

En flyveroverkonstabel blev idømt en bøde på 3.000 kr. for grov pligtforsømmelse efter militær straffelov § 27, stk. 1, ved frem til den 31. juli 2010 i Camp Mellergaard i Libanon i strid med FKOBT 642-0 af juni 2009 at have været i besiddelse af en énhånds-betjent foldekniv, som kunne fastlåses i udfoldet position, og som ikke var udleveret af forsvaret.

Overkonstaben blev tillige dømt for grov pligtforsømmelse efter militær straffelov § 27, stk. 1, ved i strid med blivende bestemmelser for DANCON/UNIFIL og gældende alkoholbestemmelse for UNIFIL, Hold 2, samt for overtrædelse af militær straffelov § 23, stk. 2, ved den 31. juli 2010 om aftenen i Camp Mellergaard i Libanon at have indtaget mere end seks øl, som chefen i forbindelse med en hjemsendelsesfest havde givet tilladelse til, samt at have forladt lejren alene og i civil, hvorefter han forstyrrede den offentlige orden og viste sig synligt påvirket af spiritus, idet han indlod sig i klammeri med en spansk FN-officer og flere libanesiske soldater, ligesom han ved et check-point i beruset tilstand henvendte sig ved en privat ejendom, ruskede i dørhåndtagene på private biler og kastede sten mod en ejendom, indtil han om morgenen den 1. august 2010 blev anholdt af dansk militærpoliti.

Det Danske Maritime Bidrag til NATO's operation Ocean Shield

Kilde: Søværnets Operative Kommando

Søværnet har haft et støtteskib Esbern Snare, inklusive helikopter og speciel maritim indsatsenhed (SMI) indsat i Operation OCEAN SHIELD til bekæmpelse af pirateri i første halvår af 2011.

Auditøren indledte i april og maj 2011 undersøgelser af, om reglerne for magtanvendelse var blevet fulgt i forbindelse med skibets indsats ud for Somalias østkyst.

Eksempel 1- F/Z Hormuz (Sag 2011/000683)

Den første episode fandt sted den 1. april 2011, hvor en indsatsstyrke fra støtteskibet foretog boarding af skibet "F/Z Hormuz" ud for Somalias østkyst og befriede 18 gidsler, der blev tilbageholdt på skibet af pirater. Under indsatsen kom det til skudveksling, da piraterne åbnede ild. Esbern Snares indsatshold besvarede ilden, og i alt tre pirater blev såret, hvoraf én alvorligt.

Auditøren indledte en undersøgelse af, om reglerne for magtanvendelse var blevet fulgt. Da det af tekniske grunde ikke var muligt at udsende auditørpersonel til skibet, da skibet dels ikke kunne opnå de fornødne anløbstilladelser, og skibets helikopter ikke kunne medbringe de efterforskere, der skulle have

gennemført afhøringer ombord, måtte de nødvendige afhøringer finde sted fra Danmark under anvendelse af Video Telekommunikation.

Auditøren indstillede efterforskningen den 26. juli 2011 i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, da de involverede fandtes at have handlet indenfor reglerne for lovlig nødværge.

Statsadvokaten for særlige internationale straffesager indledte endvidere efterforskning mod de formodede pirater med henblik på at fastlægge, om der var begået strafbare forhold. Statsadvokaten indstillede efterforskningen mod piraterne, idet det ikke var muligt at fastslå, hvem der beskød indsatsstyrken.

Eksempel 2 - "Aria" (Sag 2011/000902)

Den anden episode fandt sted den 12. maj 2011, hvor støtteskibet Esbern Snare bragte et iransk indregistreret fiskeskib "Aria" til standsning i somalisk farvand. I forbindelse med en militær indsats mod skibet blev fire pirater dræbt og 11 såret, ligesom 16 gidsler ombord blev løsladt. De 11 sårede pirater blev tilbageholdt sammen med 15 uskadte pirater.

Auditøren indledte en undersøgelse af, om reglerne for magtanvendelse var blevet fulgt.

Det var af tekniske årsager heller ikke i denne sag muligt at udsende personel til skibet, og også i denne sag måtte de relevante afhøringer foretages af militærpolitiet eller via Video Telekommunikation.

Auditøren indstillede den 15. juli 2011 efterforskningen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, da den anvendte magt ansås for at nødvendig for i nødværge at afværge et uretmæssigt, overhængende angreb fra piraterne.

Statsadvokaten for særlige internationale straffesager indledte endvidere efterforskning mod de formodede pirater med henblik på at fastlægge, om der var begået strafbart forhold. Statsadvokaten

indstillede efterforskningen mod piraterne, idet efterforskningen ikke gav grundlag for at retsforfølge forhold, der er undergivet dansk straffemyndighed.

Indberetninger om mulige overgreb begået af andre landes myndigheder

Under tjeneste i missionsområder kan danske soldater blive vidner til overtrædelser af den humanitære folkeret eller andre ulovligheder, som begås af allierede styrker eller af modpartens styrker.

Danske soldater har i de senere år i henhold til bl.a. Forsvarskommandoens direktiv 005-1 om forbud mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf haft en udvidet pligt til om muligt gribe ind overfor, og under alle omstændigheder ad kommandovejen at melde om alle overtrædelser af f.eks. den humanitære folkeret, som observeres i forbindelse med tjenesten. Men også før implementeringen af direktivet i 2004 var danske soldater forpligtede til at melde om sådanne overgreb og i beretningsåret har Auditørkorpset haft en sådan sag til vurdering.

Sag om mulig etnisk udrensning i Kroatien (Sag 2011/001302)

Forsvarskommandoen havde modtaget henvendelse fra to soldater om mulig etnisk udrensning, der skulle have fundet sted i Kroatien i det område, hvortil de havde været udsendt til FN's beskyttelsesstyrke i det tidligere Jugoslavien (UNPROFOR) med DANBAT UNPROFOR, hold 3 i 1993.

Forsvarskommandoen henvendte sig til Auditøren i København i juni 2011 med henblik på en eventuel efterforskning af danske soldaters mulige ansvar for ikke at have grebet ind i den beskrevne situation.

Auditøren i København fandt den 28. november 2011, at der efter det oplyste ikke var noget der tydede på, at danske soldater havde været involveret i selve nedskydningen, og at der derfor alene kunne

have været tale om en forsømmelse af pligten til at rapportere om disse hændelser.

Et eventuelt strafansvar herfor var imidlertid forældet, da pligtforsømmelser efter militær straffelovs § 27, stk. 2 jf. stk. 1 og stk. 3, er undergivet en fem-årig forældelsesfrist. Auditøren lukkede sagen uden egentlig efterforskning efter retsplejelovens § 749, stk. 1.

Sager om mulig urigtig rapportering i forbindelse med tilbageholdte i Irak.

Der har i beretningsåret været to sager om mulig urigtig eller upræcis rapportering om tilbageholdte i Irak.

Sag om urigtig rapportering om tilbageholdelsessituation i Irak 2004.

(Sag 2011/000219)

Forsvarskommandoen anmodede den 1. februar 2011 Auditøren i København om at undersøge, om oplysninger, der var fremkommet i forbindelse med Forsvarskommandoens gennemgang af dokumenter offentliggjort af "Wikileaks" var udtryk for, at dansk militært personel i Irak i 2004 kunne have begået en strafbar overtrædelse af militær straffelov eller anden lovgivning.

Det fremgik nærmere af anmodningen, at en medarbejder i forsvaret efter læsning af en artikel i Information i oktober 2010 rettede henvendelse til Forsvarskommandoens "Task Force Irak", der havde til opgave at gennemgå "Wikileaks"dokumenterne. Medarbejderen, der tidligere havde gjort tjeneste i Irak, havde oplyst, at han i 2004 i Irak af en overordnet fik besked om at skrive i en situationsrapport, at tre irakiske tilbageholdte personer var blevet tilbageholdt den 18. juni 2004 af irakisk politi, selv om det var medarbejderens indtryk, at de tre var tilbageholdt af dansk militærpoliti og først derefter overdraget til irakisk politi. Det var således hans

opfattelse, at der kunne være tale om et strafbart forhold i form af urigtig rapportering om hændelsen.

Auditøren fandt ikke, at efterforskningen havde givet grundlag for at antage andet, end at den skete rapportering har været retvisende, ligesom efterforskningen ikke havde givet grundlag for at antage andet, end at den konkrete tilbageholdelse den 18. juni 2004 rent faktisk blev foretaget af irakisk politi.

Auditøren indstillede på dette grundlag efterforskningen efter retsplejeloven § 749, stk. 2, da det ikke kunne antages, at yderligere efterforskning ville føre til, nogen personer vil kunne gøres ansvarlige for et strafbart forhold.

Sag om mulig urigtig rapportering fra Hærens Operative Kommando i 2007 vedrørende tilbageholdte i Irak.

(Sag 2011/001016)

Forsvarskommandoen anmodede den 25. maj 2011 om undersøgelse af et udateret og ikke underskrevet notat, der indeholdt oplysninger, som tydede på, at Hærens Operative Kommando i forbindelse med besvarelsen af et spørgsmål fra Folketinget havde afgivet urigtige oplysninger om antallet af tilbageholdte i Irak til Forsvarskommandoen.

Auditøren i København indstillede i november 2011 efterforskningen efter retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet ovenfor om sager afsluttet uden tiltale og frifindende domme.

Supplerende oplysninger om sager omtalt i tidligere beretninger

Sager behandlet i Årsberetningen 2010

"Fotosagen" om dansk tolk i Afghanistan 2002 (udløber af fangesagen) (Sag 2010/001973)

Auditøren i København modtog ultimo august 2010 en henvendelse om en mulig eksistens af en cd-rom med "Abu-Ghraib-lignende billeder" af afghanske tilfangetagne i Afghanistan i 2002. Henvendelsen kom fra Kammeradvokaten, der i forbindelse med forbedringen af en erstatningssag i landsretten var blevet underrettet om, at en dansk tolk havde oplyst, at han var i besiddelse af en sådan cd-rom. Oplysningerne kom fra en oberst, der havde forbindelse med tolken. Sagen havde tidligere været efterforsket af auditørkorpset, og auditøren indstillede i 2005 efterforskningen efter retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sagen er nærmere omtalt i Årsberetningen for 2010, s. 29.

Spørgsmålet om psykologens vidnepligt og biintervention for Dansk Psykolog Forening

I forbindelse med fremkomsten af nye oplysninger i sagen indledte auditøren straks undersøgelse. Der blev under efterforskningen foretaget afhøringer af en lang række personer. Under et indenretligt forhør efter retsplejelovens § 747 pålagde Københavns Byret ved kendelse af 13. december 2010 en pensioneret militærpsykolog at afgive forklaring om sit kendskab til den omtalte cd-rom. Psykologen kærede kendelsen til landsretten. Under behandlingen af kæremålet ønskede Dansk Psykolog Forening at indtræde som biintervenient til støtte for psykologens påstand om, at denne ikke skulle afhøres på grund af tavshedspligt. Østre Landsret afsagde den 14. marts 2011 kendelse om adgangen til biintervention. Landsretten anførte, at retsplejelovens § 252 om indtræden i en sag til støtte for en af parterne (biintervention) er placeret i retsplejelovens 3. bog om den borgerlige retspleje. Der er ikke en tilsvarende bestemmelse i den 4. bog om strafferetsple-

jen. I den foreliggende sag var der ikke sådanne særlige omstændigheder, som efter en analog anvendelse af retsplejelovens § 252 måtte kræves til indtræden som biintervenient under et indenretligt forhør efter retsplejelovens § 747. Dansk Psykolog Forening fik således ikke tilladelse til at indtræde i sagen som biintervenient.

Ved kendelse af 4. april 2011 stadfæstede Østre Landsret byrettens kendelse, hvorefter psykologen, der var omfattet af tavshedspligt, blev pålagt at afgive vidneforklaring om sit kendskab til den omhandlede cd-rom. Landsretten fandt, at det var af afgørende betydning for efterforskningen, at psykologen afgav forklaringen om sit kendskab til den omhandlede cd-rom. Da sagen endvidere er af alvorlig karakter og betydelig samfundsmæssig interesse, fandt landsretten ikke grundlag for i medfør af retsplejelovens § 170, stk. 3, at træffe bestemmelse om, at psykologen som følge af sin tavshedspligt i medfør af lov om psykologer m.v. ikke skulle afgive forklaring om sit eventuelle kendskab til cd-rom'en, herunder dens indhold.

Psykologen ansøgte Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at kære denne afgørelse til Højesteret. Nævnet meddelte afslag.

Ved Københavns Byrets kendelse af 20. februar 2012 blev psykologen, som fortsat ikke ønskede at udtale sig, pålagt at betale dagbøder á 500 kr. i tre måneder, eller indtil hun har afgivet forklaring.

Sagen verserer fortsat.

Kendelsen om biintervention er optrykt i UfR 2011, side 1908, og kendelse om psykologens vidnepligt er optrykt i UfR 2011, side 2172.

Udrykning til Afghanistan i forbindelse med vådeskudsulykke

(Sag 2010/003015)

Lørdag den 18. december 2010 blev en konstabel hårdt såret af skud under en patrulje i Helmand i Afghanistan.

Da der var mistanke om, at det var et vådeskud, der havde såret soldaten, indledte auditøren en undersøgelse af sagen. Auditørpersonel rejste straks efter til Afghanistan for at efterforske sagen og var retur i Danmark den 30. december 2010.

Auditøren i København indstillede efterforskningen i sagen den 21. december 2011, idet Auditøren fandt, at der ikke var rimelig formodning om, at et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige, var begået. Auditøren lagde til grund, at det utilsigtede skud blev afgivet i forbindelse med, at den tilskadekomne soldat ved passage af en grøft forsøgte at række et ladet våben til en anden soldat i den forbindelse. Auditøren fandt således ikke, at der var tale om et strafbart forhold, men at den utilsigtede skudafgivelse var sket ved et hændeligt uheld, der var forårsaget af, at våbnet ikke var afladt.

Sagen vedrørende den arabiske oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten" (Sag 2009/002203)

Sagen om den arabiske oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten" blev endeligt afgjort ved Højesterets dom af 25. april 2012.

Højesteret stadfæstede landsrettens dom i sagen om videresendelsen af den arabiske oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten" til dagbladet BT og fandt ikke grundlag for at ændre den udmålte bødestraf på 8.000 kr.

Højesteret lagde vægt på, at T, som var højtstående officer og chef i Forsvarskommandoen, havde fremsendt en arabisk oversættelse af bogen "Jæger – i krig med eliten" til en journalist på et dagblad. Under tjenstlige samtaler med ledelsen af Forsvarskommandoen nægtede T på direkte forespørgsel og i strid med sandheden at have sendt oversættelsen til dagbladet, uanset at det stod klart for T, at forsvarets ledelse tillagde det stor betydning, hvem der havde fremsendt oversættelsen.

Højesteret fastslog i dommen, at sandhedspigten er af fundamental betydning i tjensteforhold, og at

T's afgivelse af usande oplysninger overfor ledelsen af Forsvarskommandoen er en så grov forsømmelse af de pligter, der følger af stillingen, at forholdet er omfattet af den militære straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1.

I tidligere instanser er afsagt dom af Københavns Byret den 10. september 2010 og af Østre Landsret den 28. februar 2011.

Baggrund

Sagen tog sin begyndelse den 9. september 2009 i forbindelse med en tidligere jægersoldats udgivelse af bogen "Jæger – i krig med eliten".

Forsvarskommandoen fremsatte kort efter begæring til fogedretten i København om nedlæggelse af fogedforbud imod udgivelse af bogen med henvisning til, at bogen indeholdte fortrolige oplysninger, som kunne bringe rigets sikkerhed og forholdet til fremmede magter i fare.

Fogedretten afviste den 21. september 2009 begæringen. Fogedretten lagde ved sin afgørelse til grund, at forsvarsministeriet havde sandsynliggjort, at bogen indeholder fortrolige oplysninger, som er omfattet af jægersoldatens tavshedspligt, og som skal hemmeligholdes af militære og sikkerhedsmæssige årsager og af hensyn til Danmarks forhold til fremmede magter, og at offentligheden derfor ikke skulle have adgang til at få indsigt i oplysningerne.

Fogedretten lagde endvidere til grund, at bogen var blevet offentliggjort i sin helhed i Politiken den 16. september 2009, at den var blevet citeret i andre dele af pressen i forbindelse omfattende medieomtale, og at bogen allerede lå på internettet.

Under hensyn til, at bogens indhold dermed allerede var blevet udbredt til en større og ubestemt kreds af personer, og at det på nuværende tidspunkt måtte antages, at det reelt ikke længere ville være muligt at forhindre viderespredning, mente fogedretten ikke, at der var grundlag for at nedlægge fogedforbud, fordi et forbud ikke længere kunne forhindre

den uønskede viderespredning af oplysningerne i bogen.

Den 24. september 2009 kom det frem, at en arabisk oversættelse af bogen skulle være fundet på internettet, hvilket forsvarsminister Søren Gade meddelte til Udenrigspolitisk Nævn. Det viste sig endvidere, at B.T. var kommet i besiddelse af et Word-dokument med oversættelsen, som B.T. kortvarigt bragte på sin hjemmeside.

Ved en undersøgelse af Word-filen med oversættelsen viste det sig, at dokumentet kom fra Forsvarskommandoen, og at bogen var oversat med et oversættelsesprogram som google-translate.

Den 30. september 2009 blev det klart, at oversættelsen af bogen var fabrikeret internt i Forsvarskommandoen af den daværende it-chef, og den 2. oktober 2009 at denne oversættelse var blevet sendt til B.T. af Forsvarskommandoens daværende kommunikationschef. Sagen bevirkede, at forsvarschefen, admiral Tim Sloth Jørgensen, den 4. oktober 2009 valgte at træde tilbage som forsvarschef.

Sagen blev efterforsket af Forsvarets Auditørkorps i samarbejde med Rigspolitiet, der bistod ved afhøringerne af medarbejdere i Forsvarsministeriets departement.

I juni 2010 rejste den militære anklagemyndighed tiltale mod den tidligere kommunikationschef ved Forsvarskommandoen for pligtforsømmelse af særlig grov karakter efter militær straffelovs § 27, stk. 2, jf. stk. 1, ved i strid med sandheden over for sine foresatte at have benægtet at have viderebragt oversættelsen til dagbladet BT. Den tidligere it-chef ved Forsvarskommandoen blev tiltalt for at have foranlediget en oversættelse til arabisk af bogen "Jæger – i krig med eliten" og i strid med sandheden at have benægtet dette over for sine foresatte.

Den 10. september 2010 afsagde Københavns Byret dom i sagen. Byretten fandt, at de tiltalte ved deres handlinger havde tilsidesat deres pligter i tjenesteforholdet, idet det i ethvert tjenesteforhold forud-

sættes, at der ikke afgives bevidst urigtige oplysninger over for blandt andet ledelsen.

Byretten fandt imidlertid, at det for at straffe efter den militære straffelov yderligere kræves, at de usandfærdige oplysninger skal have haft betydning for *sikkerheden* i tjenesten. Da denne betingelse ikke var opfyldt, frifandt byretten de tiltalte.

Auditøren ankede herefter dommen til Østre Landsret, der afsagde dom i sagen den 28. februar 2011. Østre Landsret fandt efter forarbejderne til begrebet pligtstridig adfærd i den militære straffelov samt til karakteren og omfanget af de tiltaltes adfærd efter en samlet vurdering, at de tiltaltes forhold efter indholdet af og formålet med de militære pligter udgør en tilsidesættelse af grundlæggende krav til tjenesten, der kan karakteriseres som særlig grov pligtforsømmelse som omhandlet i den militære straffelovs § 27, stk. 1 og stk. 2 (dissens for at stadfæste byrettens dom).

Begge tiltalte ankede med Procesbevillingsnævnets tilladelse dommen til Højesteret. Den militære anklagemyndighed kontraankede til skærkelse.

Kort før sagen skulle for Højesteret den 18. april 2012 frafaldt den tidligere It-chef sin anke af Landsrettens dom og accepterede således den af Landsretten idømte straf. Højesteretssagen kom således alene til at vedrøre den tidligere kommunikationschef.

Sagen er tidligere omtalt i Årsberetningen for 2010, side 58 og Årsberetningen for 2009, side 22.

Eksempler på verserende sager ved domstolene

I dette afsnit behandles eksempler på sager, der er indledt i 2011, men fortsat verserer.

"Dummebødesagen" fra Afghanistan (Sag 2011/000129, 2011/000435, 2011/000434)

Den 24. januar 2011 modtog auditøren en anmeldelse om uregelmæssigheder i et kompagni ved ISAF hold 10 i form af uddeling af såkaldte dummebøder.

Auditøren indledte efterforskning, og tre personer fra kompagniet blev den 15. februar 2011 sigtet for overtrædelse af militær straffelovs § 16 og § 27.

Auditøren rejste den 19. januar 2012 tiltale mod kompagnichefen for pligtforsømmelse af særlig grov karakter under væbnet konflikt ved fra august 2010 til januar 2011, i forbindelse med udsendelse til Afghanistan som kompagnichef ved ISAF hold 10, at have oprettet en bødekasse, hvor de udsendte soldater mod at betale op til 200 US dollars undgik at strafbare eller disciplinære forhold blev indberettet i det officielle system.

Auditøren opgav samme dag påtale mod de to andre personer for medvirken til ovennævnte pligtforsømmelse.

Sagen er berammet til hovedforhandling ved byretten i juni 2012.

Sagerne om påtaleopgivelse er nærmere omtalt under afsnittet ovenfor om eksempler på sager afsluttet uden tiltale og frifindende domme.

Udrykning til Afghanistan i forbindelse med undersøgelse af dræbt dansk soldat

(Sag 2011/001819)

Den 3. september 2011 blev en dansk soldat dræbt i forbindelse med, at hans gruppe under en fodpatrulje i Helmand i Afghanistan gik ind i en compound. Den pågældende trådte i den forbindelse på en IED, der eksploderede. Han afgik herefter ved døden. Yderligere fire soldater blev såret ved eksplosionen. De er alle uden for livsfare.

Hærens Operative Kommando anmodede kort efter Auditøren i København om at foretage en undersøgelse, idet der var fremkommet oplysninger om et muligt strafbart forhold. Auditøren indledte herefter en undersøgelse af sagen, og auditørpersonel rejste kort tid efter til Afghanistan for at efterforske sagen.

Der blev ved anklageskrift af 14. november 2011 rejst tiltale mod rejst tiltale mod en delingsfører for pligtforsømmelse af særlig grov karakter under væbnet konflikt efter militær straffelovs § 27, stk. 2 og 3, i forbindelse med hændelsen.

Sagen er berammet til hovedforhandling ved byretten ultimo august 2012.

Mulig beskyddning af civile den 24. oktober 2011. (Sag nr. 2011/002242)

En kompagnichef beordrede den 23. oktober 2011 i Helmand, Afghanistan, at indlede et angreb imod fire uidentificerede personer, der befandt sig øst for Patrol Base Line tilsyneladende i færd med at grave i jorden ved et compound. Efter det oplyste, blev mindst én person dræbt og to såret.

Der er rejst tiltale mod en kompagnichefen for pligtforsømmelse af særlig grov karakter under væbnet konflikt.

Sagen afventer berømmelse af hovedforhandling i byretten.

Sagen er nærmere omtalt under afsnittet om efterforskning af sager i internationale missionsområder ovenfor.

Undersøgelse af sager *uden for* strafferetsplejen

Tjenestemandssagen

§ 20, stk. 2, "Når disciplinær undersøgelse indledes mod en tjenestemand for tjenstlig forseelse, udpeger vedkommende minister eller den, han bemyndiger dertil, en forhørsleder. Såfremt det efter sagens karakter skønnes påkrævet, kan ministeren anmode præsidenten for en af de kollegiale retter om at udpege forhørslederen.

LBK nr. 488 af 6. maj 2010

Tjenestemandssager

Forsvarets Auditørkorps varetager efter anmodning fra Forsvarsministeriet og Forsvarets Personeltjeneste behandlingen af sager efter tjenestemandssagen mod tjenestemandsansat civil og militært personel inden for Forsvarsministeriets område.

Vicegeneralauditøren forestår som forhørsleder den tjenestemandssagrelige undersøgelse efter tjenestemandssagen § 20, stk. 2. I forbindelse med behandlingen af tjenestemandssagen kan der tillige foretages forudgående undersøgelser ved Auditørkorpsets efterforskere.

Efter afslutningen af undersøgelsen afgives en beretning og en indstilling til den rekvirerende myndighed, dvs. Forsvarsministeriet eller Forsvarets Personeltjeneste om sagens afgørelse efter tjenestemandssagens § 21, stk. 6.

Generalauditoriatet har ikke i 2011 behandlet tjenestemandssager.

Artikel 82

Juridiske rådgivere i de væbnede styrker

De Høje Kontraherende Parter skal til enhver tid, og de stridende Parter under en væbnet konflikt, sikre, at juridiske rådgivere er til rådighed, når det er nødvendigt, med henblik på at vejlede militære ledere på passende niveau vedrørende anvendelsen af Konventionerne og denne Protokol og vedrørende den behørig instruktion, der skal gives de væbnede styrker om dette spørgsmål

Tillægsprotokol I af 18. juni 1977 til Genèvekonventionerne af 12. august 1949 vedr. beskyttelsen af ofre i internationale væbnede konflikter:

Indledning

Efter artikel 82 i Tillægsprotokol I til Genèvekonventionerne skal juridiske rådgivere være til rådighed med henblik på at vejlede militære chefer på passende niveau vedrørende anvendelsen af krigens folkeret og den instruktion, som de væbnede styrker skal have herom.

Ved Danmarks ratifikation af Tillægsprotokollen i 1982 blev ansvaret for denne rådgivning i første omgang pålagt Forsvarets Auditørkorps. Siden 1997 har forsvaret imidlertid haft en gruppe af særligt uddannede militære juridiske rådgivere (MJUR) til at løse denne opgave.

Der er for tiden ni fast tjenstgørende militære juridiske rådgivere fordelt mellem Hærens Operative Kommando (2), Søværnets Operative Kommando (2), Flyvertaktisk Kommando (1), Danske Division, Det Danske Internationale Logistikcenter og ved hver af hærens to brigader. Herudover er der et antal jurister designet som militære juridiske rådgivere til totalforsvarsregionerne og endeligt står et antal militære jurister til rådighed i pulje ved Forsvarets Personeltjeneste.

Alle rådgivere har en juridisk embedseksamen og skal have gennemgået Generalauditørens grunduddannelse for militære juridiske rådgivere.

Den militærjuridiske rådgivers primære opgave er at rådgive militære chefer om anvendelsen af humanitær folkeret m.v. i planlagte og aktuelle militære operationer, ligesom de med henblik herpå deltager i operationsplanlægning og i militære øvelser for at vurdere juridiske spørgsmål i forbindelse hermed.

Herudover bidrager de til undervisningen i humanitær folkeret og andre juridiske spørgsmål i forsvaret generelt, herunder ikke mindst i forbindelse med den missionsorienterede uddannelse, som gennemføres af forsvarets enheder, inden de bliver udsendt i internationale operationer.

Et vigtigt arbejdsområde for de militære juridiske rådgivere har fra begyndelsen været deltagelse i udsendelserne til de internationale operationer, hvor danske styrker har deltaget. Opgaverne under udsendelse kan ud over den traditionelle folkeretlige rådgivning bestå i en række andre opgaver inden for området "Operational Law" (OPLAW) som f.eks. anden juridisk gennemgang af operationsplanlægning, undervisning i direktiver for magtanvendelse, forhandling af og rådgivning om indholdet af internationale aftaler og behandling af erstatningskrav rettet mod danske udsendte styrker.

Militære juridiske rådgivere har siden ordningens begyndelse i 1997 været udsendt til Albanien, Ungarn, Kroatien, Bosnien-Herzegovina, Kosovo, Eri-

trea, Sudan, Makedonien, Afghanistan, Irak, til Italien til støtte for det danske F-16 bidrag i Libyens indsatsen og til de danske maritime bidrag til Task Force 150 og 151 i Adenbugten samt til Standing NATO Response Maritime Group 2 (SNMG2).

Militærjuridiske rådgivere udsendt til internationale operationer

I 2011 har danske militærjuridiske rådgivere forrettet tjeneste ved det danske sømilitære bidrag til operation "Ocean Shield" som del af Standing NATO Maritime Group 2 i Aden bugten samt ved den danske bataljon i den Internationale Sikkerhedsstyrke i Afghanistan (ISAF). Der har endvidere været stillet militære juridiske rådgivere til rådighed for den danske militære chef for F-16 bidraget til NATO's indsats til beskyttelse af civile under konflikten i Libyen fra marts til november 2011.

Militærjuristens opgaver i de tre missioner har i nogen grad været forskelligartede.

Ved ISAF har opgaven primært været at påse danske soldaters overholdelse af rammerne for magtanvendelse, herunder i forbindelse med tilbageholdelse af personer. Det sker i form af konkret rådgivning af staben under planlægning af militære operationer og i form af undervisning af soldaterne. Under løsningen af konkrete militære opgaver er det militærjuristens rolle at forholde sig til de juridiske udfordringer, der måtte opstå imedens operationerne pågår.

Under indsættelsen af danske F-16 fly til missionen i Libyen har militære juridiske rådgivere haft til opgave at bistå den ældste danske officer med at sikre, at de missioner (sorties), som danske fly deltog i, var forberedt i overensstemmelse med den humanitære folkeret og andre relevante regler for magtanvendelse i missionen.

Ved det danske maritime bidrag til NATO's operation Ocean Shield ud for Afrikas Horn, der finder sted udenfor væbnet konflikt, er det militærjuristens

primære rolle, at bidrage med juridiske input til indsatsen imod pirateri i området.

Fælles for disse tre og andre missioner er, at alle forefaldende juridiske sager også varetages af militærjuristen. Der kan eksempelvis være tale om rådgivning i erstatningssager, bistand til disciplinarchefen i sager om overtrædelse af militær disciplinarlov, fortolkning af de for styrken udstukne mandater eller lignende.

Forsvarets Auditørkorps' rolle

Forsvarets Auditørkorps og generalauditøren varetager det faglige ansvar for den juridiske rådgiverordning.

De militære juridiske rådgivere skal ved tvivl om fortolkning af humanitær folkeret rette henvendelse til generalauditøren eller dennes repræsentant. Auditørkorpsets opgaver på området varetages af en chefkonsulent, der har den primære opgave at forestå den daglige opgaveløsning i forhold til den militære juridiske rådgiverordning. Chefkonsulenten følger således udviklingen inden for humanitær folkeret, informerer rådgiverne herom samt udgiver retningslinjer for og fører fagligt tilsyn med ordningen.

Desuden påhviler ansvaret for uddannelsen af rådgiverne i humanitær folkeret m.v. generalauditøren. Det er generalauditøren, der fastsætter uddannelsesmål for rådgiverne inden for krigens folkeret, ligesom han forestår planlægningen og gennemførelsen af uddannelsen. Endvidere kan der anbefales kurser, herunder i udlandet, som de militære juridiske rådgivere bør deltage i.

Generalauditøren har på denne baggrund siden 1997 og senest i november-december 2009 afholdt grunduddannelse for militære juridiske rådgivere. Blandt andet Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen og Forsvarsakademiet, men også fra eksterne bidragsydere som Udenrigsministeriet, Institut for Menneskerettigheder, Dansk Røde Kors og Rehabiliteringscenteret.

terings- og Forskningscentret for Torturofre har ydet bistand til gennemførelse af kurserne.

Grunduddannelsen består af et intensivt kursus af fire ugers varighed. Det indledes med fire dages militærfaglig uddannelse. Her bliver kursisterne introduceret til forsvarrets organisation og opgaver samt til en række elementer af forsvarrets virksomhed, der har relevans for arbejdet med folkeret. Programmet for uddannelsens følgende uger omfatter almindelig folkeret, internationale organisationer, menneskerettigheder, herunder samspillet mellem humanitær folkeret og Danmarks retlige regulering af anvendelsen af væbnede styrker i ind- og udland samt krigens folkeret. Navnlig behandlingen af krigens folkeret er meget intensiv og kombineres med mindre øvelser. Endelig indgår der – som en mindre del af kurset – en kort introduktion til andre dele af den militære jura, der præger militærjuristens dagligdag, herunder militær strafferet og disciplinarret. Holdene består typisk af jurister, der enten gør fast daglig tjeneste i forsvaret og forsvarrets myndigheder, eller er tilknyttet forsvaret på rådighedskontrakt eller lignende.

Grunduddannelsen afholdes efter behov. Der har ikke været behov for afholdelse af grunduddannelse i 2011. Den eksterne efterspørgsel på uddannelsen er derimod øget betydeligt, og der arbejdes med forskellige modeller for opdeling af kurset i mindre moduler, der åbner mulighed for at sikre en mere hensigtsmæssig fordeling af de forskellige opgaver forbundet med uddannelsen, som vil kunne skabe grundlag for at henvende sig til en lidt bredere målgruppe og dermed hyppigere afholdelse af hele kurset eller dele heraf.

Grunduddannelsen suppleres løbende med efteruddannelsesseminarer og fællesmøder med et varieret indhold af aktuelle problemstillinger, briefing fra udsendte MJUR m.v.

Generalauditoriatet er medlem af Regeringens Røde Kors Udvalg, hvori implementering af Danmarks forpligtelser på området for humanitær folkeret drøf-

tes. Udvalget har til opgave at påse Danmarks implementering af forpligtelser på området for den humanitære folkeret. Der har været afholdt to møder i udvalget i 2011.

Eksempler på aktuelle spørgsmål relateret til den humanitære folkeret

Der har igennem de seneste år gennem konkrete militære straffesager, spørgsmål fra Folketinget eller i medierne været rejst spørgsmål ved overholdelsen af den humanitære folkeret ved danske styrkers indsats i internationale missioner, hvori danske styrker deltager i væbnet konflikt.

Der gives i det følgende en række eksempler.

Facebook-sagen (Sag 2009/000134)

En soldat lagde i 2008 en række billeder ud på sin Facebook-profil, således at de var tilgængelige for enhver. Billederne hidrørte fra soldatens udsendelse til Irak i 2003 og indeholdt bl.a. et billede af to bagbundne, tilbageholdte Irakere.

Efterforskningen blev indstillet af auditøren efter retsplejelovens § 749, stk. 2, da der ikke vurderedes at foreligge det fornødne forsæt til at begå et strafbart forhold, og fordi forsvaret ikke endnu på tidspunktet havde fastsat nærmere retningslinjer for fotografering i missionsområdet.

Sagen kan relateres til den humanitære folkeret, idet det følger af den 4. Genèvekonventions artikel 27 om behandling af civile tilbageholdte, at sådanne tilbageholdte særligt skal beskyttes imod "offentlighedens nyfikenhed". Tilbageholdte må altså ikke stilles til skue, og der skal træffes foranstaltninger, der hindrer, at offentligheden, herunder pressen, kan tage tilbageholdte i øjesyn uden disses samtykke. Der er tale om en beskyttelse, der bunder i respekten for det enkelte individ, hvorfor anonymiseret gengivelse af tilbageholdte ikke frembyder samme folkeretlige problem.

Sager om undersøgelse af civile tab i forbindelse med dansk militær magtanvendelse.

Som ovenfor nævnt gennemfører Auditøren i København en række undersøgelser af rapporter om civile tab i forbindelse med dansk, militær magtanvendelse. Det er sket i en lang række tilfælde og ikke altid fordi Forsvarets Auditørkorps retligt er forpligtet til at gennemføre sådanne undersøgelser, men snarere som et udtryk for, at det er i almenvellets interesse at søge klarhed over de nærmere omstændigheder, når der er konkrete grunde til at antage, at dansk militær magtanvendelse har medført civile tab. Denne interesse er desuden kommet til udtryk i generelle og mere konkrete, hændelsesrelaterede forespørgsler fra medlemmer af Forsvarsudvalget. Se herunder bl.a. i spørgsmål fra Folketingets Forsvarsudvalg 181 og 321 (alm. del 2009-2010) med oversigt over de undersøgte sager.

Civile tab er altid tragiske, men desværre også uundgåelige i væbnet konflikt. Denne dualisme afspejles i den humanitære folkeret, således at civile skal respekteres og beskyttes med mindre – og da kun så længe - de tager direkte del i kamphandlingerne. Tager civile direkte del i kamphandlingerne, mistes beskyttelsen, og den humanitære folkeret tillader herefter angreb på den civile, så længe den direkte deltagelse i fjendtlighederne pågår.

Den humanitære folkeret foreskriver videre, at militære angreb alene må rettes mod militære mål. I erkendelse af, at der ikke altid kan være fysisk afstand mellem militære mål og civil bebyggelse-, infrastruktur- eller befolkning, indeholder den humanitære folkeret en regel om proportionalitet, der indebærer, at den forventede skade på det omkringliggende civile miljø ikke betydeligt må overstige den konkrete og direkte militære værdi af at neutralisere det militære mål.

Tragiske tab af civile liv vil altså ikke i alle tilfælde være i strid med folkeretten eller andre regler for danske militære styrkers magtanvendelse i væbnet konflikt.

Sager om behandling af frihedsberøvede

Forsvarets Auditørkorps har gennem de seneste år behandlet et antal sager om danske soldaters behandling af frihedsberøvede, navnlig vedrørende indsættelsen i Irak i årene fra 2003 - 2008.

Uanset baggrunden for frihedsberøvelsen, der naturligvis i sig selv skal være lovlig, foreskriver såvel den humanitære folkeret som menneskeretten, at frihedsberøvede skal beskyttes mod overlast og behandles human. Det vil bl.a. sige, at det er Danmarks ansvar at sikre, at frihedsberøvede ikke behandles umenneskeligt eller nedværdigende medens de er i dansk varetægt.

Hvor frihedsberøvede har været i dansk varetægt, må overdragelse til andre stater desuden ikke finde sted, hvor der er vægtige grunde til at antage, at den frihedsberøvede vil blive udsat for tortur i modtagerstaten. Disse regler om *"non-refoulement"* bygger på den opfattelse, at et frihedsberøvet individ ikke bør stilles væsentligt ringere i relation til beskyttelsen mod tortur i forbindelse med en overdragelse til anden stat.

Der har været betydelig militær, operativ opmærksomhed på dette område, fordi danske militære styrker ofte udsendes med den delopgave at gennemføre visse retshåndhævende eller krigsførende opgaver, der uundgåeligt vil indebære behov for frihedsberøvelse. Danske styrker råder imidlertid sjældent over den logistik, der er fornøden til længerevarende tilbageholdelse af frihedsberøvede hvorfor overdragelse til territorialstater eller samarbejdslande i missionen ofte er nødvendig.

Også medierne og Folketinget har interesseret sig indgående for denne problemstilling gennem en årække, ligesom der bl.a. verserer et civilt søgsmål ved Højesteret i en sag, hvor en afghansk statsborger har sagsøgt forsvarsministeren for den overlast, han angiveligt led i amerikansk varetægt efter han i marts 2002 var blevet tilbageholdt af danske styrker i Afghanistan for derefter at blive overdraget til

amerikanske styrker. Sagen drejer sig således om, hvorvidt danske styrker vidste eller burde have vidst noget, der forhindrede overdragelse af den afghanske statsborger til amerikanske styrker. Forsvarsministeren blev frifundet for erstatningspåstanden ved Østre Landsrets dom af 26. april 2011 (B-1627-07).

Af auditørkorpsets egne sager kan nævnes sagen mod en kaptajn og fire militærpolitibefalingsmænd, der omhandlede grov pligtforsømmelse i form af nedværdigende behandling af irakiske frihedsberøvede under bl.a. afhøringer gennemført af kaptajnen i foråret 2004. Alle fem tiltalte blev frifundet ved Østre Landsrets dom af 6. juli 2006 trykt i Ugeskrift for retsvæsen 2006 s. 2927 Ø.

Østre Landsret lagde i sin afgørelse bl.a. vægt på, at kaptajnen ikke havde retningslinjer for sådanne afhøringer og ikke fik vejledning fra sine overordnede, da hun spurgte herom.

Sagen er nærmere omtalt ovenfor.

"Jæger – i krig med eliten"

En tidligere jægernedat skrev og udgav i 2009 bogen "Jæger – i krig med eliten". Bogens kapitel 14 indeholder en beskrivelse af en situation, hvor danske jægernedater udfører en personbeskyttelsesopgave i Afghanistan iført civil beklædning og med skjult bevæbning.

Beskrivelsen gav udover nogen medieopmærksomhed også anledning til en række folketingssspørgsmål, herunder Forsvarsudvalgs spørgsmål 289-291 samt 31 og 32 (alm. del 2008/2009), herunder om hvorvidt det var i strid med Genèvekonventionerne, at danske soldater på denne måde optrådte i civil beklædning i forbindelse med løsningen af militære opgaver. Forsvarsministeren redegjorde i sit svar for indholdet af de relevante regler i den humanitære folkeret og afviste, at der var tale om omgåelse heraf i situationen, da opgaven ikke indebar angreb eller planer herom på konflikten modpart.

Anvendelse af det røde kors og røde halvmåne som beskyttet emblem under væbnet konflikt

Auditøren i København forelagde i 2010 bøder til en konstabel og dennes delingsfører, fordi konstablen – med delingsførerens vidende – havde båret en kasket med det røde kors og den røde halvmåne under løsningen af en bevogtningsopgave i Helmand, Afghanistan. Sagen er nærmere beskrevet i beretningen for 2010, side 53.

Røde kors og røde halvmåne symbolerne i rødt tryk på hvid baggrund er symboler, der nyder beskyttelse i den humanitære folkeret. Baggrunden herfor er, at anvendelsen af symbolerne er forbeholdt personel, materiel mv. som alene har til formål at bistå syge, sårede og skibbrudne i væbnet konflikt. Sådant personel og materiel mv. nyder særlig folkeretlig beskyttelse mod krigens følger og må derfor ikke anvendes i andre sammenhænge, der vil kunne være egnede til at skabe uklarhed om, hvem der nærmere er involveret i beskyttede aktiviteter.

På tilsvarende vis må køretøjer, afmærket med det røde kors, ikke anvendes til andre formål end de, der hænger nøje sammen med de sanitetsfaglige opgaver. Auditøren for København undersøgte i 2010 endvidere en situation, hvor der angiveligt var anvendt et sanitetskøretøj til transport af raske soldater. Undersøgelsen viste dog, at beslutningen var truffet ud fra erfaringen om, at fysisk, uskadte soldater, der har været udsat for påkørsel af en improviseret sprængladning ofte vil have psykiske mén, der kan være behandlingskrævende. Sådanne skader anerkendes i den humanitære folkeret, som omfattet af den sanitetsfaglige beskyttelse.

Anskaffelse af Dum-Dum ammunition

Ved afgørelse af 30. marts 2010 blev to danske soldater forelagt bøder for, under tjeneste i Afghanistan, at have været i besiddelse af ulovlig ammunition af typen "jacketed hollow point", som ekspanderer, når det træffer et hårdt mål.

Sagen relaterer sig til den humanitære folkerets regler om ulovlige kampfmidler, idet sådan ammunition er af en type, der er forbudt i henhold til den 3. Haager deklaration af 29. juli 1899 fordi ammunitionen betragtes som unødigt skadevoldende.

Sagen er nærmere beskrevet i beretningen for 2010, side 53.

Feltpræster og den humanitære folkeret

Auditøren i København undersøger på tidspunktet for denne beretnings afgivelse to sager, der vedrører feltpræsters eventuelle deltagelse i handlinger, der kan opfattes som skadelig for fjenden, og som ligger udenfor feltpræsternes normale virkeområde. Da sagerne verserer, kan der ikke her foretages en nærmere gennemgang af de faktiske forhold.

Den første Genèvekonvention fra 1949 om forbedring af syge og såredes forhold til lands etablerer en folkeretlig beskyttelse for det personel, der udelukkende beskæftiger sig med opsamling, evakuering, behandling og restitution mv. af syge- og sårede. Personellet – det såkaldte *sanitetspersonel* – må ikke angribes og personellet skal i videst mulige omfang have tid og rum til at opsamle og behandle syge og sårede uden de krigsførendes indblanding heri.

Forudsætningen for denne beskyttelse er, at personellet i det mindste ikke foretager sig noget udenfor personellens normale sanitetsvirke, der virker til skade for fjenden.

De samme regler gælder for feltpræster. En feltpræsts opgave er, kort fortalt, at tage vare på soldaternes åndelige behov. Udførelsen af denne opgave skal respekteres og feltpræsten må ikke gøres til genstand for angreb af de stridende parter.

Også her er der tale om en beskyttelse, der forudsætter, at feltpræsten bliver ved sin læst. Overskrides grænsen, mister feltpræsten sin beskyttelse efter konventionerne.

”Armadillosagen” og ”Jægerbogssagen” gjorde ikke bare filmen kendt og bogen kendt. Det gjorde også Forsvarets Auditørkorps til noget, man diskuterede i offentligheden”

Fra artiklen ”Mod til at handle”, Fagligt Forsvar 1/2012

Undersøgelse affødt af henvendelser i kølvandet på dokumentarfilmen ”Armadillo”

Dokumentarfilmen ”Armadillo” udkom i 2010. Filmen omhandler danske soldaters liv i den danske bataljonskampgruppe ved ISAF, Afghanistan.

Filmen skildrer bl.a. en scene, hvorunder en dansk patrulje beskyder fjendtlige oprørsstyrker i en grøft på nært hold i en situation, hvor det er uklart hvor megen modstand der reelt ydes fra de i grøften tilbageværende oprørsstyrker.

Auditøren i København fandt efter en undersøgelse af hændelsen ikke grundlag for at sigte eller tiltale nogen.

Sagen relaterer sig til de regler i den humanitære folkeret, der forbyder angreb mod nogen, der er ukampdygtige enten på grund af sår, sygdom eller fordi personellet overgiver sig på en måde som er utvetydig for modparten.

Også omkring disse regler gælder, at beskyttelsen forudsætter, at den ukampdygtige faktisk afstår fra kamphandlinger.

Sagen er omtalt i årsberetningen for 2010, side 54.

Afghanske narkobaroner som militære mål

I forbindelse med en diskussion om ændring af NATO's strategi i Afghanistan og mediernes dækning heraf opstod der i januar 2009 diskussion om, hvorvidt de såkaldte "narkobaroner" og deres produktionsapparat kan udgøre lovlige militære mål. Se herom nærmere FOU spørgsmål 81, 242, 243 og 250 (2008/2009 alm. del.)

Spørgsmålet relaterer sig til de regler i den humanitære folkeret, der vedrører valg af angrebsmål. Det følger bl.a. af den relevante regel i den første til lægsprotokol til Genèvekonventionerne i artikel 51, at en civil person – sådan som også en narkobaron antageligt ville være det - nyder folkeretlig beskyttelse mod angreb.

Som det er tilfældet med de ovenfor beskrevne beskyttede grupper - sanitetspersonellet, feltpræsterne og de ukampdygtige – er det også tilfældet med civile. Beskyttelsen forudsætter, at den civile ikke deltager direkte i kamphandlingerne. Såfremt den civile alligevel tager direkte del i kamphandlingerne, mistes beskyttelse med den virkning, at den civile kan angribes så længe den direkte deltagelse opretholdes.

Under forudsætning af, at narkobaroner som udgangspunkt er civile, bliver overvejsen på det folkeretlige plan herefter, om en narkobaron efter omstændighederne kan siges at tage direkte del i kamphandlingerne, hvis det kan bevises, at han finansierer eller på anden måde støtter modparten i konflikten i Afghanistan.

En del af forsvarsministerens svar på spm. 242 lød: *"... i konkrete tilfælde, hvor eksempelvis en narkobagmand direkte deltager i fjendtlighederne i Afghanistan, og dermed er et lovligt mål, vil der selvsagt herudover – under anvendelse af NATOs almindelige måludvælgelsesprocedurer – kunne iværksættes en militær operation mod disse i fuld overensstemmelse med den humanitære folkeret."*

Omfanget af behandlingsforpligtelsen overfor tilskadekomne eller syge civile i Afghanistan

Forsvarsministeren blev den 2. december 2009 kaldt i samråd i Forsvarsudvalget om rækkevidden af forpligtelsen til at behandle tilskadekomne eller syge afghanske borgere ved de danske styrker i Afghanistan.

Spørgsmålet var opstået som resultat af en dansk militærlæges udtalelser gengivet i en dansk avis. Heri drøftedes det lejlighedsvist manglende perspektiv forbundet med at behandle sådanne civile efter en dansk behandlingsstandard i bevidstheden om, at det ikke ville være muligt for afghanerne at følge op med relevant efterbehandling og rehabilitering, når den civile overgik til det almindelige afghanske sundhedssystem.

Udtalelsen relaterer sig til den humanitære folkerets bestemmelser om, at parterne i en væbnet konflikt i videst mulige omfang og så hurtigt som muligt skal opsamle og behandle syge- og sårede i væbnet konflikt. Med tilblivelsen af den første tillægsprotokol til Genèvekonventionerne udvides denne forpligtelse fra alene at omfatte syge og sårede medlemmer af de væbnede styrker til også at omfatte civile – eller nu "enhver", der måtte have et behandlingsbehov – også selvom dette behandlingsbehov ikke er direkte relateret til konflikten.

Internationale aktiviteter i 2011

Den militære anklagemyndighed deltager i en række internationale fora med henblik på at kunne indhente og dele erfaringer indenfor relevante fagområder med myndigheder, kolleger og akademiske ressourcpersoner fra andre lande.

Bi-lateralt besøg fra den Russiske Føderation

Forsvarsministeriet indgik i beretningsåret en samarbejdsaftale med Den russiske Føderations Forsvarsministerium om bilateral erfaringsudveksling.

Som led i denne samarbejdsaftale modtog Forsvarets Auditørkorps i juni 2011 besøg af fra Den russiske Føderations militære cheffanklager. Mødet fandt omfattede drøftelser om de to landes anklagemyndigheders organisation, formål og opgaver. Der planlægges gennemførelse af et besøg til i Den Russiske Føderation i 2012.

Seminar ved Army Legal Services (ALS)

Den britiske Army Legal Services, der omfatter både militærjuridisk rådgivning af den britiske hær og behandling af militære straffesager, er vært for et årligt militærjuridisk seminar i Storbritannien. I tilknytning til seminaret i juni 2011 afholdt chefen for ALS et møde mellem generalauditører fra en række NATO lande med henblik på at drøfte forskellige militærjuridiske emner, herunder de deltagende landes militære straffesager.

10th Military Criminal Law Conference, Budapest

Den ungarske militære anklagemyndighed og den ungarske afdeling af International Society for Military Law and the Law of War har gennem en årrække med mellemrum afholdt konferencer om militærjuridiske spørgsmål og behandlingen af militære straffesager. Temaet for 10. Military Criminal Law Conference i september 2011 var "Verbal Crimes in the Military", der omfattede spørgsmål om selvinkriminering og forholdet mellem ytringsfrihed og tavshedspligt for militært ansatte.

XXXII Nordiske militærjuristmøde i København

Som led i det nordiske forsvarssamarbejde afholdes hvert andet år nordiske militærjuristmøder. Møderne og værtskabet går på tur mellem Norge, Danmark, Finland og Sverige med drøftelse af emner indenfor områderne militær strafferet, folkeret og generel forsvarsjura. Danmark var i dagene 27. - 29. september 2011 under generalauditørens ledelse vært for det XXXII Nordiske militærjuristmøde med deltagelse af mere end 80 jurister ansat i de nordiske landes forsvar.

Det overordnede tema for konferencen var "*Retlige udfordringer i internationale operationer*" med undertemaerne "*Etik som værdigrundlag for medlemmer af de væbnede styrker*", "*Kravet om upartiskhed ved undersøgelse af dødsfald i missionsområder*" og "*Militærmanualer*".

Mødet omfattede – foruden en generel orientering om den seneste retsudvikling i de nordiske lande – tematiske oplæg, hvor landene redegjorde for status på de udvalgte områder. Der gennemførtes herefter workshops, hvor videre drøftelser af deltagerlandenes tilgang til de enkelte problemstillinger fandt sted.

International Society for Military Law and The Law of War

"The International Society for Military Law and the Law of War" - *La Societe Internationale de Droit Militaire et de Droit de la Guerre* - er en international non-profit organisation, der har til formål at studere og udbrede kendskabet til militær ret og international humanitær ret. Organisationen arrangerer kongresser og seminarer i forskellige lande og udgiver publikationen "Review for Military Law and the Law of War". Organisationens sekretariat er forankret i det belgiske forsvarsministerium.

Organisationen har medlemmer i ca. 50 lande og dens medlemskreds omfatter repræsentanter fra universiteter, militære og civile anklagere samt repræsentanter for en række myndigheder og forsvarret i de pågældende lande. Organisationen blev i 1997 tildelt konsultativ status ved de Forenede Nationer.

Organisationen blev stiftet i 1959 og har siden afholdt en kongres hvert tredje år. Organisationen afholder endvidere seminarer for militærjuridiske rådgivere. Der har i 2011 været afholdt to seminarer, dog uden dansk deltagelse.

International Network for Military Investigators and Prosecutors

International Network for Military Investigators and Prosecutors er et netværk, der søger at etablere kontakter mellem professionelle fagfolk på tværs af EU-landene mellem militære efterforskere og anklagere med det formål at bidrage til at skabe operative løsninger på praktiske udfordringer i militære straffesager.

Netværkets sekretariat er forankret i den nederlandske anklagemyndighed.

Der tages udgangspunkt i et konkret tema, som herefter drøftedes med udgangspunkt i forskellige landes tilgang til håndtering indenfor rammerne af deltagerlandenes nationale procedurer.

Temaet for ekspertmødet i Bruxelles i november 2011 var "Legal obligations relating to the conduct of investigations into collateral damage caused in military operations".

Hjemmeværnsloven

§ 7. Som frivillige i hjemmeværnet kan optages mænd og kvinder, som er fyldt 18 år, og som

- 1) har dansk indfødsret, jf. dog stk. 2,
- 2) er egnede til tjeneste i hjemmeværnet,
- 3) er bosiddende her i landet, jf. dog stk. 2, og som
- 4) er værdige til den agtelse og tillid, som tjenesten forudsætter.

Stk. 2. Forsvarsministeren kan tillade, at en person, der ikke har dansk indfødsret eller ikke er bosiddende her i landet, kan optages som frivillig i hjemmeværnet, når særlige omstændigheder taler derfor, og det ikke strider mod overenskomst med fremmed stat.

Stk. 3. Forsvarsministeren kan bestemme, at personer, der er ansat ved bestemte myndigheder og virksomheder, eller som har mødepligt ved forsvarrets øvrige myndigheder eller redningsberedskabet, ikke eller kun under bestemte betingelser kan optages som frivillige i hjemmeværnet.

LBK nr. 198 af 9. februar 2007 af lov om hjemmeværnet

være bosiddende i landet og være værdige til den agtelse og tillid, som tjenesten forudsætter. Det følger af § 7 i hjemmeværnsloven.

Den lokale hjemmeværnsenhed videresender modtagne ansøgninger om medlemskab til Forsvarets Personeltjeneste (FPT), der undersøger, vurderer og afgiver fornøden indstilling til Hjemmeværnets Distriktsudvalg, som træffer den endelige afgørelse om optagelse af frivillige i hjemmeværnet. Distriktsudvalgene er uvildige og uafhængige organer, der er tillagt selvstændig kompetence til at afgøre, hvem der kan optages som frivillig i hjemmeværnet. Afgørelsen kan ikke påklages.

Hvis ansøgeren ikke har indfødsret og har boet i Danmark i en periode på mindre end fem år, er det praksis, at FPT afviser ansøgningen rent administrativt. Der kan dog dispenseres fra denne praksis, hvis det kan dokumenteres, at ansøger er værdig til den agtelse og tillid, som tjenesten kræver, som det fremgår af Hjemmeværnslovens § 7. Har en ansøger uden indfødsret haft bopæl i Danmark i fem år og derved, påser Forsvarets Personeltjeneste, at en evt. optagelse ikke strider mod de gældende regler inden for dette område.

FPT indhenter ved behandling af alle ansøgninger oplysninger om, hvorvidt personen er registreret i Det Centrale Kriminalregister. Er det tilfældet, anmodes Rigspolitichefen om yderligere oplysninger. Alle oplysninger sendes til Generalauditøren, der på baggrund heraf udarbejder en begrundet udtalelse, som indeholder en vurdering af, om ansøgeren ud fra en strafferetslig vurdering er egnet. Ved vurderingen lægges der vægt på, om udlevering af våben vil kunne udgøre en risiko for misbrug af våbnet (farlighed), samt om tidligere straffe har betydning for den pågældendes værdighed. Udtalelsen sendes til distriktsudvalget. Ordningen er uddybet neden for.

Distriktsudvalget foretager den fornødne oplysning af sagen, herunder oplysninger fra den person, som af underafdelingschefen er udpeget til at afholde en

Kriterierne for og procedurerne i forbindelse med optagelse i Hjemmeværnet

Som udgangspunkt kan mænd og kvinder, der er fyldt 18 år, optages som frivillige i hjemmeværnet, forudsat at de har dansk indfødsret. De skal endvidere være egnede til tjenesten i hjemmeværnet,

obligatorisk samtale med ansøgeren, og oplysninger fra andre offentlige myndigheder, f.eks. kommunernes social- og sundhedsforvaltninger, jf. Cirkulære om hjemmевærnets distriktsudvalg, § 5. Kommandolægen vurderer ligeledes ansøgerens egnethed. Godkender distriktsudvalget ansøgeren til optagelse, vil Forsvarets Personeltjeneste foranstalte en undersøgelse af, om der i kriminalregistret er indført nyt om ansøgeren under sagens behandling. Er dette tilfældet, vil distriktsudvalget modtage ansøgningen til fornyet behandling.

Distriktsudvalget træffer endelig afgørelse om en ansøgers optagelse på baggrund af de indhentede oplysninger, hvis ansøgeren opfylder de fastsatte krav i hjemmевærnsloven.

Forsvarsministeren kan tillade, at en person, der ikke har dansk indfødsret eller ikke er bosiddende her i landet, kan optages som frivillig i hjemmевærnet, når særlige omstændigheder taler derfor, og det ikke strider mod overenskomst med fremmed stat.

Forsvarsministeren kan bestemme, at personer, der er ansat ved bestemte myndigheder og virksomheder, eller som har mødepligt ved forsvarets øvrige myndigheder eller redningsberedskabet, ikke eller kun under bestemte betingelser kan optages som frivillige i hjemmевærnet.

Hjemmевærnsdistrikternes struktur

Formanden i et distriktsudvalg udpeges af forsvarsministeriet efter indstilling af den kommitterede for hjemmевærnet. Distriktsudvalgets øvrige medlemmer udpeges af forsvarsministeriet efter indstilling fra hver af landets kommunalbestyrelser, jf. Cirkulære om hjemmевærnets distriktsudvalg, § 3 stk. 2.

Hjemmевærnet er fra årsskiftet 2011 trådt over i en ny struktur med færre, men geografisk større myndigheder, sådan som det også er sket inden for eksempelvis politiet.

Hærhjemmевærnets distrikter er bl.a. blevet geografisk identiske med landets politikredse, hvilket blandt andet skyldes, at hjemmевærnet i dag løser så mange opgaver for politiet, at det er mest hensigtsmæssigt med ens grænser. Flyverhjemmевærnet er blevet samlet i et distrikt, mens marinehjemmевærnet fortsat opretholder sine to distrikter i Vest- og Østdanmark. Virksomhedshjemmевærnet er et selvstændigt distrikt.

Der er i alt tyve værnssælles distriktsudvalg fordelt med et til to udvalg ved hvert af de 12 hærhjemmевærnsdistrikter, hvor de er administrativt forankret. Medlemmerne af de enkelte distriktsudvalg mødes 11-12 gange om året og behandler de indkomne ansøgninger.

Generalauditoriatets personvurderingssager – baggrund og opgaver

Generalauditørens bistand til hjemmевærnsmyndighederne udgør et væsentligt område inden for Auditørkorpsets opgaver uden for strafferetsplejen. Bistanden omfatter en strafferetlig vurdering af ansøgere til og medlemmer af hjemmевærnet i forbindelse med, at disse er sigtet for eller er dømt for strafbare forhold.

De juridiske rammer for generalauditørens vurdering er fastsat på baggrund af en rapport fra Forsvarsministeriets styringsgruppe om et forbedret vurderingssystem i visse personelsager fra 1990.

Forsvarsudvalget har ved sin beretning af 1. oktober 1990 til Folketinget tillige udtrykt, at man fandt, at der burde etableres et system til fremskaffelse og behandling af vandelsoplysninger fra politiet ved optagelse i hjemmевærnet og om medlemmer i hjemmевærnet, herunder at der burde etableres den fornødne registrering i tilknytning hertil. Udvalget lagde i den forbindelse vægt på, at kontrolordningen vedrørende enkeltpersoner etableres i overensstemmelse med tilkendegivelser fra Registertil-

synet (nu Datatilsynet), ligesom der skulle indhentes en udtalelse fra generalauditøren til brug for Hjemmeværnskommandoen ved vurdering af enkeltpersoners strafferetlige forhold.

Det nuværende kontrolsystem vedrørende frivillige medlemmer af hjemmeværnet blev etableret med virkning fra 1. januar 1992 med henblik på at øge sikkerheden med de personer, der som frivillige medlemmer af hjemmeværnet kan være i besiddelse af skydevåben.

Medlemmer

Det fungerer i praksis således, at Rigspolitiet underretter vedkommende politidirektør, når et medlem af hjemmeværnet registreres med strafbare forhold i det Centrale Kriminalregister.

Det er herefter i overensstemmelse med persondatalovens regler om videregivelse af oplysninger politidirektørens afgørelse, om der skal ske underretning til hjemmeværnet.

I de tilfælde, hvor denne underretning gives, sendes den strafferetlige afgørelse eller sagens akter til generalauditøren, der her fungerer som konsulent for hjemmeværnsmyndighederne.

Generalauditoriatet foretager herefter en konkret vurdering af sagens strafferetlige elementer og afgiver på den baggrund en udtalelse om den pågældendes egnethed som frivillig i hjemmeværnet.

Generalauditoriatet afgiver en udtalelse, der kan være positiv, forbeholden positiv eller belastende negativ og anvender i sine udtalelser terminologien "egnet", "ikke ganske uegnet" eller "uegnet". Vurderingen af en person som "ikke ganske uegnet" angiver, at hjemmeværnsmyndighederne på baggrund af de indberettede oplysninger bør have skærpet opmærksomhed med den pågældendes medlemskab.

Den endelige afgørelse om medlemskab træffes dog fortsat af hjemmeværnsmyndighederne.

Vurderinger af egnethed til tjeneste i Hjemmeværnet

- *positiv udtalelse*, dvs. egnet til tjeneste
- *forbeholden positiv udtalelse* ("ikke ganske uegnet") til tjeneste, dvs. behov for skærpet opmærksomhed ved vurderingen af medlemskab
- *belastende negativ udtalelse*, dvs. uegnet til tjeneste

Ansøgere

Proceduren er den samme, når der er tale om *ansøgere* til hjemmeværnet. Der vil dog her altid på forhånd foreligge et samtykke fra den pågældende til at indhente oplysninger hos politiet.

FPT rekvirerer de relevante akter hos politiet, som sender disse til Generalauditøren.

Den endelige afgørelse om optagelse i hjemmeværnet træffes af vedkommende hjemmeværnsafdelings distriktsudvalg. Distriktsudvalget modtager foruden generalauditørens udtalelse også akterne fra de straffesager, der har dannet grundlag for udtalelsen.

Kriterier for egnethedsvurderingen

Der anvendes to kriterier i forbindelse med egnethedsvurderingen – et farlighedskriterium og et værdighedskriterium.

I farlighedsvurderingen indgår blandt andet registreringer af visse overtrædelser af straffeloven herunder vold, registreringer af overtrædelse af våbenloven, registreringer af overtrædelse af lov om euforiserende stoffer samt registreringer af overtrædelser

af lov om jagt- og vildtforvaltningen. I værdigheds-vurderingen indgår alle fældende domme for over-trædelse af straffeloven og særlovsovertrædelser, der har medført ubetinget frihedsstraf.

Generalauditoriatets udtalelser i hjemmевærnssager indeholder alene en strafferetlig vurdering af den pågældendes egnethed til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmевærnet.

Der foretages en konkret og individuel vurdering af hver enkelt sag. I vurderingen indgår blandt andet karakteren af lovovertrædelsen, strafudmålingen, antallet af straffelovsovertrædelser og gentagelse af ligesagt kriminalitet, samt den medgåede tid siden lovovertrædelserne blev begået.

Generalauditoriatet vurderer løbende praksis og interne retningslinjer for behandling af hjemmевærnssager.

Generalauditoriatet og hjemmевærnsledelsen afholder et årligt møde med henblik på erfaringsudveksling m.v. Den Kommitterede for Hjemmевærnet afholder regelmæssigt møder med distriktsudvalgene med henblik på at sikre en ensartet praksis.

Behandlede sager i 2011

Der har i beretningsåret været en stigning i antallet af indkomne sager i forhold til 2010. Der blev således registreret 690 indkomne sager i 2011 mod 564 sager i 2010. Omtrent 64 % af sagerne vedrørte ansøgere.

Af de i alt 436 afsluttede sager på ansøgere i 2011 blev 81 fundet "egnet", 122 for "ikke ganske uegnet" og 197 for "ikke egnet" til at forrette tjeneste som frivilligt medlem af Hjemmевærnet. Af de i alt 239 afsluttede sager på medlemmer medførte 47 tilfælde vurderingen "egnet", 76 blev vurderet "ikke ganske uegnet" og 100 sager medførte vurderingen "ikke egnet". Resten af sagerne blev henlagt uden, at der blev afgivet en udtalelse, eksempelvis fordi ansøgeren trak sin ansøgning.

Kriterier

Farlighed

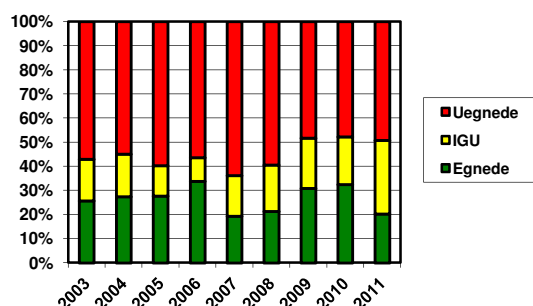
I vurderingen indgår visse overtrædelser af straffeloven samt overtrædelser af våbenloven, lov om euforiserende stoffer og lov om jagt- og vildtforvaltningen

Værdighed

I vurderingen indgår alle fældende domme for overtrædelse af straffeloven samt særlovsovertrædelser, som har medført ubetinget frihedsstraf

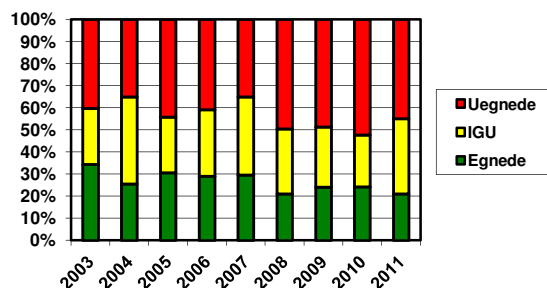
Statistik vedr. ansøgere

Personvurderinger af ansøgere 2003-2011
Fordeling af afgørelser i procent.

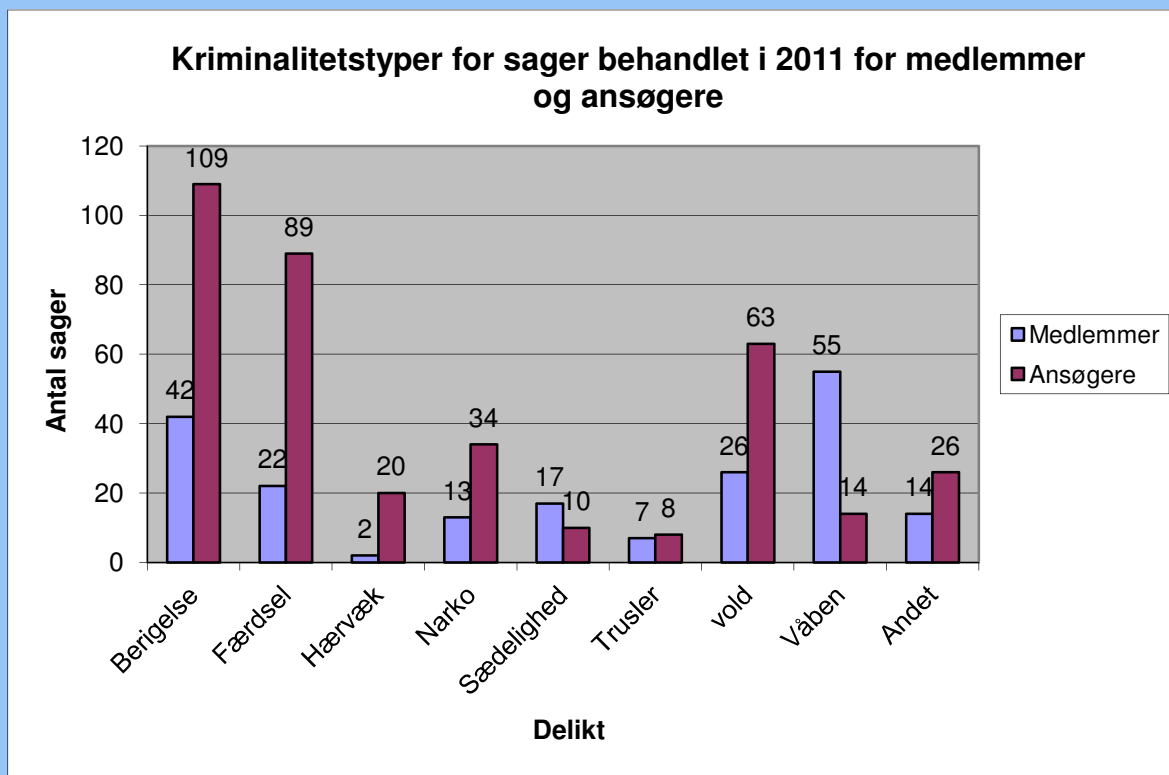

Statistik vedr. medlemmer

Personvurderinger af medlemmer 2003-2011
Fordeling af afgørelser i procent.

Fordelingen af overtrædelser for ansøgere og medlemmer

I oversigten oven for ses en oversigt over fordelingen af både ansøgnings- og medlemssager på kriminalitetstyper. Såfremt en ansøger eller et medlem har begået flere forskellige typer af kriminalitet, registreres sagen under den kriminalitetstype, som konkret vurderes at have størst indflydelse på egnethedsvurderingen. Kategorien "andet" i oversigten ovenfor indeholder andre overtrædelser af straffeloven og anden særlovgivning.

I 2011 vedrørte hovedparten af de behandlede sager vedrørende ansøgere til hjemmeværnet berigelseskriminalitet, overtrædelser af færdselsloven og vold eller voldslignende forhold. For så vidt angår medlemssagerne vedrørte størstedelen af de afgjorte sager overtrædelse af våbenlovgivningen og berigelsesforhold. Sagerne om overtrædelse af våbenlovgivningen vedrørte blandt andet medlemmers manglende fornyelse af jagttegn og våbentilladelse.

Eksempler på hjemmeværnssager behandlet i 2011

I dette afsnit behandles udvalgte eksempler på udtalelser i både ansøgnings- og medlemssager, som Generalauditoriatet har afgivet til hjemmeværnsmyndighederne i 2011.

Ansøgere til hjemmeværnet

Eksempel 1 - Ikke egnet (sag 2011/002553)

En 25-årig ansøger var i 2004 straffet med en bøde på 3.000 kr. for overtrædelse af våbenloven ved at have båret et slagvåben i form af en 61 cm lang cykelkæde. I 2005 var han straffet med bøde for spirituskørsel og for besiddelse af euforiserende stoffer i form af 0,8 gram amfetamin til eget brug. Herudover var han i 2007 idømt tre måneders fængsel for vold efter straffelovens § 244 ved at have slået en person med et knytnæveslag i ansigtet, hvorved denne brækkede næsen. I 2010 var han igen straffet med bøde for besiddelse af amfetamin til eget brug. Politiet oplyste endvidere, at ansøgeren ikke ville kunne opnå samtykke til erhvervelse af jagt-tegn og våbentilladelse.

Generalauditoriatet afgav på baggrund af sagens akter en udtalelse til Distriktsudvalget om, at ansøgeren ud fra en strafferetlig betragtning var fundet "ikke egnet" til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmeværnet. Der blev ved egnethedsvurderingen bl.a. lagt vægt på, at ansøgeren var idømt en ubetinget fængselsstraf for vold og at han to gange var straffet for besiddelse af euforiserende stoffer.

Eksempel 2 – Ikke ganske uegnet (sag 2011/002483)

En 21-årig ansøger havde i 2006 vedtaget en bøde på 1.000 kr. for brugstyveri ved i forening med en anden person uberettiget at have brugt en knallert til kørsel. Han havde ligeledes i 2006 vedtaget en bøde for overtrædelse af færdselsloven ved bl.a. at have ført en uindregistreret motorcykel, som ikke var ansvarsforsikret. I 2008 havde han indenretligt vedtaget en bøde og en betinget frakendelse af førerretten for spirituskørsel og kørsel uden at have

erhvervet kørekort. Herudover var han i 2009 idømt en bøde på 3.000 kr. for overtrædelse af fyrværkeri-loven ved uden tilladelse at have opbevaret fyrværkeri og overdraget tre stk. krysantembomber og seks røgsignalkanonslag.

Generalauditoriatet afgav på baggrund af sagens akter en udtalelse til Distriktsudvalget, hvori ansøgeren ud fra en strafferetlig betragtning blev vurderet "ikke ganske uegnet" til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmeværnet.

Eksempel 1 – Egnet (sag 2011/000091)

En 21-årig ansøger var i 2006 idømt en bøde på 1.000 kr. for ulovlig omgang med hittegods ved i forening med en anden person at have tilegnet sig en brugsstjålet knallert.

Generalauditoriatet udtalte, at han ud fra en strafferetlig vurdering var fundet "egnet" til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmeværnet.

Medlemmer af hjemmeværnet

Eksempel 1 - Ikke egnet (sag 2011/000089)

Politiet fremsendte straffesagsakter til Generalauditoriatet, hvoraf det fremgik, at et medlem af Hjemmeværnet ved Vestre Landsret var idømt fire måneders fængsel for flere forhold af anden kønslig omgængelse end samleje med et barn under 12 år og for blufærdighedskrænkelser ved at have befølt barnet.

Generalauditoriatet udtalte på baggrund heraf, at medlemmet ud fra en strafferetlig vurdering var fundet "ikke egnet" til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmeværnet.

Eksempel 2 – Ikke ganske uegnet
(sag 2011/000634)

Et medlem af Hjemmeværnet blev i 2011 straffet med bøde for overtrædelse af våbenloven ved på sin bopæl at have opbevaret to glatløbende haglværer uforsvarligt samt ved at have købt et haglvær uden at have anmeldt det til politiet inden otte dage efter erhvervelsen. Politiet udtalte, at medlemmet fortsat ville kunne opnå samtykke til erhvervelse af jagttegn og våbentilladelse.

Generalauditoriatet udtalte, at medlemmet ud fra en strafferetlig vurdering var fundet "ikke ganske uegnet" til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmeværnet. Der blev i skærpende retning lagt vægt på, at medlemmet var straffet for overtrædelse af våbenloven, og der blev i formildende retning lagt vægt på, at den pågældende alene var straffet med bøde.

Eksempel 3 - Egnet (sag 2011/001260)

Et medlem blev straffet for underslæb med seks dagbøder á 400 kr. ved i forening med en anden person at skaffe sig uberettiget vinding fra en lejlighed, som han lejede, at have borttaget et køleskab.

Generalauditoriatet udtalte på baggrund heraf, at medlemmet ud fra en strafferetlig vurdering var vurderet "egnet" til at forrette tjeneste som frivillig i hjemmeværnet. Der blev herved lagt vægt på straffens udmåling, samt at medlemmet ikke var yderligere straffet.

Bilagsdel

Overordnet forvaltningsgrundlag

Militær retsplejelov, uddrag af lov nr. 531 af 24. juni 2005

Den militære anklagemyndigheds opgaver

§ 6. Generalauditøren og auditørerne påtaler lovovertrædelser i sager, der skal behandles som militære straffesager.

Stk. 2. Ved efterforskningen af militære straffesager bistås auditørerne af auditørfuldmægtige.

Stk. 3. Forsvarsministeren er generalauditøren og auditørerne overordnet og fører tilsyn med disse.

§ 7. Ved behandlingen af militære straffesager varetager generalauditøren henholdsvis auditørerne de opgaver, som efter retsplejeloven er henlagt til Rigsadvokaten henholdsvis statsadvokaterne og politidirektørerne, jf. dog § 9.

Stk. 2. Forsvarsministeren varetager de opgaver inden for den militære strafferetspleje, som efter retsplejeloven er henlagt til justitsministeren.

Stk. 3. Forsvarsministeren varetager i militære straffesager de opgaver, som efter lov om fuldbyrdelse af straf m.v. er tillagt justitsministeren om udsættelse og benådning af fængselsstraffe og om fuldbyrdelse af bødestraffe, jf. lov om fuldbyrdelse af straf m.v. § 10 og § 90, stk. 2.

Stk. 4. Forsvarsministeren fastsætter i militære straffesager nærmere regler om den administrative behandling af sager om benådning og om behandlingen af sager om udsættelse af fængselsstraffe samt om den administrative behandling af sager om eftergivelse af bøder og behandlingen af sager om opkrævning af bøder.

Stk. 5. Forsvarsministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om, at auditørens afgørelse om henstand med eller afdragsvis betaling af bøder ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bistand til den militære anklagemyndighed

§ 8. Militære myndigheder yder auditørerne bistand.

Stk. 2. Politiet yder auditørerne bistand under efterforskningen.

Stk. 3. Politiet kan af egen drift foretage uopsættelige efterforskningsskridt i militære straffesager og skal i så fald straks underrette auditøren.

§ 9. I tilfælde, hvor det ikke på forhånd har været muligt at indhente auditørens bemyndigelse, kan militære myndigheder foretage ethvert uopsætteligt efterforskningsskridt i militære straffesager. Auditøren skal straks underrettes herom.

Stk. 2. Generalauditøren fastsætter nærmere regler om de efterforskningsskridt, der er nævnt i stk. 1, herunder hvilket militært personel der kan foretage disse.

Retsplejeloven, uddrag af lovbekendtgørelse nr. 1237 af 26. oktober 2010

Kapitel 10 (Anklagemyndigheden)

§ 95. De offentlige anklagere er rigsadvokaten, statsadvokaterne, politidirektørerne samt de personer, der er antaget til bistand for disse ved den retlige behandling af straffesager.

§ 96. De offentlige anklageres opgave er i forbindelse med politiet at forfølge forbrydelser efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. De offentlige anklagere skal fremme enhver sag med den hurtighed, som sagens beskaffenhed tillader, og derved ikke blot påse, at strafskyldige drages til ansvar, men også at forfølgning af uskyldige ikke finder sted.

§ 97. Den, der efter kapitel 2 i forvaltningsloven må anses for inhabil i forhold til en bestemt sag, må ikke virke som anklager i sagen.

§ 98. Justitsministeren er de offentlige anklagere overordnet og fører tilsyn med disse.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om de offentlige anklageres udførelse af deres opgaver.

Stk. 3. Justitsministeren kan give de offentlige anklagere pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager, her-

under om at begynde eller fortsætte, undlade eller standse forfølgning. Et pålæg i medfør af denne bestemmelse om at begynde eller fortsætte, undlade eller standse forfølgning skal være skriftligt og ledsaget af en begrundelse. Endvidere skal Folketingets formand skriftligt underrettes om pålægget. Hvis de hensyn, der er nævnt i § 729 c, stk. 1, gør det påkrævet, kan underretning udsættes. Pålægget betragtes i relation til aktindsigt i medfør af §§ 729 a-d som materiale, politiet har tilvejebragt til brug for sagen.

Stk. 4. Justitsministeren behandler klager over afgørelser truffet af rigsadvokaten som 1. instans, jf. dog bestemmelsen i § 1018 e, stk. 4.

§ 99. Rigsadvokaten varetager udførelsen af straffesager ved Højesteret og virker ved Den Særlige Klageret.

Stk. 2. Rigsadvokaten er de øvrige offentlige anklagere overordnet og fører tilsyn med disse. Rigsadvokaten kan fastsætte bestemmelser og meddele pålæg efter regler svarende til § 98, stk. 2 og stk. 3, 1. pkt.

Stk. 3. Rigsadvokaten behandler klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne som 1. instans. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren.

§ 100. Til bistand for rigsadvokaten udnævnes en eller flere statsadvokater ved Højesteret.

Stk. 2. Rigsadvokaten kan bemyndige også andre til at virke som anklager ved Højesteret eller ved Den Særlige Klageret.

§ 101. Statsadvokaterne varetager udførelsen af straffesager ved landsretterne. Statsadvokaterne varetager endvidere udførelsen af straffesager, der behandles ved byretten under medvirken af nævninger eller under medvirken af domsmænd som følge af tiltaltes beslutning efter § 687.

Stk. 2. Statsadvokaterne fører tilsyn med politidirektørernes behandling af straffesager og behandler klager over afgørelser truffet af politidirektørerne vedrørende strafforfølgning. Statsadvokaternes afgørelser i klagesager kan ikke påklages til rigsadvokaten og justitsministeren. Statsadvokaterne kan fastsætte bestemmelser og meddele pålæg efter regler svarende til § 98, stk. 2 og stk. 3, 1. pkt.

§ 102. Fristen for klager efter § 98, stk. 4, § 99, stk. 3, 1. pkt., og § 101, stk. 2, 1. pkt., er 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen. Fremkommer klagen efter udløbet af denne frist, skal den behandles, såfremt fristoverskridelsen må anses for undskyldelig.

Stk. 2. Bestemmelserne i § 98, stk. 4, § 99, stk. 3, og § 101, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse på klager over afgørelser om aktindsigt. Det samme gælder bestemmelsen i stk. 1.

§ 103. Justitsministeren fastsætter antallet af statsadvokater og fordelingen af forretningerne mellem disse.

Stk. 2. Rigsadvokaten beskikker de fornødne juridiske medhjælpere for statsadvokaterne ved udførelsen af straffesager for landsretten og af straffesager, der behandles ved byretten under medvirken af nævninger eller under medvirken af domsmænd som følge af tiltaltes beslutning efter § 687.

Stk. 3. Rigsadvokaten kan bemyndige også andre til at virke som anklager ved landsretten i en enkelt sag.

Stk. 4. Rigsadvokaten kan pålægge en statsadvokat at overtage behandlingen af en eller flere sager, som henhører under en anden statsadvokat.

§ 104. Politidirektørerne og de offentlige anklagere, der er ansat hos disse, samt andre ansatte, der bemyndiges hertil, varetager udførelsen af straffesager ved byretterne jf. dog § 101, stk. 1, og § 103, stk. 2.

Stk. 2. Rigsadvokaten kan bemyndige også andre til at virke som anklager ved byretten i en enkelt sag.

Stk. 3. Statsadvokaten kan pålægge en politidirektør at overtage behandlingen af en eller flere sager, der henhører under en anden politidirektør.

§ 105. Rigsadvokaten, statsadvokaterne og de personer, der er antaget til bistand for disse eller for en politidirektør ved den retlige behandling af straffesager, skal have bestået juridisk kandidateksamen. Rigsadvokaten og statsadvokaterne skal i reglen opfylde betingelserne for at blive beskikket som advokat med hensyn til forudgående praktisk virksomhed, jf. § 119.

Stk. 2. Medhjælpere for en statsadvokat og de, der bemyndiges til at virke som anklager ved Højesteret, landsretten eller byretten efter reglerne i § 100, stk. 2, § 103,

stk. 3, eller § 104, stk. 2, skal opfylde betingelserne i stk. 1.

Stk. 3. Rigsadvokaten kan beskikke Forbrugerombudsmanden og ansatte i Forbrugerstyrelsen til at varetage udførelsen af straffesager for byretten og landsretten i sager vedrørende lov om markedsføring.

Stk. 4. Rigsadvokaten kan beskikke ansatte i Konkurrencestyrelsen til at varetage udførelsen af straffesager for byretterne i sager vedrørende konkurrenceloven.

§ 106. Virksomhed som advokat udelukker ikke fra antagelse som medhjælper for en statsadvokat eller fra bemyndigelse til at optræde som anklager i en enkelt sag.

§ 107. Personer, der virker som anklagere i en enkelt sag, jf. § 100, stk. 2, § 103, stk. 3, og § 104, stk. 2, modtager vederlag af det offentlige for den enkelte sag, medmindre udførelsen af sagen må anses som led i udførelsen af den pågældendes tjeneste.

Sagsstatistik

1. Det samlede antal oprettede sager oprettet i Forsvarets Auditørkorps

Antal sager oprettet	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Straffesager	1.441	1.788	1.831	2015	2037	1522
Hjemmeværnssager 1)	*	461	598	644	568	692
Øvrige sager	2)	2)	430	371	396	410
I alt	2)	2)	2859	3030	3036	2624

Noter

- 1) Heri medregnet generelle sager m.v.
- 2) Ikke tilgængeligt.

2. Straffesager

Anklagevirksomhed 1) 2)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Oprettede sager	1.441	1.788	1.831	2.015	2.037 4)	1522
Verserende sager	3)	3)	554	865	3)	565
Afsluttede sager 5)	1.296	1.816	1.508	1.834	1.801 6)	2127
• heraf vedr. militær straffelov	269	317	277	299	336	610
• heraf vedr. straffeloven	52	129	94	71	75	104
• heraf særlov 7)	390	531	638	728	623	907
• heraf andre 8)	585	839	499	736	767	506

Noter

- 1) Konkrete straffesager oprettet hos Auditørerne i København og Auditøren i Jylland. Oversigten omfatter ikke generelle sager om strafferet og strafproces samt sager, der er behandlet af Generalauditøren.
- 2) Hvert forhold tælles som en sag.
- 3) Ikke tilgængeligt.
- 4) Korrigeret efter kontrolgennemgang.
- 5) Vedtagelse af bøde eller ved dom, henlæggelse uden yderligere sagsbehandling, påtaleopgivelse efter retsplejelovens § 721, stk. 1, tiltalefrafald efter § 722, stk. 1, og stk. 2, undladelse af efterforskning i medfør af § 749, stk. 1, indstilling af efterforskning i medfør af § 749, stk. 2, samt oversendelse til civil anklagemyndighed (status ved sagens afslutning).
- 6) Korrigeret. Registrering af et antal strafferetligt afsluttede sager, der manglede teknisk afslutning i sags- og dokumenthåndterings-systemet Captia. Auditørkontorerne har bekræftet, at alle færdigbehandlede sager for 2010 og 2011 er korrekt registreret som afsluttede i Captia.
- 7) F.eks. overtrædelser af færdselsloven og våbenloven m.v.
- 8) Sager, der er registreret som undersøgelser, og hvor der ikke siden foreligger en sigtelse. F.eks. indberetninger om konkrete hændelser, der er screenet med henblik på at vurdere, om der skal iværksættes efterforskning eller i øvrigt foretages yderligere. Det drejer sig f.eks. om indberetninger om hændelser i missionsområder om f.eks. beskydning og småhavarier. Kategorien omfatter endvidere sager om Automatisk Trafik Kontrol (ATK), hvor sagen er sendt til politiet til afgørelse, fordi fører ikke er omfattet af den militære retspleje. Opgørelsen omfatter ikke konkret sagsbehandling på baggrund af telefoniske henvendelser fra tjenestestederne om efterforskning og afgrænsningen mellem straffesager og disciplinærsager.

Oversigt over sanktioner i militære straffesager 2011

Tabel 1. Oversigt over sanktioner i militære straffesager

Karakteren af sanktioner m.v. 1)	2006 2)	%	2007	%	2008	%	2009 3)	%	2010	%	2011	%
Bødevedtagelse (udenretlig)	375		453	85,1	549	85,7	605	83,7	578 8)	85,1	502	79,2
Tilkendegivelse	uoplyst		2	0,3	13	2,0	10	1,4	9	1,3	12	1,9
Tiltalefrafald	4		11	2	13	2,0	15	2,1	20 4)	2,9	7	1,1
Dom	37		66	12,4	66	10,3	95	12,9	738)	10,6	113	17,8
- heraf frihedsstraf 5)	7		6	1,1	10	1,6	14	1,9	6	0,8	13	2,1
- heraf bødestraf 6)	30		60	11,3	56	8,7	78	10,6	67	9,7	99	15,6
- heraf psykiatrisk behandling	uoplyst		-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,2
- andet 7)	uoplyst		-	-	-	-	3	0,4	-	-	0	
I alt	395		532		641		725		680		634	
Frifindelse	1 9)	2,6	0		3 10)	4,3	2 11)	2	4 12)	3,9	4 13)	3,4

Noter

- 1) Afgørelser i beretningsåret. Der kan indgå flere forhold i en afgørelse.
- 2) Fordelingen af afgørelsestyper for 2006 er behæftet med usikkerhed.
- 3) Tallene for 2009 er korrigeret på baggrund af afgørelser modtaget efter skæringsdato.
- 4) Herunder seks udenretlige advarsler.
- 5) Byretsdomme vedr. betinget/ubetinget frihedsstraf/samfundstjeneste. Der foreligger i beretningsåret 2010 fem afgørelser med ubetinget fængsel og en afgørelse med betinget fængsel. I beretningsåret 2011 var der tre domme med ubetinget fængsel og 10 betingede domme. Fsv. angår ankedomme 2006-2010, kan der henvises til tidligere beretninger.
- 6) Herunder indenretlig bødevedtagelse.
- 7) Advarsel, strafbortfald m.v.
- 8) Korrigeret 2012.

Noter vedr. frifindende domme

- 9) MSL § 27, stk. 2 (5 tiltalte) (*Østre Landsrets dom*)
- 10) SL § 244; SL § 277 og MSL § 25 (*efter AU påstand*)
- 11) Våbenloven (kniv); MSL § 27 (medtiltalt frifundet)
- 12) MSL § 27 (*uagtsomhed*); to sager vedr. MSL § 25 (*efter AU påstand*), § 27, stk. 2, (2 tiltalte) dom anket (dømt ved Østre Landsret)
- 13) SL § 244 (*nødværge*), MSL § 25 (*uagtsomhed*); SL § 293a m.v.; MSL § 27 (*uagtsomhed*)

Tabel 2. Fordelingen af sanktioner (lovgivning)

Fordelingen af sanktioner	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Militær straffelov	144	36,4	214	40,2	230	35,9	295	39,7	276	40,6	238	37,5
Straffeloven	6	1,5	10	1,9	14	2,2	13	1,8	13	1,9	10	1,6
Færdselsloven	240	60,8	301	56,6	384	59,9	406	57,0	382	56,2	379	59,8
Øvrig særlovgivning	5	1,3	7	1,3	13	2,0	11	1,5	9	1,3	7	1,1
I alt	395		532		641		725		680		634	

Tabel 3a. Fordelingen af sanktioner (værn)

Værnsfordeling	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Forsvarskommandoen							1	0,1	1	0,1	0	
De operative kommandoer									1	0,1	0	
Hæren	288	72,9	416	78,2	444	69,3	590	81,5	538	79,1	463	73
Søværnet	55	13,9	51	9,6	68	10,6	56	7,6	56	8,2	57	9
Flyvevåbnet	41	10,4	59	11,1	128	20,0	73	10,0	74	10,9	110	17,4
Hjemmeværnet	11	2,8	6	1,5	1	0,1	5	0,8	10	1,5	4	0,6
I alt	395		532		641		725		680		634	
- heraf udsendte styrker	19	4,8	50	9,4	56	8,7	36	5,0	31	4,6	45	7,1

Tabel 3b. Fordelingen af sanktioner (personelgrupper)

Personelgrupper m.v.	2009	%	2010	%	2011	%
M3XX og M4XX 1)	90	12,4	77	11,3	92	14,5
M2XX 2)	169	23,3	140	20,6	117	18,5
M1XX 3)	245	33,8	241	35,4	244	38,5
Værnepligtige	215	29,6	215	31,6	180	28,4
Øvrige 4)	6	0,8	7	1,0	1	0,2
I alt	725		680		634	

Noter

Statistikken er tilføjet personelgrupper med henblik på at gøre den sammenlignelig med Forsvarets Personeltjenestes (FPT) statistik over disciplinarafgørelser.

1) Officersgruppen.

2) Sergentgruppen.

3) Konstabelgruppen, herunder konstabel- og sergentelever.

4) Øvrige, herunder musikere, mekanikere og myndigheder m.v.

Tabel 4. Fordelingen af sanktioner for overtrædelse af militær straffelov

Sanktioner - Militær straffelov	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Pligter som underordnet (§ 11 ulydighed m.v.) 1)	10	6,9	4	2,0	2	0,9	13	4,4	7	2,5	13	5,5
Pligter som over-	0		0		0		0	-	0	-	0	-

ordnet/ sideordnet m.v. 2)												
Rusmidler m.v.	35	24,3	47	21,9	46	20,0	48	16,3	42	15,3	25	10,5
§ 20 påvirkethed (alkohol)	23	16	38	17,8	30	13,0	24	8,1	24	8,7	16	
§ 20 påvirkethed (narkotika)	3	2	1		5	2,2	0	-	2	0,7	0	-
§ 21 promillegrænser 3)	-	-	-	-	-		0	-	0	-	1	
§ 22 narkotikabesiddelse/indtagelse	9	6,25	7		10	4,4	19	6,4	14	5,1	8	
§ 23 offentlig uorden m.v.	-		1		1	0,4	5	1,7	2	0,7	0	-
Andre pligtforsømmelser	99	68,7 5	163	76,1	182	79,1	234	79,3	227	82,2	200	84
§ 24 vagtforseelse	2	1,4	4	0,2	10	4,4	6	2,0	5	1,8	17	
§ 25 ulovligt fravær	70	48,6	99	46,2	99	43,0	158	53,6	159	57,8	138	
§ 26 militært hærværk	2	1,4	1	0,05	1	0,4	0	-	1	0,3	0	
§ 27 pligtforsømmelse	25	17,3	59	27,5	72	31,3	70	23,7	62	22,5	45	
§ 27a strafsækpelse for tortur 4)	0	-	0	-	0		0		0	-	0	-
Forbrydelser mod forsvarsmagtens kampdygtighed og andre forbrydelser under væbnet konflikt (§§ 36-38)	0		0		0		0	-	0	-	0	-
I alt	144		214		230		295		276		238	

Noter

- 1) Der har i 2011 været ni sager vedr. § 11 og fire sager vedr. § 13. Tallene for 2010 var henholdsvis to sager og fem sager.
- 2) Der har i 2010 ikke været sager af denne karakter.
- 3) Bekendtgørelsen om promillegrænser på særlige områder for tjeneste i forsvaret trådte i kraft 1. april 2009.
- 4) Bestemmelsen trådte i kraft den 1. juli 2008.

Tabel 5. Fordelingen af sanktioner for overtrædelse af straffeloven

Sanktioner	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Straffelov						
Vold m.v.	2	2	3	4	51)	2 1)
Berigelseskriminalitet	2	4	7	6	32)	6 2)
Andet	2	4	4	3	53)	2 3)
I alt	6	10	14	13	13	10

Noter

- 1) Overtrædelse af straffelovens § 244.
- 2) Overtrædelse af straffelovens § 276 (5) og § 278 (1).
- 3) Overtrædelse af straffelovens § 163 (1) og § 232 (1).

Tabel 6. Fordelingen af sanktioner for overtrædelse af færdselsloven

Sanktioner Færdselslov	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
§ 3 manglende agt-pågivenhed	8		3		8	2,1	8	1,9	1	0,3	2	0,5
Hastighedsovertrædelser	163	67,9	193	64,1	266	69,2	263	64,8	259	67,8	264	69,7
- heraf § 4 skiltning	54		63		158	41,1	109	26,8	144	37,6	169	
- heraf § 42 generel	105		123		102	26,5	150	36,9	107	28,0	91	
- heraf § 43 tunge køretøjer	4		7		6	1,6	4	1	8	2,1	4	
§ 53 spirituskørsel	2	0,8	1	0,3	6	1,6	6	1,5	6	1,6	13	3,4
§ 54 medicin- og narkotika kørsel	1	0,4	1	0,3	0	0	0	-	0	-	0	-
§ 56 kørsel uden kørekort	3	1,3	13	4,3	15	3,9	26	6,4	24	6,3	30	7,9
§ 80 undladt at bruge sikkerhedssele	35	14,5	76	25,2	76	19,8	73	18	47	12,3	49	12,9
Øvrige bestemmelser	28	11,7	14	4,7	13	3,4	30	7,4	45	11,8	21	5,5
I alt	240		301		384		406		382		379	
- heraf førerretsfrakendelser	2 1)		3 2)		20	5,2	14	3,4	8	2,1	15	4,0
- heraf klip	*4)		17 3)		72	18,7	63	15,5	74	19,4	63	16,6

Noter

1) -3) Opgørelsen for 2006-2007 er behæftet med usikkerhed.

4) Uoplyst.

Tabel 7. Fordelingen af sanktioner for overtrædelse af særlovgivningen

Sanktioner øvrige særlove	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Våbenloven/fyrværkeriloven	5	6	11	8	5	5 1)
Øvrige		1 2)	2 3)	3 4)	4 5)	2 6)
I alt	5	7	13	11	9	7

Note

1) Våbenlov (4), fyrværkerilov (1).

2) Arbejdsmiljø.

3) Dopinglov (2).

4) Dopinglov, arbejdsmiljø og vilkårsovertrædelse.

5) Dopinglov (2). Arbejdsmiljølovgivning (2). Den ene af disse sager er den i forrige beretning omtalte Farumsag, hvor bøden blev betalt i beretningsåret.

6) Dopinglov (2).

Hjemmeværnssager (personvurderingssager)

Indkomne sager	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Indkomne sager	569		461		562		638		564		690	
- heraf sager vedr. medlemmer	337	59	244	53	268	48	224	35	191	34	249	36
- heraf sager vedr. ansøgere	232	41	217	47	294	52	414	65	373	66	441	64
Behandlede sager i alt	527		463		552		567		645		675	

Personvurderinger ¹⁾	2006	%	2007	%	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%
Egnet til tjeneste	145	31	104	25	108	21	153	29	179	29	128	20
- heraf medlemmer	76		65		48		45		52		47	
- heraf ansøgere	69		39		60		108		127		81	
"Ikke ganske uegnet" til tjeneste	99	21	112	26	121	24	124	23	127	21	198	32
- heraf medlemmer	79		78		67		51		50		76	
- heraf ansøgere	20		34		54		73		77		122	
Uegnet til tjeneste	222	48	206	49	280	55	260	48	299	49	297	48
- heraf medlemmer	107		77		113		91		112		100	
- heraf ansøgere	115		129		167		169		187		197	
Antal udtalelser	466		422		509		537		605		623	
Udtalelser vedr. medlemmer	262		220		228		187		214		223	
Udtalelser vedr. ansøgere	204		202		281		350		391		400	
Henlagte uden udtalelse ²⁾	61		41		43		30		40		52	
Behandlede sager i alt	527		463		552		567		645		675	

Note

- 1) Procent af afgivne udtalelser vedr. henholdsvis medlemmer og ansøgere (afrundet).
- 2) Denne kategori omfatter navnlig sager, hvor medlemmet har udmeldt sig af hjemmeværnet, eller ansøgeren har opgivet sin ansøgning om optagelse i hjemmeværnet, inden generalauditørens udtalelse foreligger.

KASTELLET 14
2100 KØBENHAVN Ø

TELEFON: 7226 5000
TELEFAX: 7226 5035

MAIL: MAIL@FAUK.DK
WEB: WWW.FAUK.DK

CVR.: 16 28 71 80
EAN: 5798000201996

ISBN 978-
87-92431-05-9

